

STEČAJ POTROŠAČA

Priručnik za polaznike/ice

Izrada obrazovnog materijala:

Ljiljana Hrastinski Jurčec
Vrhovni sud Republike Hrvatske

Nevenka Baran
Visoki trgovački sud Republike Hrvatske

Nevenka Marković
Visoki trgovački sud Republike Hrvatske

Zagreb, srpanj 2019.

Copyright 2019.
Pravosudna akademija

Ulica grada Vukovara 49, 10 000 Zagreb, Hrvatska

TEL 00385(0)1 371 4540 FAKS 00385(0)1 371 4549 WEB www.pak.hr

Sadržaj

UVOD	9
CJELINA I.	12
Uvod u stečaj potrošača	12
1. Pravni izvori stečajnog prava u Republici Hrvatskoj	13
1.1. Struktura Zakona o stečaju potrošača.....	13
1.2. Podzakonski propisi vezani uz ZSP-a	14
1.3. Obrasci po odredbama ZSP-a.....	15
2. Osnovna obilježja stečajnog postupka	15
2.1. Sličnosti i razlike između stečajnog postupka i postupka stečaja potrošača ..	16
3. Nadležnost za provođenje stečajnog postupka	17
3.1. Nadležnost za provođenje izvansudskog postupka stečaja potrošača.....	17
3.1.1. Savjetovališta	17
3.1.2. Posrednik	18
3.2. Nadležnost za provođenje sudskog postupka stečaja potrošača	19
3.2.1. Sudska praksa Europskog suda za ljudska prava vezana uz nepristranost suda.....	19
3.2.1.1. Presude ESLJP protiv Hrvatske - utvrđivanje nepristranosti.....	20
3.3. Odluke i pravni lijekovi u postupku stečaja potrošača	22
4. Tijela postupka stečaja potrošača	23
4.1. Sud.....	23
4.2. Povjerenik	23
4.2.1. Popis povjerenika	24
4.2.2. Službena iskaznica povjerenika	24
4.2.3. Izbor i imenovanje povjerenika	25
4.2.4. Dužnosti povjerenika	26
4.2.4.1. Dužnosti povjerenika u razdoblju provjere ponašanja.....	27
4.2.4.2. Dužnosti povjerenika u slučajevima u kojima se otvoreni postupak stečaja potrošača ne provodi	27
4.2.4.3. Dužnosti povjerenika u jednostavnom postupku stečaja potrošača	27
4.2.5. Prava povjerenika.....	28
5. Načela postupka	29
6. Potrošač	30
6.1. Smrt potrošača	30
7. Stečajni razlog	31
8. Stečajna masa	31
8.1. Imovina potrošača izuzeta iz ovrhe	32

9. Vjerovnici u postupku stečaja potrošača	34
9.1. Vjerovnici stečajne mase.....	35
9.1.1. Namirenje vjerovnika stečajne mase.....	35
9.2. Stečajni vjerovnici.....	35
9.2.1. Namirenje stečajnih vjerovnika.....	36
9.3. Izlučni vjerovnici	37
9.3.1. Namirenje izlučnog vjerovnika.....	38
9.4. Razlučni vjerovnici.....	38
9.4.1. Namirenje razlučnog vjerovnika	40
9.5. Vjerovnici čije tražbine ne prestaju otvaranjem postupka stečaja potrošača..	40
9.5.1. Namirenje vjerovnika čije tražbine ne prestaju otvaranjem postupka stečaja potrošača.....	41
9.6. Utjecaj smrti potrošača na nasljednike i vjerovnike	41
10. Izvansudski postupak	42
Vježba	44
CJELINA II.	45
Redovni postupak stečaja potrošača	45
Uvod.....	46
1. Otvaranje stečajnog postupka	46
1.1. Pokretanje postupka i prethodni postupak – prethodno ispitivanje prijedloga	46
1.2. Prethodni sudski postupak - zastoj postupka, pripremno ročište i sporazum o planu ispunjenja obveza	47
1.3. Pretpostavke za otvaranje stečajnog postupka	49
1.3.1. Slučajevi u kojima se otvoreni stečajni postupak ne provodi.....	49
1.4. Rješenje o otvaranju (redovnog) stečajnog postupka	50
Vježba prema prilogu 2.1.	51
2. Prijavljivanje i ispitivanje tražbina	56
2.1. Prijavljivanje tražbina.....	56
2.2. Ispitivanje tražbina (ispitno ročište)	56
3. Unovčenje imovine potrošača koja ulazi u stečajnu masu.....	59
3.1. Općenito.....	59
3.2. Radnje koje prethode unovčenju imovine stečajnog dužnika	60
3.3. Unovčenje imovine koja nije opterećena razlučnim pravom.....	60
3.3.1. Rješenje o prodaji imovine stečajnog dužnika.....	60
3.3.2. Mogući načini prodaje s obzirom na način provedbe.....	61
3.3.3. Ovlaštenja i dužnosti povjerenika u provedbi unovčenja	62

3.4. Unovčenje nekretnina opterećenih različnim pravom.....	62
3.5. Unovčenje pokretnina opterećenih različnim pravom.....	62
3.6. Pravila o zaštiti potrošača	63
3.6.1. Zaštita dostojanstva	63
3.6.2. Zaštita doma („jedina nekretnina“).....	63
4. Namirenje vjerovnika u postupku stečaja potrošača	64
4.1. Općenito.....	64
4.2. Namirenje stečajnih vjerovnika.....	65
4.2.1. Načela namirenja	65
4.3. Diobni popis	65
4.4. Vrste dioba	67
4.4.1. Djelomična dioba.....	67
4.4.2. Završna dioba	67
4.4.3. Nastavljanje postupka radi naknadne diobe.....	67
5. Zaključenje stečajnog postupka	68
Vježba prema prilogu 2.2.	69
CJELINA III.	70
Pravne posljedice otvaranja postupka stečaja potrošača	70
1. Općenito.....	71
2. Osnovne procesnopravne posljedice otvaranja postupka stečaja potrošača	71
2.1. prekid, nastavljanje i preuzimanje parnica.....	72
2.2. ostvarivanje tražbina stečajnih vjerovnika	72
2.3. izlučna i razlučna prava	72
2.4. zabrana ovrhe i osiguranja	72
2.5. dužnost obavješćivanja i suradnje.....	74
3. Materijalno pravne posljedice otvaranja postupka stečaja potrošača.....	74
3.1. Opće materijalnopravne posljedice	74
3.1.1. Formiranje stečajne mase i prijelaz na povjerenika prava na upravljanje i raspolaganje imovinom potrošača	74
3.1.2. Druge važnije opće materijalnopravne posljedice	75
3.1.2.1. prestanak prava stečenih ovrhom ili osiguranjem	75
3.1.2.2. pretvaranju fiducijarnih prava u različna	76
4. Ispunjenje pravnih poslova	76
5. Pobijanje pravnih radnji potrošača	76
5.1. Uvod.....	77

5.2. Pretpostavke pobijanja	77
5.2.1. Postupovnopravne pretpostavke pobijanja.....	78
5.2.1.1. Subjekti pobijanja pravnih radnji stečajnoga dužnika	78
5.2.1.2. Rok za podnošenje tužbe	81
5.2.2. Materijalnopravne pretpostavke pobijanja	82
5.2.2.1. Opće materijalnopravne pretpostavke pobijanja	82
5.2.2.2. Posebne pretpostavke pobijanja pravnih radnji stečajnoga dužnika	87
Vježba prema prilogu 3.1.	88
CJELINA IV.....	89
Oslobođenja od preostalih obveza	89
1. Uvod	90
2. Poštenje potrošača	91
3. Sudionici u postupku oslobođenja od preostalih obveza	92
3.1. Sud.....	92
3.2. Povjerenik	92
3.3. Potrošač.....	93
3.4. Vjerovnici	94
4. Stadiji postupka oslobođenja od preostalih obveza	94
4.1. Početni stadij postupka	94
4.2. Razdoblje provjere ponašanja.....	96
4.2.1. Izjava o ustupu tražbine	96
4.2.2. Načelo zaštite dostojanstva potrošača	97
4.2.3. Obavljanje samostalne djelatnosti	98
4.2.4. Namirivanje vjerovnika	98
4.3. Okončanje postupka	98
4.3.1. Uskrata oslobođenja od preostalih obveza.....	98
4.3.2. Oslobođenje od preostalih obveza	100
4.3.3. Opoziv oslobođenja od preostalih obveza.....	101
Vježba prema prilogu 4.1.	102
CJELINA V.....	104
Jednostavni postupak stečaja potrošača.....	104
1. Uvod.....	105
2. Potrošač i vjerovnici obuhvaćeni jednostavnim postupkom stečaja	105
2.1. Potrošači na koje se primjenjuju odredbe o jednostavnom postupku stečaja.....	105
2.2. Vjerovnici na koje se primjenjuju odredbe o jednostavnom postupku stečaja	106

3. Pokretanje jednostavnog postupka stečaja potrošača	107
4. Postupanje suda prije donošenja odluke o tome da li su ispunjene pretpostavke za otvaranje jednostavnog postupka stečaja potrošača	107
5. Pretpostavke za donošenju odluke o provođenju jednostavnog postupka stečaja potrošača	108
6. Utvrđivanje vrijednosti potrošačeve imovine i raspolaganja imovinom.....	109
7. Odluke suda nakon utvrđivanja vrijednosti imovine potrošača.....	110
7.1. Otvaranje i zaključenje jednostavnog postupka stečaja potrošača	110
7.1.2. Otvaranje jednostavnog postupka stečaja potrošača u situaciji kada je vrijednost imovine potrošača jednaka ili manja od 10.000,00 kuna	111
7.1.3. Postupanje sudova u situaciji kada je iznos aktivnih osnova manji od 20.000,00 kuna po osnovi glavnice	111
7.2. Otvaranje jednostavnog postupka stečaja potrošača	112
7.2.1. Vjerovnici i utvrđivanje njihovih tražbina	112
7.2.2. Postupanje suda u situaciji kada utvrdi da potrošač ima stalna novčana primanja na kojima se ne provodi ovrha	113
7.2.3. Posljedica otvaranja jednostavnog postupka stečaja potrošača na ovršne postupke	113
7.2.4. Unovčenje imovine potrošača	114
Imovinu potrošača.....	114
7.3. Odluke suda nakon otvaranja jednostavnog postupka stečaja potrošača	114
7.3.1. Obustaviti jednostavni postupak stečaja potrošača.....	115
7.3.2. Zaključenje jednostavnog postupka stečaja potrošača i oslobođenje potrošača od preostalih obaveza	115
8. Ukidanje rješenja kojim se potrošač oslobađa od preostalih obveza.....	115
9. Naknadna dioba	116
Vježba	116
CJELINA VI.....	117
Stečaj potrošača s međunarodnim elementom	117
1. Uvod	118
2. Uredba (EU) 2015/848 Europskog parlamenta i Vijeća od 20. svibnja 2015. o postupku u slučaju insolventnosti	118
2.1. Područje primjene	119
2.2. Međunarodna nadležnost.....	119
2.3. Mjerodavno pravo	121
2.4. Priznavanje europskog postupka insolventnosti.....	122
2.5. Pokretanje sekundarnog postupka u slučaju insolventnosti	123
2.6. Davanje informacija vjerovnicima i prijava tražbina.....	123

Vježba	124
LITERATURA.....	126

UVOD

Prije nego što je donesen Zakon o stečaju potrošača („Narodne novine“: broj 100/15 i 67/18, dalje u tekstu: ZSP) stečajni postupak bilo je moguće provesti isključivo prema pravilima uređenim Stečajnim zakonom („Narodne novine“: broj 71/15 i 104/17, dalje u tekstu: SZ) i to nad imovinom pravne osobe i imovinom dužnika pojedinca. Donošenjem ZSP-a uvedena je mogućnost provedbe stečajnog postupka nad imovinom svih fizičkih osoba, a Republika Hrvatska svrstala se među moderna svjetska¹ zakonodavstva koja omogućavaju svim fizičkim osobama, da ih sud oslobodi od preostalih obveza prema njihovim vjerovnicima, uz uvjet da su za to budu ispunjene zakonom propisane pretpostavke. Naime, prema čl. 3. st. 1. SZ-a stečaj se može provesti nad pravnom osobom te nad imovinom dužnikom pojedinca. Pod pojmom dužnika pojedinca u smislu SZ-a smatra se fizička osoba obveznik poreza na dohodak od samostalne djelatnosti prema odredbama Zakona o porezu na dohodak² i fizička osoba obveznik poreza na dobit prema odredbama Zakona o porezu na dobit³ i protiv navedenih osoba moguće je provesti stečajni postupak po odredbama SZ-a, ali ga nije moguće provesti protiv fizičke osobe koja nije ni trgovac pojedinac ni obrtnik. Protiv fizičkih osoba stečajni postupak se provodi po odredbama ZSP-a, koji je nakon kratkotrajne primjene već doživio svoju prvu novelu⁴.

Jedno od temeljnih načela trgovačkog i uopće građanskog prava je pacta sunt servanda⁵ prema kojemu ono o čemu su se ugovorne strane sporazumjele obvezuje ih⁶. No, unatoč navedenom treba imati na umu da je pravo ipak kompromis raznih načela. Od spomenutog načela odstupilo se, u svim državama koje reguliraju stečajni postupak, već kod stečaja za pravne osobe i trgovce. Naime, u situaciji kada takav dužnik ne može ispuniti u cijelosti svoje obveze, smatra se, u skladu s jednim od najstarijih načela stečajnog prava, da vjerovnici (barem istog isplasnog reda) imaju pravo na jednako postotno namirenje svojih tražbina⁷. U velikom broju slučajeva uzrok insolventnosti nije u počinjenim zloupotrebama od strane dužnika i njegovoj želji da ošteti svoje vjerovnike, zbog čega se u suvremenom stečajnom, insolventnom pravu stečajni postupak više ne doživljava kao kazna stečajnom dužniku.

S materijom stečajnog prava, kao specijaliziranog dijela prava do donošenja ZSP-a susretali su se i susreću izravno trgovački sudovi koji kao tijela stečajnog

¹ Propise o osobnom stečaju, stečaju potrošača poznaje SAD, Velika Britanija, Austrija, Njemačka, Francuska, Belgija, Irska, Španjolska, Luksemburg, Nizozemska, Danska, Malta, Češka i Slovenija.

² („Narodne novine“: broj: 115/16 i 106/18)

³ (Narodne novine“: broj: 177/04, 90/05, 57/06, 146/08, 80/10, 22/12, 148/13, 143/14, 50/16, 115/16, 106/18)

⁴ Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o stečaju potrošača („Narodne novine“: broj: 67/2018-čije su odredbe stupile na snagu 1. siječnja 2019.)

⁵ lat. ugovor obvezuje

⁶ od preuzetih obveza u pravilu ne mogu jednostrano odustati, niti jedna strana može svojevóljno mijenjati predmet i sadržaj ugovora

⁷ u interesu je pravnog prometa da se iz njega odstrani pravni subjekt koji ne ispunjava svoje obveze

postupka i provode stečajne postupke. Nadležnost za provođenje postupka stečaja potrošača povjerena je općinskim sudovima, dok po žalbi protiv prvostupanjskih odluka odlučuju županijski sudovi u Osijeku i Rijeci, zbog čega se ukazala potreba edukacije sudaca tih sudova, te sudskih savjetnika na općinskim sudovima kojima može biti povjereno provođenje jednostavnog postupka stečaja potrošača, iz području stečajnog prava. Njihovo obrazovanje kompleksnije je od obrazovanja sudaca trgovačkih sudaca koji provode stečajni postupak iz dva razloga. Trgovačkim sudovima oduvijek je bilo povjereno rješavanje predmeta vezanih za stečaj pravnih osoba, a od 1. srpnja 1997.⁸ i rješavanje stečajnih predmeta u kojima se kao dužnik pojavljuje fizička osoba koja obavlja gospodarsku djelatnost. Pri provođenju stečajnog postupka trgovački suci koriste SZ-a kao glavni izvor prava te supsidijarno primjenjuju Zakon o parničnom postupku⁹ i Ovršni zakon.¹⁰ Druga situacija je s općinskim sucima. Oni su se do sada samo posredno susretali sa stečajnim pravom u parničnim, ovršnim i drugim postupcima, dok stečajni postupak nisu provodili. Osim toga, kod provedbe postupka stečaja potrošača općinski i županijski suci trebaju primjenjivati ZSP-a kao glavni izvor prava, ali isto tako i SZ-a¹¹. Materija je opsežna iz razloga što oba zakona (ZSP i SZ) sadrže materijalnopravne i procesnopravne odredbe.

Cilj radionice Pravosudne akademije posvećene postupku stečaja potrošača je, na najjednostavniji način, približiti polaznicima materiju stečajnog prava radi njene primjene u praksi.

Dvodnevna radionica podijeljena je u šest tematskih cjelina. Prvu cjelinu čini uvod u postupak stečaja potrošača u kojem se obrađuju osnovna obilježja postupka stečaja potrošača (izvori prava, ciljevi postupka, stečajni dužnik i stečajni razlog te tijela postupka). Drugu cjelinu čini upoznavanje polaznika sa redovnim postupkom stečaja potrošača (otvaranje postupka, ispitivanje tražbina, osiguranja i unovčenje imovine, zaštita doma, zaštita dostojanstva dužnika, namirenje vjerovnika, zaključenje postupka stečaja potrošača). Treća cjelina obrađuje pravne posljedice otvaranja postupka stečaja potrošača (sve pravne posljedice odgovarajućom primjenom Stečajnog zakona). Četvrtu cjelinu čini okosnica postupka stečaja potrošača, oslobođenje od preostalih obveza kojemu prethodi razdoblje provjere ponašanja potrošača. Navedeni dio postupka čini osnovnu razliku između stečaja nad imovinom fizičke osobe i stečaja nad imovinom pravne osobe¹². Peta cjelina

⁸ Stečajni zakon, Narodne novine broj 44/96, 29/99, 129/00, 123/03, 82/06, 116/10, 25/12, 133/12, stavljen izvan snage stupanjem na snagu SZ iz 2015. – 1. rujna 2015.

⁹ Narodne novine broj 53/91, 91/92, 112/99 i 88/01, 117/03, 88/05, 2/07, 84/08, 123/08, 57/11, 25/13, 89/14 u nastavku ZPP

¹⁰ Narodne novine broj 112/12, 25/13, 93/14, u nastavku OZ

¹¹ Čl. 23. ZSP-a propisuje da se u postupku stečaja potrošača, ako nije drukčije propisano odredbama ZSP-a, podredno primjenjuju odredbe Stečajnog zakona.

¹² Pravna osoba odgovara vjerovnicima svojom imovinom i eventualno se može osloboditi od preostalih obveza isključivo kroz stečajni plan. Kod fizičke osobe, oslobođenjem od preostalih obveza daje im se mogućnost novog financijskog početka (kako bi bili u mogućnost to iskoristiti moraju proći kroz postupak stečaja).

obrađuje novu vrstu postupka stečaja potrošača, jednostavni postupka stečaja potrošača, koji je u materiju ZSP uveden novelom ZSP 2018. Šesta cjelina obrađuje stečaj potrošača s međunarodnim elementom.

Sama radionica osmišljena je kao zajednički rad na organizaciji i osmišljavanju provođenja relativno nove vrste postupka koji je u nadležnost dobilo trideset općinskih i dva županijska suda¹³. Kako je materija opsežna, a postupak složen, ova radionica predstavlja temelj daljnjoj edukaciji sudaca i sudskih savjetnika iz područja stečajnog prava.

PRVI DAN

1. Uvod u stečaj potrošača
2. Redovni postupak stečaja potrošača
3. Pravne posljedice otvaranja postupka stečaja potrošača

DRUGI DAN

4. Oslobođenje od preostalih obveza
5. Jednostavni postupak stečaja potrošača
6. Stečaj potrošača s međunarodnim elementom

¹³ Županijski sudovi u Osijeku i Rijeci

CJELINA I.

Uvod u stečaj potrošača

1. Pravni izvori stečajnog prava u Republici Hrvatskoj

Izvori stečajnog prava dijele se na primarne i sekundarne izvore.

Primarni izvori stečajnog prava su: Stečajni zakon; Zakon o stečaju potrošača; Zakon o kreditnim institucijama¹⁴ (u glavi XXI. uređuje stečaj kreditne institucije, u glavi XXVIII. reorganizacijske mjere, likvidacijski i stečajni postupci s međunarodnim elementom); Zakon o osiguranju¹⁵ (u glavi XIV., poglavlje III., odjeljak IX. uređuje stečaj društava za osiguranje); Uredba (EU) 2015/848 Europskog parlamenta i Vijeća od 20. svibnja 2015. o insolventijskim postupcima (objavljena 5. lipnja 2015. u Službenom listu Europske unije¹⁶, stupila je na snagu 20 dana nakon te objave, a početi će se primjenjivati od 26. lipnja 2017.

Na temelju Uredbe (EU) 2015/848 donesena su i dvije provedbene uredbe; Provedbena uredba Komisije (EU) 2017/1105 od 12. lipnja 2017. o utvrđivanju obrazaca iz Uredbe (EU) 2015/848 Europskog parlamenta i Vijeća o postupku u slučaju nesolventnosti¹⁷ i Provedbena uredba Komisije (EU) 2019/917 od 4. lipnja 2019. o utvrđivanju tehničkih specifikacija, mjera i drugih zahtjeva potrebnih za sustav međusobne povezanosti registara nesolventnosti u skladu s člankom 25. Uredbe (EU) 2015/848 Europskog parlamenta i Vijeća¹⁸.

Uz primarne izvore stečajnog prava postoji čitav niz sekundarnih izvora stečajnog prava kao što su: Zakon o parničnom postupku¹⁹, Ovršni zakon²⁰, Zakon o besplatnoj pravnoj pomoći²¹, Zakon o zaštiti osobnih podataka²², Zakon o sudskom registru²³, Zakon o sudskim pristojbama²⁴, Zakon o zaštiti radničkih tražbina²⁵.

1.1. Struktura Zakona o stečaju potrošača

Zakon o stečaju potrošača podijeljen je u dva dijela i sadrži 81 članak. Prvi dio zakona podijeljen je u dvije glave (prva glava sadrži osnovne odredbe dok druga glava regulira izvansudski postupak²⁶). Drugi dio ZSP-a podijeljen je u osam glava. U

¹⁴ „Narodne novine“, broj: 159/13, 19/15, 102/15 i 15/18

¹⁵ „Narodne novine“, broj: 30/15 i 112/18

¹⁶ Službeni list EU 2015, br. L 141, str. 19.-72., preinaka Uredbe objavljena:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/HTML/?uri=CELEX:02015R0848-20180726&from=HR>

¹⁷ Objavljena u Službenom listu EU od 22. lipnja 2017. L 160/1. Stupila na snagu 26. lipnja 2017.

¹⁸ Objavljena u Službenom listu EU od 5. lipnja 2019. L 146/100. Stupila na snagu 25. lipnja 2019.

¹⁹ „Narodne novine“, broj: 53/91, 91/92, 58/93, 112/99, 129/00, 88/01, 117/03, 88/05, 2/07, 84/08, 123/08, 57/11, 25/13, 89/14

²⁰ „Narodne novine“, broj: 112/12, 25/13, 93/14, 55/16 i 73/17

²¹ „Narodne novine“, broj: 143/13

²² „Narodne novine“, broj: 103/03, 118/06, 41/08, 130/11, 106/12

²³ „Narodne novine“, broj: 1/95, 57/96, 1/98, 30/99, 45/99, 54/05, 40/07, 91/10, 90/11, 148/13, 93/14, 110/15 i 40/19

²⁴ „Narodne novine“, broj: 118/18

²⁵ „Narodne novine“, broj: 70/17

²⁶ koji nakon novele iz 2018. više nije obavezni dio postupka

drugom dijelu zakona nalaze se osnovne postupovne odredbe u postupku pred sudom, regulirana su tijela postupka stečaja potrošača, propisan je način pokretanja postupka i pripremno ročište, otvaranje postupka stečaja potrošača i pravne posljedice njegova otvaranja, stečajna masa i zaštita potrošača, zaključenje postupka stečaja potrošača, razdoblje provjere ponašanja i oslobođenje od preostalih obveza, jednostavni postupak stečaja potrošača²⁷ te prijelazne i završne odredbe.

1.2. Podzakonski propisi vezani uz ZSP-a

U postupku stečaja potrošača primjenjuje se devet podzakonskih propisa: Uredba o utvrđivanju kriterija i načina obračuna i plaćanja nagrade povjerenicima u postupku stečaja potrošača²⁸, Pravilnik o sadržaju i obliku obrazaca na kojima se podnose podnesci u izvansudskom postupku i postupku stečaja potrošača²⁹, Pravilnik o polaganju stručnog ispita, obuci i usavršavanju povjerenika³⁰, Pravilnik o utvrđivanju lista povjerenika u postupku stečaja potrošača³¹, Pravilnik o Registru nesolventnosti³², Pravilnik o pretpostavkama i načinu izbora povjerenika metodom slučajnoga odabira³³, Pravilnik o obliku, sadržaju i načinu vođenja Očevidnika savjetovališta i posrednika³⁴, Pravilnik o uvjetima za dobivanje dozvole za obavljanje poslova posrednika³⁵, Pravilnik o uvjetima za dobivanje dozvole za obavljanje poslova savjetovališta i načinu rada savjetovališta³⁶.

Na temelju odredaba Pravilnika o uvjetima za dobivanje dozvole za obavljanje poslova posrednika donesen je Program obuke za posrednike³⁷.

Na osnovi Pravilnika o polaganju stručnog ispita, obuci i usavršavanju povjerenika donesen je: Jedinstveni program stručne obuke za povjerenike³⁸.

Vezano uz jednostavni postupak stečaja potrošača ministra pravosuđa donio je dvije odluke: Odluka o primjeni e-komunikacije u jednostavnom postupku stečaja potrošača i Odluka o spisu predmeta u elektroničkom obliku³⁹.

²⁷ reguliran u glavi IX.a koja je unesena u tekst zakona novelom iz 2018.

²⁸ „Narodne novine“, broj: 13/16 i 9/19

²⁹ „Narodne novine“, broj: 2/16 i 1/19

³⁰ „Narodne novine“, broj: 12/16 i 1/19

³¹ „Narodne novine“, broj: 12/16 i 1/19

³² „Narodne novine“, broj: 1/19

³³ „Narodne novine“, broj: 1/19

³⁴ „Narodne novine“, broj: 7/16

³⁵ „Narodne novine“, broj: 3/16

³⁶ „Narodne novine“, broj: 2/16

³⁷ <https://pravosudje.gov.hr/istaknute-teme/stecaj-potrosaca/obuka-za-posrednike/10644>

³⁸ Na temelju članka 27.

³⁹ Obje odluke objavljene su na internetskoj stranici Ministarstva pravosuđa: <https://pravosudje.gov.hr/pristup-informacijama-6341/zakoni-i-ostali-propisi/zakoni-i-propisi-6354/gradjansko-trgovacko-i-upravno-pravo/gradjansko-pravo/6614>

1.3. Obrasci po odredbama ZSP-a

U izvansudskom postupku i postupku stečaja potrošača podnesci se podnose na obrascima, čiji sadržaj i oblik su propisani odredbama Pravilnik o sadržaju i obliku obrazaca na kojima se podnose podnesci u izvansudskom postupku i postupku stečaja potrošača. Ako podnesak nije podnesen na propisanom obrascu, sud će ga odbaciti kao nedopušten u situaciji kad isti ne sadržava sve podatke koje predviđa obrazac⁴⁰.

Po odredbama ZSP-a obavezni su obrasci za podnošenje sljedećih podnesaka:

1. Zahtjev potrošača za provedbu izvansudskog postupka⁴¹
2. Zahtjev vjerovnika za provedbu izvansudskog postupka⁴²
3. Popis imovine i obveza⁴³
4. Plan ispunjenja obveza⁴⁴
5. Izvansudski sporazum⁴⁵
6. Očitovanje potrošača⁴⁶
7. Prijedlog za provedbu jednostavnog postupka stečaja potrošača⁴⁷.

2. Osnovna obilježja stečajnog postupka

Stečajni postupak je jedini sudski postupak u čijem provođenju, osim suda, sudjeluju i izvansudska tijela: stečajni upravitelj/povjerenik, skupština vjerovnika i odbor vjerovnika. On predstavlja specifičnu vrstu izvanparničnog postupka u kojem su jasno definirana: procedura, rokovi⁴⁸, ovlasti i uloge sudionika stečajnog postupka; što osigurava kvalitetu njegova provođenja⁴⁹. Blisko je povezan s ovršnim postupkom jer oba postupka imaju za cilj prisilnim putem namiriti vjerovnike. Za razliku od ovršnog postupka⁵⁰ koji predstavlja individualnu egzekuciju na određenom dijelu imovine dužnika stečajni postupak⁵¹ je generalna egzekucija na cjelokupnoj imovini dužnika.

⁴⁰ ako sadržava sve podatke propisane obrazcom sud će na temelju njega postupati

⁴¹ čl. 12. st. 2. ZSP

⁴² čl. 12. st. 2. ZSP

⁴³ čl. 13. ZSP

⁴⁴ čl. 17. ZSP

⁴⁵ čl. 20. ZSP

⁴⁶ čl. 79.b stavak 5. ZSP

⁴⁷ čl. 79.d stavak 7. ZSP

⁴⁸ Rokovi postupanja su veoma kratki kako bi se osigurao učinkovit postupak

⁴⁹ Mr. sc. Ante Vuković, mr.sc. Dejan Bodul: Stečajno zakonodavstvo u tranziciji - komparativni osvrt ...Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, god. 49, 3/2012.

⁵⁰ Cilj je ovršnog postupka prisilno ostvarenje tražbine ovrhovoditelja utvrđenoj u ovršnoj ispravi iz pojedinačno određenih dijelova ovršenikove imovine, odnosno prisiljavanje ovršenika na određeno individualno ponašanje.

⁵¹ Cilj je stečajnog postupka skupno namirenje vjerovnika stečajnoga dužnika, unovčenjem njegove imovine i podjelom prikupljenih sredstava vjerovnicima.

Kako je stečaj generalna ovrha, u pravilu paralelno ne mogu teći i ovršni i stečajni postupak. Kada je u pitanju namirenje tražbina stečajnih vjerovnika prioritet ima stečajni postupak. Ovršni postupak isključuje stečajni postupak u ostvarivanju prava izlučnih vjerovnika⁵².

2.1. Sličnosti i razlike između stečajnog postupka i postupka stečaja potrošača

U postupku stečaja potrošača, ako nije drukčije propisano odredbama ZSP-a, podredno se primjenjuje Stečajni zakon.

Prijedlog za otvaranje stečajnog postupka ovlašten je podnijeti vjerovnik ili dužnik, ako zakonom nije drukčije određeno⁵³ dok se postupak stečaja potrošača pokreće na prijedlog potrošača. Financijska agencija dužna je podnijeti prijedlog za otvaranje stečajnoga postupka ako pravna osoba u Očevidniku redosljeda osnova za plaćanje ima evidentirane neizvršene osnove za plaćanje u neprekinutom razdoblju od 120 dana, u roku od osam dana od isteka toga razdoblja, osim ako su ispunjene pretpostavke iz članka 428. SZ-a (za provođenje skraćenog stečajnog postupka). Prijedlog za provedbu jednostavnog postupka stečaja potrošača podnosi Financijska agencija samo u situaciji kada se potrošač očitovao da je suglasan da se provede jednostavan postupak stečaja potrošača nad njegovom imovinom (odnosno ako se prema odredbama ZSP-a smatra da je potrošač suglasan da se provede taj postupak⁵⁴.

Pismena se u stečajnom postupku dostavljaju objavom pismena na mrežnoj stranici e-Oglasna ploča sudova⁵⁵ a u postupku stečaja potrošača objavljuju putem mrežne stranice e-Oglasna ploča sudova⁵⁶. Smatra se da je dostava pismena obavljena istekom osmog dana od dana objave pismena na mrežnoj stranici e-Oglasna ploča sudova. Objava pismena na mrežnoj stranici e-Oglasna ploča sudova smatra se dokazom da je dostava obavljena svim sudionicama i onima za koje SZ i ZSP propisuju posebnu dostavu.

Sudionici postupka stečaja potrošača mogu zatražiti da im se pismena dostavljaju na kućnu adresu, na adresu elektroničke pošte ili u osobni korisnički pretinac, međutim navedena dostava nema pravni učinak na tijek rokova propisanih odredbama ZSP-a.

⁵² Mr. sc. Andrija Eraković, sudac Vrhovnog suda Republike Hrvatske „Učinci stečaja na parnični i ovršni postupak likvidacije trgovačkog društva“

⁵³ čl. 109. SZ

⁵⁴ čl. 79.d ZSP

⁵⁵ čl. 12. SZ

⁵⁶ čl. 25. ZSP

Zbog specifičnosti dostave u stečajnom postupku posebnu pozornost treba obratiti na iskazivanje pravomoćnosti odluka jer i u situaciji kad zakon propisuje osobnu dostavu pravomoćnost je potrebno vezati uz dostavu putem e-Oglasne ploče.

Za razliku od stečajnog postupka koji ima za cilj eliminaciju iz pravnog i gospodarskog prometa ekonomsko financijski nesposobnih dužnika postupak stečaja potrošača ima za cilj poštenog potrošača osloboditi od obveza koje preostanu nakon unovčenja njegove imovine i raspodjele prikupljenih sredstava vjerovnicima.

Stečajni postupak može se otvoriti ako sud utvrdi postojanje stečajnoga razloga (nesposobnost za plaćanje/prijeteća nesposobnost za plaćanje⁵⁷ i prezaduženost)⁵⁸ dok se postupak stečaja potrošača može otvoriti samo ako je potrošač nesposoban za plaćanje⁵⁹.

Tijela stečajnoga postupka su sud, stečajni upravitelj, skupština vjerovnika i odbor vjerovnika⁶⁰ dok u postupku stečaja potrošača postoje samo dva tijela postupka a to su sud i povjerenik⁶¹.

3. Nadležnost za provođenje stečajnog postupka

Nadležni za provođenje stečajnog postupka su trgovački sudovi⁶² dok nadležnost za provođenje postupka stečaja potrošača pripada općinskim sudovima⁶³.

3.1. Nadležnost za provođenje izvansudskog postupka stečaja potrošača

Nadležni za provođenje izvansudskog postupka stečaja potrošača su posrednici u savjetovalištima.

3.1.1. Savjetovališta

Savjetovalištima se prema odredbama ZSP-a smatraju ustrojstvene jedinice Financijske agencije i druge osobe koje su dobile dozvolu za obavljanje poslova

⁵⁷ Dužnik može predložiti otvaranje stečajnoga postupka i ako učini vjerojatnim da svoje već postojeće obveze neće moći ispuniti po dospijeću (prijeteća nesposobnost za plaćanje).

⁵⁸ čl. 5. SZ

⁵⁹ čl. 5. st. 1. ZSP

⁶⁰ čl. 75. SZ

⁶¹ čl. 29. ZSP

⁶² O žalbama odlučuje Visoki trgovački sud Republike Hrvatske

⁶³ 30 općinskih sudova nadležno je za provođenje postupka a o žalbama na njihove odluke nadležna su odlučivati dva županijska suda (u Osijeku i Rijeci).

savjetovališta. Zahtjev za obavljanje poslova savjetovališta podnosi se Ministarstvu pravosuđa Republike Hrvatske te ga se po dobivenoj dozvoli, po službenoj dužnosti, upisuje u dio Očevidnika za savjetovališta (temeljem članka 3. Pravilnika o obliku, sadržaju i načinu vođenja očevidnika savjetovališta i posrednika).

Dozvolu za obavljanje poslova savjetovališta može dobiti fizička ili pravna osoba koja ima: odgovarajući prostor, opremu, žiro račun i mrežnu stranicu, pod uvjetom da učini vjerojatnim da će tijekom radnog vremena biti u mogućnosti, u svojim prostorijama, osigurati prisutnost posrednika upisanog u očevidnik posrednika.

3.1.2. Posrednik

Posrednik je djelatnik Financijske agencije te druga fizička osoba kojoj je ministar pravosuđa izdao dozvolu za obavljanje poslova posrednika. Dozvolu za obavljanje poslova posrednika može dobiti fizička osoba koja je prošla obuku za posrednika i koja:

1. ima poslovnu sposobnost
2. ima završen diplomski sveučilišni studij čijim završetkom je stekla najmanje 300 ECTS bodova ili ima završen preddiplomski sveučilišni studij ili stručni studij čijim završetkom je stekla najmanje 180 ECTS bodova, iz područja ekonomije ili prava
3. koja ima iskustva u mirnom rješavanju sporova između strana sa suprotnim interesima ili iskustva u vođenju postupaka u kojima su sudjelovale strane sa suprotnim interesima
4. koja je dostojna za obavljanje poslova posrednika.

Dozvola za obavljanje poslova posrednika izdat će se osobi koja podnese zahtjev za izdavanje dozvole za obavljanje poslova posrednika i ispunjava uvijete propisane odredbama ZSP-a i Pravilnika o uvjetima za dobivanje dozvole za obavljanje poslova posrednika. Uz zahtjev za izdavanje dozvole za obavljanje poslova posrednika podnositelj zahtjeva je dužan priložiti dokaze o ispunjavanju uvjeta propisanih odredbama pravilnika.

Posrednik se po službenoj dužnosti upisuje u dio Očevidnika za posrednike, na temelju rješenja kojim mu se izdaje dozvola za obavljanje poslova posrednika. Obuku za posrednike organizira Ministarstvo pravosuđa. Programom obuke za posrednike⁶⁴ se osigurava minimum teorijskog i praktičnog znanja kojega mora steći fizička osoba prije nego što počne obavljati poslove posrednika. Obuka prema Programu traje minimalno pet dana po osam sati⁶⁵.

⁶⁴ Objavljen je na internetskoj stranici MPRH: <https://pravosudje.gov.hr/istaknute-teme/stecaj-potrosaca/obuka-za-posrednike/10644>

⁶⁵ može se provoditi subotom i nedjeljom.

3.2. Nadležnost za provođenje sudskog postupka stečaja potrošača

U postupku stečaja potrošača isključivo je stvarno i mjesno nadležan općinski sud na čijem području potrošač ima prebivalište. Ako sud koji je zaprimio prijedlog potrošača, za provođenje postupka stečaja nad njegovom imovinom, utvrdi da potrošač ima prijavljeno prebivalište na području nadležnosti drugog suda donijeti će rješenje kojim će se oglasiti se mjesno nenadležnim i predmet ustupiti nadležnom općinskom sudu. Ako sud utvrdi da je nadležan postupati u početnoj fazi postupka ima obaveze utvrditi da li je prijedlog podnijela ovlaštena osoba (potrošač ili FINA koja je ovlaštena podnijeti prijedlog za provođenje jednostavnog postupka stečaja potrošača uz uvjet da je potrošač dao suglasnost za provođenje navedenog postupka) te li postoji stečajni razlog.

Prvostupanjski postupak provodi sudac pojedinac, međutim sudski savjetnici ovlašteni su provoditi jednostavni postupak stečaja potrošača i donositi prvostupanjske odluke. Drugostupanjski sud odlučuje o žalbi u vijeću koje čine tri suca. Ako je podnesen zahtjev za izuzeće suca⁶⁶, sudac može nastaviti s radom u postupku dok se ne odluči o zahtjevu za izuzeće. Ako zahtjev za izuzeće bude prihvaćen, ukinut će se radnje koje je sudac poduzeo ili u čijem je poduzimanju sudjelovao.

3.2.1. Sudska praksa Europskog suda za ljudska prava⁶⁷ vezana uz nepristranost suca

Konvencijom za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda Vijeća Europe (u daljnjem tekstu: Konvencija)⁶⁸, u članku 6. stavku 1., zajamčeno je pravo na pravično (pošteno) suđenje, koje obuhvaća "pravo na sud", a kojem je važan aspekt pravo na pristup sudu.

Kao jedan od razloga za izuzeće suca propisan člankom 71. točka 7. ZPP-a je i postojanje okolnosti koje dovode u sumnju nepristranost suca. Zbog navedenog je potrebno ukazati i na tri relevantne presude Europskog suda za ljudska prava

⁶⁶ O zahtjevu za izuzeće suca mora se odlučiti najkasnije u roku od tri dana.

⁶⁷ Europski sud za ljudska prava je međunarodni sud ustrojen 1959. sa sjedištem u Strasbourgu. Njegova nadležnost je odlučivati o pojedinačnim ili međunarodnim zahtjevima koji se odnose na povredu građanskih i političkih prava sadržanih u Europskoj konvenciji o ljudskim pravima. Zadaća Suda je osigurati da države poštuju prava i jamstva predviđena Konvencijom. U trenutku kada utvrdi da je neka država povrijedila jedno ili više tih prava i jamstava, Sud donosi presude koje su obvezujuće za svaku državu i dovode do toga da dotične zemlje imaju obvezu postupati po njima i mijenjati svoje zakonodavstvo i administrativnu praksu u velikom broju područja kako se slične povrede ne bi ponavljale u budućnosti.

⁶⁸ Konvencija, kao temeljni pravni instrument zaštite ljudskih prava Vijeća Europe, usvojena je 4. studenoga 1950. u Rimu, a stupila je na snagu 3. rujna 1953. Nakon usvajanja Konvencije doneseno je 14 protokola, od kojih su pojedini protokoli dodali nova prava, a pojedini uređivali implementacijske mehanizme.

(dalje u tekstu:ESLJP), vezane uz nepristranost suca koje je Sud donio a odnose se na Republiku Hrvatsku. Prva je presuda Mežnarić protiv Hrvatske (Zahtjev br. 71615/01), druga Golubović protiv Hrvatske (Zahtjev br. 43947/10) i treća Ramljak protiv Hrvatske (Zahtjev br. 5856/13).

Prema ustaljenoj sudskoj praksi ESLJP postojanje nepristranosti utvrđuje se na temelju subjektivnog i objektivnog testa. Kod subjektivnog testa vodi se računa o osobnim uvjerenjima i ponašanju konkretnog suca, odnosno ima li taj sudac neku predrasudu ili sklonost prema određenom slučaju. Kod objektivnog testa vodi se računa da li sam sud ili sastav suda pružaju dovoljna jamstva za isključenje svake legitimne sumnje u odnosu na nepristranost.

U predmetima Mežnarić protiv Hrvatske⁶⁹, Golubović protiv Hrvatske⁷⁰ i Ramljak protiv Hrvatske⁷¹ ESLJP je istakao da se osobna nepristranost suca mora pretpostaviti dok se ne dokaže suprotno.

3.2.1.1. Presude ESLJP protiv Hrvatske - utvrđivanje nepristranosti

U predmetu Mežnarić protiv Hrvatske podnositelj se žalio da je bio lišen svoga prava na suđenje nepristranog suda jer je o njegovoj ustavnoj tužbi odlučilo vijeće sudaca u kojem je bio sudac M.V., iako su i on, a kasnije i njegova kćer, zastupali protivnike podnositelja. Tvrdio je da je sudac M.V. prema domaćem pravu trebao biti izuzet u tom predmetu. ESLJP je utvrdio da je došlo do povrede čl. 6 Konvencije zbog toga što je sudac Ustavnog suda koji je odlučivao po ustavnoj tužbi podnositelja prethodno, pred prvostupanjiskim sudom, bio odvjetnik protivne strane. U točki 29. presude sud objašnjava na koji način se utvrđuje nepristranost te navodi: „Prema stalnoj sudskoj praksi Suda, postojanje nepristranosti u smislu članka 6., stavka 1. mora biti utvrđeno prema subjektivnom testu, pri čemu se mora uzeti u obzir osobno uvjerenje i ponašanje konkretnog suca, tj., je li sudac imao neke osobne predrasude ili pristranosti u tom predmetu; te isto tako prema objektivnom testu, tj. treba utvrditi je li sam sud, i, između drugih vidova, i njegov sastav, nudio dovoljno jamstava kao bi se isključila svaka legitimna dvojba glede njegove nepristranosti (vidi, inter alia, presudu Fey v. Austria od 24. veljače 1993., Serija A br. 255, str. 12, stavci 27., 28. i 30.; predmet Wettstein v. Switzerland, br. 33958/96, stavak 42., ECHR 2000-XII). U svakom pojedinačnom predmetu treba odlučiti je li

⁶⁹ „30. Glede subjektivnoga teksta, osobna nepristranost suca mora se pretpostaviti dok se ne dokaže suprotno (naprijed citiranu presudu Wettstein v. Switzerland, stavak 43.). U ovome predmetu podnositelj zahtjeva nije dostavio nikakve dokaze o tome, te nije bilo ničega što bi ukazalo na osobnu pristranost suca M.V.“

⁷⁰ „48. Glede subjektivnog testa, osobnu nepristranost suca treba predmnijevati dok se ne dokaže suprotno (vidi predmet Padovani protiv Italije, 26. veljače 1993. stavak 26., Serija A br. 257-B i Morel protiv Francuske, br. 34130/96, stavak 41., ECHR 2000-VI).“

⁷¹ „27. Sud ponavlja da se prema subjektivnom testu osobna nepristranost suca mora pretpostaviti dok se ne dokaže suprotno (vidjeti odlomak 16. gore). U ovome predmetu Sud smatra kako nisu izneseni nikakvi dokazi o osobnoj pristranosti predsjednika žalbenog vijeća koji je odlučivao o predmetu podnositeljice zahtjeva.“

odnos o kojemu se radi takve naravi i stupnja da ukazuje na nedostatak nepristranosti kod suda (vidi presudu u predmetu Pullar v. the United Kingdom, od 10 lipnja 1996., Reports of Judgments and Decisions 1996-III, str. 794, stavak 38).“

U sličnom predmetu Golubović protiv Hrvatske ESLJP je utvrdio povredu prava na nepristran sud zbog sudjelovanja istog suca u dva povezana predmeta na dvije instance (sudac je nakon donošenja odluke u prvostupanjskom predmetu unaprijeđen na žalbeni sud, gdje je sudjelovao u donošenju odluke u drugom stupnju u povezanom predmetu). U točki 47. presude sud pojašnjava način utvrđivanja nepristranosti navodeći: „ Analiza sudske prakse Suda otkriva dvije moguće situacije u kojima se postavlja pitanje nepostojanja sudačke nepristranosti. Prva je operativne naravi: kad se uopće ne pobija sučevo osobno postupanje, već, na primjer, jedna osoba obnaša različite dužnosti u sudskom postupku, što objektivno opravdava bojazni glede nepristranosti suda, te stoga ne ispunjava konvencijski standard prema objektivnom testu. Druga je osobne prirode i proizlazi iz postupanja sudaca u konkretnom predmetu. U smislu objektivnog testa, takvo postupanje može biti dovoljan temelj za legitimnu i objektivno opravdanu bojazan, ali može biti i takve naravi da otvara pitanje temeljem subjektivnog testa, te čak ukaže i na osobnu pristranost. Stoga će u tom kontekstu pitanje treba li na neki predmet primijeniti jedan ili drugi test, ili pak oba, ovisiti o konkretnim činjenicama spornog ponašanja (Kyprianou protiv Cipra [VV], br. 73797/01, stavak 121., ECHR 2005-XIII.).“

U predmetu Ramljak protiv Hrvatske ESLJP je utvrdio da je zbog pristranosti suca postupak bio nepošten. U navedenom predmetu tužiteljica je pred općinskim sudom pokrenula parnični postupak u kojem je tražila poništenje oporuke. Prvostupanjski sud presudio je u njezinu korist da bi po žalbi protivne strane županijski sud je preinačio prvostupanjsku presudu, čime je tužiteljica pravomoćno izgubila spor. Jedan od sudaca koji je donio tu drugostupanjsku odluku bio je i N.P., inače otac odvjetničkog vježbenika zaposlenog u uredu odvjetnika druge strane u postupku. Tužiteljica je podnijela reviziju VSRH, u kojoj je prigovorila da je sudac N.P. zbog toga bio pristran ali VSRH nije tužiteljici dao za pravo jer je utvrdio da N.P.-ov sin ni u kojem svojstvu nije sudjelovao u predmetnoj parnici. ESLJP je utvrdio da je tužiteljica imala razloga sumnjati u pristranost tog suca, imajući u vidu da je njegov sin bio subordiniran odvjetniku druge strane.⁷²

⁷² U obrazloženju presude pod točkom 26. ESLJP navodi Opća načela za utvrđivanje nepristranosti: „26. Sud primjećuje da su relevantna načela Konvencije sažeta u predmetu Morice (Morice protiv Francuske [VV], br. 29369/10, odlomci 73.-78., 23. travnja 2015., s daljnjim upućivanjima), kako slijedi: „73. Sud ponavlja da nepristranost uobičajeno podrazumijeva izostanak predrasude ili pristranosti, a njezino se postojanje, odnosno nepostojanje može provjeriti na različite načine. Prema ustaljenoj praksi Suda, postojanje nepristranosti u smislu članka 6. stavka 1. mora biti utvrđeno prema subjektivnom testu, pri čemu se mora uzeti u obzir osobno uvjerenje i ponašanje konkretnog suca, to jest, je li sudac imao neke osobne predrasude ili pristranosti u tom predmetu; te isto tako prema objektivnom testu, to jest treba utvrditi je li sam sud, i, između drugih vidova, i njegov sastav, nudio dovoljno jamstava kako bi se isključila svaka legitimna dvojba glede njegove nepristranosti ... 74. Glede subjektivnoga teksta, u sudskoj praksi Suda davno je ustanovljeno načelo da se će se sud smatrati slobodnim od osobnih predrasuda ili pristranosti ... Osobna nepristranost suca mora se

3.3. Odluke i pravni lijekovi u postupku stečaja potrošača

Sud donosi odluke u obliku rješenja i zaključka. Zaključkom odlučuje o upravljanju postupkom te izdaje nalog službenoj osobi ili tijelu u postupku za obavljanje pojedinih radnji. Protiv zaključka nije dopušteno izjavljivanje žalbe.

Protiv rješenja koji done sud u prvom stupnju može se izjaviti žalba u roku od 15 dana od dostave prvostupanjskoga rješenja⁷³. Žalba protiv rješenja ne odgađa provedbu rješenja. Sud koji vodi postupak u prvom stupnju i nakon što zaprimi žalbu nastavlja poduzimati, one radnje koje je moguće poduzimati prije pravomoćnosti pobijanja rješenja, dok drugostupanjski sud ne donese odluku o žalbi.

Nakon što prvostupanjski sud zaprimi žalbu podobnu za slanje drugostupanjskom sudu istu je dužan, u roku od osam dana od njezina primitka, dostaviti drugostupanjskom sudu. Prilikom slanja žalbe ne šalje cijeli stečajni spis već umnožava dio spisa na koji se žalba odnosi i prijepis toga dijela spisa zajedno sa žalbom dostavlja drugostupanjskom sudu, osim u jednostavnom postupku stečaja potrošača u kojemu je cijeli spis elektronski.

Drugostupanjski sud ima dužnost najkasnije u roku od 60 dana, od primitka žalbe, donijeti odluku o žalbi.

pretpostaviti dok se ne dokaže suprotno ... Glede vrste dokaza koji se traži, Sud je, na primjer, tražio da se utvrdi je li sudac iskazao neprijateljstvo ili zlonamjernost iz osobnih razloga ...

75. U najvećem broju slučajeva u kojima se pojavljuje pitanje nepristranosti Sud je bio usredotočen na objektivni test ... Međutim, ne postoji čvrsta podjela između subjektivne i objektivne nepristranosti, budući da ponašanje suca ne samo da može potaknuti objektivne bojazni glede nepristranosti s gledišta vanjskoga promatrača (objektivni test), nego se može postaviti i pitanje njegovog ili njezinog osobnog uvjerenja ((subjektivni test) ... Stoga u nekim predmetima u kojima može biti teško pribaviti dokaze kojima se pobija pretpostavka subjektivne nepristranosti suca, zahtjev objektivne nepristranosti daje daljnje važno jamstvo ...

76. Glede objektivnoga testa, mora se utvrditi postoje li, sasvim odvojeno od ponašanja suca, provjerljive činjenice koje mogu potaknuti dvojbu glede njegove nepristranosti. To podrazumijeva da je pri odlučivanju postoji li u nekom predmetu legitiman razlog za bojazan da neki sudac pojedinac ili neko tijelo sastavljeno od sudaca nije nepristrano, stav dotične osobe važan, ali ne i odlučan. Ono što je odlučno jest to može li se ta bojazan smatrati objektivno opravdanom ...

77. Objektivni se test najviše odnosi na hijerarhijske i druge veze između sudaca i drugih sudionika u postupku ... Stoga u svakom pojedinom predmetu treba odlučiti je li predmetna veza takve prirode i stupnja da ukazuje na nedostatak nepristranosti na strani suda ...

78. U tom smislu čak i ono što se izvana čini može biti od određene važnosti ili, drugim riječima, „ne samo da se pravda mora izvršavati, mora se i vidjeti da se ona izvršava” ... Ono o čemu se ovdje radi jest povjerenje koje sudovi u demokratskom društvu moraju nadahnuti u javnosti. Dakle, svaki sudac kod kojeg postoji legitimni razlog za strah od pristranosti mora se izuzeti ...”

⁷³ Temeljem članka 25ZSP-a smatra se da je dostava pismena obavljena istekom osmog dana od dana objave pismena na mrežnoj stranici e-oglasna ploča sudova. Objava pismena na mrežnoj stranici e-oglasna ploča sudova smatra se dokazom da je dostava obavljena svim sudionicama i onima za koje ZSP propisuje posebnu dostavu, zbog čega je rokove za izjavljivanje žalbe potrebno računati za dostavu putem e-oglasne ploče.

U postupku stečaja potrošača revizija se može izjaviti samo ako odluka drugostupanjskoga suda ovisi o rješenju nekoga materijalnopravnog ili postupovnopravnog pitanja važnog za osiguravanje jedinstvene primjene zakona i ravnopravnosti građana.⁷⁴

4. Tijela postupka stečaja potrošača

Za razliku od stečajnog postupka koji osim suda ima i tri izvansudska tijela postupka⁷⁵ u postupku stečaja potrošača postoji samo jedno izvansudsko tijelo postupka a to je povjerenik⁷⁶.

4.1. Sud

U postupku stečaja potrošača dužnosti suda propisane su člankom 30. ZSP-a. U okviru dužnosti propisani zakonom sud:

1. provodi postupak radi raspravljanja i glasovanja o planu ispunjenja obveza, ako prije pokretanja postupka stečaja potrošača nije vođen izvansudski postupak pred savjetovalištem
2. odlučuje o otvaranju postupka stečaja potrošača
3. imenuje i razrješava povjerenika i nadzire njegov rad te mu daje obvezatne upute
4. određuje nagradu povjereniku i naknadu njegovih stvarnih troškova
5. odlučuje o visini sredstava potrebnih potrošaču za primjerene životne potrebe / primjereni životni standard
6. odlučuje o odgodi prodaje nekretnine koja je potrošaču potrebna za stanovanje
7. odlučuje o obavljanju samostalne djelatnosti potrošača
8. odobrava isplatu vjerovnika
9. određuje razdoblje provjere ponašanja
10. odlučuje o uskrati, prihvaćanju odnosno opozivu oslobođenja od preostalih obveza
11. odlučuje o zaključenju i obustavi stečajnoga postupka
12. odlučuje o svim drugim pitanjima, osim o onima o kojima po odredbama ZSP-a odlučuje koje drugo tijelo postupka stečaja potrošača.

4.2. Povjerenik

Povjerenik je jedno od obaveznih tijela postupka bez kojeg nije moguće provesti postupak stečaja potrošača. Da bi neka osoba bila povjerenik mora biti upisana na listu povjerenika za područje nadležnoga suda. Povjerenik ne može biti

⁷⁴ članak 27. stavak 8. ZSP-a

⁷⁵ stečajni upravitelj, odbor vjerovnika i skupština vjerovnika

⁷⁶ čl. 29. ZSP

osoba koja bi morala biti izuzeta kao sudac u postupku stečaja potrošača, osobito: osoba koja je bila zaposlena kod potrošača ako je obavljao ili obavlja samostalnu djelatnost ili blizak srodnik suca, potrošača, vjerovnika te osobe koje su u odnosu suparništva s potrošačem.

Tijekom primjene Zakona o stečaju potrošača koji je donesen u rujnu 2015. (u primjeni od 1. siječnja 2016.) uočene su određeni problemi izazvani nedostatkom povjerenika (na listama povjerenika 11 općinskih sudova nije bio upisan niti jedan povjerenik što je onemogućavalo navedene sudove u provedbi postupka stečaja potrošača). Zbog navedenog problema zakonodavac je pristupio donošenju Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o stečaju potrošača⁷⁷. Najopsežnije izmjene odnosile su se na povjerenike. Izmjenama zakona proširenje je krug osoba koje mogu biti povjerenici bez obveze polaganja stručnog ispita za povjerenike (stečajni upravitelji, odvjetnici, ovlaštene revizori i porezni savjetnici). Kako bi se osigurao dovoljan broj povjerenika propisana je mogućnost⁷⁸ imenovanja za povjerenika osobe koja je upisana na listi A ili listi B stečajnih upravitelja za područje trgovačkog suda na čijem području je sjedište općinskog suda koji vodi postupak stečaja potrošača u situaciji kada na listi povjerenika za područje općinskog suda koji vodi postupak stečaja potrošača nije upisano barem pet povjerenika.

Nadzor nad radom povjerenika provodi sud koji ga može u svako doba rješenjem razriješiti dužnosti ako svoju dužnost ne obavlja uspješno, ne poštuje odredbe zakona ili odluke suda, bez odgode ne dostavi sudu tražene podatke i obavijesti o provedbi postupka.

4.2.1. Popis povjerenika

Službenu evidenciju povjerenika vodi ministarstvo nadležno za poslove pravosuđa te je objavljuje na mrežnoj stranici e-Oglasna ploča sudova u obliku popisa povjerenika. Popis sadrži: ime i prezime povjerenika; naznaku općinskog suda; naznaku suda i poslovni broj postupka stečaja potrošača u kojima su imenovani; naznaku dužnika; naznaku suca koji vodi postupak; naznaku razrješenja i razloga razrješenja te naznaku izrečenih novčanih kazni.

Pravomoćna rješenja o imenovanju i razrješenju povjerenika te izrečenim novčanim kaznama povjerenicima sudovi su dužni bez odgode dostaviti ministarstvu nadležnom za poslove pravosuđa.

4.2.2. Službena iskaznica povjerenika

⁷⁷ Hrvatski sabor je na svojoj sjednici održanoj 6. srpnja 2018. donio ZIDZSP (usvojene izmjene i dopune stupile su na snagu 1. siječnja 2019.)

⁷⁸ čl.37.a ZSP-a

Povjerenik podnosi zahtjev za izdavanje službene iskaznice ministarstvu nadležnom za poslove pravosuđa, nakon upisa na listu povjerenika. Trošak izrade službene iskaznice snosi povjerenik. Povjerenik je dužan službenu iskaznicu vratiti ministarstvu nadležnom za poslove pravosuđa po primitku rješenja o brisanju s liste povjerenika.⁷⁹

4.2.3. Izbor i imenovanje povjerenika

Izbor povjerenika u postupku stečaja potrošača obavlja se metodom slučajnoga odabira (kroz sustav eSpis) s liste povjerenika za područje nadležnoga suda. Ako na listi povjerenika za područje općinskog suda koji vodi postupak stečaja potrošača nije upisano barem pet povjerenika, za povjerenika se može imenovati osoba koja je upisana na listi A ili listi B stečajnih upravitelja za područje trgovačkog suda na čijem području je sjedište općinskog suda koji vodi postupak stečaja potrošača.

Metoda slučajnog odabira⁸⁰ je način izbora povjerenika u kojem algoritam za izbor povjerenika bira jednoga povjerenika i to:

- u postupku stečaja potrošača - s liste povjerenika za područje nadležnog općinskog suda, a ako na listi povjerenika za područje nadležnosti pojedinog općinskog suda nije upisano barem pet povjerenika te s liste A i liste B stečajnih upravitelja za područje trgovačkog suda na čijem području je sjedište općinskog suda koji vodi postupak stečaja potrošača ili

- u jednostavnom postupku stečaja potrošača - s liste odvjetnika koju za područje nadležnosti svakog općinskog suda odredi Hrvatska odvjetnička komora te liste A i liste B stečajnih upravitelja za područje trgovačkog suda na čijem području je sjedište općinskog suda koji vodi jednostavni postupak stečaja potrošača. Povjerenik se bira na način da algoritam zdvaja 5 osoba s najmanjom radnom opterećenošću u trenutku izbora nakon čega, slučajnim odabirom, izabire jednu od izdvojenih osoba a ako ta osoba bude imenovana njena radna opterećenost povećava se za 1 bod⁸¹. Osobi izabranoj s liste odvjetnika koju za područje nadležnosti svakog općinskog suda odredi Hrvatska odvjetnička komora radna opterećenost povećava se za 0,1 bod.⁸²

Dakle osnovna razlika vezana uz imenovanja povjerenika između redovnog i jednostavnog postupka stečaja potrošača je ta što se u jednostavnog postupka stečaja potrošača povjerenik nikada ne bira s liste povjerenika nadležnog općinskog suda.

⁷⁹ članak 10. Pravilnik o utvrđivanju lista povjerenika u postupku stečaja potrošača

⁸⁰ članak 5. Pravilnik o pretpostavkama i načinu izbora povjerenika metodom slučajnoga odabira

⁸¹ Stečajni upravitelji imaju zasebnu radnu opterećenost - prema Pravilniku o pretpostavkama i načinu izbora stečajnoga upravitelja metodom slučajnoga odabira (»Narodne novine«, broj 106/15.)

⁸² Radna opterećenost umanjuje se pravomoćnošću rješenja o zaključenju, odnosno obustavi postupka ili razrješenjem povjerenika (prestankom aktivne uloge).

Ako postoje razlozi za izuzeće određene osobe ili osoba upisanih na liste s kojih se vrši izbor povjerenika (razlozi za izuzeće identični su razlozima za izuzeće suca) moguć je izbor povjerenika korištenjem funkcionalnosti u sustavu eSpis „slučajni odabir uz iznimku“. Slučajni odabir uz iznimku je način izbora povjerenika u kojem algoritam za izbor povjerenika bira jednog povjerenika uz izuzeće jedne ili više osoba s liste. U slučaju korištenja iznimke u sustav eSpis obavezno se unosi; razlog korištenja iznimke; podaci o rješavatelju koji je koristio iznimku; broju osoba koje nisu izuzete i razlozima korištenja iznimke⁸³.

Nakon što sustav eSpis izvrši izbor povjerenika metodom slučajnoga odabira, sud izabranog povjerenika imenuje rješenjem o otvaranju postupka stečaja potrošač.

4.2.4. Dužnosti povjerenika

Prva stvar koju povjerenik u okviru obnašanja dužnosti mora učiniti je dati pred sudom izjavi da će savjesno, držeći se Ustava, zakona i pravnoga poretka Republike Hrvatske, obavljati svoju dužnost. Nakon davanja izjave sud mu predaje potvrdu o imenovanju⁸⁴ koju je dužan vratiti sudu odmah nakon prestanka obavljanja dužnosti.

Slijedeća stvar koju je povjerenik dužan učiniti je otvoriti poseban transakcijski račun kod financijske institucije⁸⁵ za svakog pojedinog potrošača. Preko transakcijskog računa povjerenik može isključivo primiti uplate i obavljati isplate⁸⁶ u skladu s nalogom suda. Uplate, koje se odnose na upravljanje i raspolaganje stečajnom masom, povjerenik je dužan imati odvojeno od svoje imovine.

Povjerenik je dužan pri ispunjavanju svojih dužnosti postupati s pažnjom dobrog stručnjaka. Prva mu je dužnost da bez odgode unovči stečajnu masu u ime i za račun potrošača. Prilikom unovčenja imovine uvijek mora pokušati postići najvišu cijenu stvari i prava. Nakon što unovči imovinu potrošača povjerenik je dužan sastaviti završni diobni popis te nakon završnog ročišta vjerovnika prikupljena sredstva raspodijeliti vjerovnicima razmjerno njihovim tražbinama.

Od trenutka imenovanja povjerenikom do trenutka prestanka obnašanja dužnosti povjerenik je dužan podnositi sudu kvartalna pisana izvješća u kojima će navesti stanje potrošačeve imovine, nove okolnosti koje bi mogle utjecati na mogućnost ispunjenja potrošačevih obveza, iznos ukupno isplaćenih sredstava pojedinom vjerovniku, podatke o unovčenoj stečajnoj masi i ostale podatke koji su od

⁸³ sve navedeno bit će vidljivi na mrežnoj stranici e-Oglasna ploča sudova.

⁸⁴ Preduvjet da bi imenovana osoba mogla početi obnašati dužnost povjerenika jer potvrda predstavlja ispravu kojom se legitimira kao povjerenik pred institucijama, vjerovnicima i dužniku

⁸⁵ Prvi dan nakon što ga je sud imenovao.

⁸⁶ koje se odnose na upravljanje i raspolaganje stečajnom masom nad kojim je otvoren stečaj

utjecaja na tijek postupka. Navedena izvješća sud objavljuje na mrežnoj stranici e-Oglasna ploča sudova.

Pri unovčenju stečajne mase povjerenik je dužan voditi računa o dostojanstvu potrošača i o tome da potrošaču mjesečno ostane dovoljno sredstava za primjerene životne potrebe⁸⁷.

U situacijama kada odredbama ZSP-a nije drukčije određeno na obavljanje dužnosti i odgovornost povjerenika na odgovarajući se način primjenjuju odredbe zakona kojim se propisuju dužnosti i odgovornosti stečajnoga upravitelja u stečajnom postupku.

4.2.4.1. Dužnosti povjerenika u razdoblju provjere ponašanja

U razdoblju provjere ponašanja povjerenik je dužan raspolagati imovinskim pravima potrošača koja ulaze u stečajnu masu potrošača, u ime i za račun potrošača⁸⁸ te unovčavati i raspodjeljivati potrošačevu imovinu u skladu sa završnim diobnim popisom. Osim naprijed navedenog njegova je dužnost osobe obvezane na plaćanje obavijestiti o ustupu a iznose koje primi na osnovi ustupa⁸⁹ držati odvojene od svoje imovine te ih jednom godišnje podijeli vjerovnicima na osnovi završnoga popisa⁹⁰. Po okončanju svoje službe povjerenikova je dužnost položiti račun sudu.

4.2.4.2. Dužnosti povjerenika u slučajevima u kojima se otvoreni postupak stečaja potrošača ne provodi

U slučajevi u kojima se otvoreni postupak stečaja potrošača ne provodi dužnost je povjerenika da nakon zaključenja postupka, u ime i za račun potrošača unovči imovinu potrošača koja ulazi u stečajnu masu i prikupljenim sredstvima namiriti nastale troškove postupka. Kada je to potrebno, povjerenik će na temelju rješenja o otvaranju i zaključenju stečajnog postupka otvoriti poseban račun a obavljenim radnjama dužan je podnositi izvješća sudu.

4.2.4.3. Dužnosti povjerenika u jednostavnom postupku stečaja potrošača

U roku od dvanaest mjeseci od pravomoćnosti rješenja o otvaranju jednostavnog postupka stečaja potrošača stečajni upravitelj, odnosno odvjetnik koji

⁸⁷ Visinu sredstava određuje sud prema iznosu koji je izuzet od ovrhe u slučaju kada se ovrha provodi na plaći ovršenika.

⁸⁸ Potrošač prenosi na povjerenika pravo raspolaganja imovinskim pravima izjavom o ustupu koju je dužan dati na zapisnik pred sudom i u kojoj je dužan navesti je li imovinskim pravima iz stavka 1. ovoga članka već prije raspolagao.

⁸⁹ kao i ostale isplate u korist potrošača ili treće osobe

⁹⁰ ako sud ne odluči drukčije

je imenovan kao povjerenik, dužan je, neposrednom pogodbom⁹¹, unovčiti pokretnine odnosno tražbine, dionice, poslovne udjele, vrijednosne papire i druga imovinska ili materijalna prava potrošača te zaključiti ugovor s kupcem⁹². Sljedeća mu je dužnost u naprijed navedenom roku podnijeti sudu izvješće o svim poduzetim radnjama.

4.2.5. Prava povjerenika

Povjerenik ima pravo na naknadu stvarnih troškova⁹³ te na nagradu za svoj rad⁹⁴ u skladu s kriterijima propisanim odredbama Uredbe o utvrđivanju kriterija i načina obračuna i plaćanja nagrade povjerenicima (dalje u tekstu: Uredba). Visinu troškova na koje povjerenik ima pravo u jednostavnom postupku stečaja potrošača ne određuje sud rješenjem jer je ona propisana čl. 8.a Uredbe i iznosi 200,00 kuna neto⁹⁵.

Visina nagrade određena je Uredbom i vezana je uz obujam i složenost poslova koje povjerenik obavlja, radu na ispitivanju tražbina te vrijednost unovčene stečajne mase. Povjerenik može ostvariti i pravo na dodatnu nagradu, čija visina ovisi o stupnju namirenja stečajnih vjerovnika i osobitom zalaganju povjerenika, te posebnu nagradu, čija visina ovisi o broju ispitanih tražbina.

Nagrada za rad povjereniku do zaključenja postupka stečaja potrošača može doseći najviše 150.000,00 kuna⁹⁶. Ovisno o složenosti poslova koje obavlja u razdoblju provjere ponašanja potrošača povjerenik može ostvariti pravo na nagradu u iznosu od 2.000,00 kuna do 20.000,00 kuna, za svaku godinu nadzora. Navedenu nagradu određuje sud rješenjem a ista se može platiti samo iz unovčene stečajne mase.

Visina nagrade povjerenika u jednostavnom postupku stečaja potrošača određena je čl. 8.a Uredbe u jednokratnom iznosu od 1.000,00 kuna bruto⁹⁷. Nagrada za rad povjerenika u navedenoj vrsti postupka ne plaća se iz unovčene stečajne mase potrošača već su sredstva za isplatu navedene nagrade osigurana u državnom proračunu Republike Hrvatske.

⁹¹ odgovarajućom primjenom pravila o prodajnoj cijeni koja se primjenjuje na pokretnine u ovršnom postupku

⁹² u ime i za račun potrošača

⁹³ rješenjem je određuje sud na temelju pisanoga, obrazloženoga i dokumentiranoga (adekvatnom dokumentacijom, n.p.r. računima za gorivo, telefon, kartama prijevoznika) izvješća povjerenika

⁹⁴ Povjerenik nema pravo na nagradu ako je razriješen zbog nesavjesnoga obavljanja dužnosti, a ako mu je nagrada isplaćena prije toga sud će mu naložiti vraćanje nagrade koju je primio tijekom postupka.

⁹⁵ čl. 11. st. 2. Uredbe

⁹⁶ s osnove vrijednosti unovčene stečajne mase najviše 120.000,00 kuna, s osnove dodatne nagrade najviše 20.000,00 kuna i s osnove posebne nagrade najviše 10.000,00 kuna

⁹⁷ čl. 11. st. 1. Uredbe

5. Načela postupka

Postupak stečaja potrošača može pokrenuti samo ovlaštena osoba. U postupku stečaja potrošača prijedlog je ovlašten nadležnom sudu podnijeti isključivo potrošač, a u jednostavnom postupku stečaja potrošača Financijska agencija⁹⁸ pod uvjetom da je potrošač dao suglasnost na provođenje jednostavnog postupak stečaja nad njegovom imovinom⁹⁹.

Drugo načelo postupka je načelo hitnosti postupanja. Odredbama ZSP-a propisani su veoma kratki rokovi za poduzimanje pojedine radnje u postupku (3 dana za odluku o zahtjevu za izuzeće suca, 8 dana za dostavu žalbe na odlučivanje drugostupanjskom sudu, 60 dana za odluku drugostupanjskog suda o žalbi, 3 dana za donošenje odluke o imenovanju novoga povjerenika, 30 dana za očitovanje vjerovnika na plan ispunjenja obaveza, 60 dana za prijavu tražbina, 15 dana od dana objave poziva, na mrežnoj stranici e-oglasna ploča sudova, za uplatu predujma za namirenje troškova postupka, 15 dana za podnošenje prigovora vjerovnika na završni diobni popis...).

Prijedlozi, izjave i prigovori ne mogu se davati, odnosno podnositi ako se propusti rok, odnosno izostane s ročišta na kojem ih je trebalo dati ili podnijeti niti se može tražiti povrat u prijašnje stanje.

Sud može donositi odluke i bez usmene rasprave, a hoće li ili ne održati raspravu odlučuje prema slobodnoj procjeni.

Slijedeće specifično načelo stečajnog postupka je načelo oficijelnosti. Po navedenom načelu činjenice koje su važne za postupak sud je dužan utvrđivati po službenoj dužnosti (*ex officio*)¹⁰⁰. Radi utvrđivanja činjenica može izvoditi sve potrebne dokaze, obavljati uvid u odgovarajuće javne knjige, registre, upisnike i očevidnike, prikupljati obavijesti. Prema ovom načelu sud je dužan na vlastitu inicijativu pokrenuti i voditi postupak ili poduzeti radnju neovisno o volji druge zainteresirane osobe (*dispozitivno načelo*¹⁰¹). Sud nije ovlašten da pokreće stečajni postupak po službenoj dužnosti, ali jednom pokrenuti postupak se vodi po službenoj dužnosti do donošenja konačne odluke.

Načelo javnosti traži da se svakome, dakle neograničenom broju osoba koje unaprijed nisu individualno određene osigura nesmetana informacija o tijeku postupka. U stečajnom postupku javnost postupka osigurana je objavom sudskih odluka te izvješća povjerenika na e-Oglasnoj ploči sudova.

⁹⁸ u elektroničkom obliku

⁹⁹ odnosno ako se prema odredbama ZSP-a smatra da je potrošač suglasan da se provede postupak

¹⁰⁰ Osim u stečajnom postupku načelo oficijelnosti vrijedi u kaznenom, prekršajnom, upravnom, stegovnom i drugim postupcima predmet kojih je od posebnoga javnog interesa.

¹⁰¹ Međutim da li će do stečaja doći ovisi isključivo o nahođenju ovlaštenog predlagatelja.

6. Potrošač

Potrošačem se smatra svaka fizička osoba koja sklapa pravni posao ili djeluje na tržištu izvan svoje trgovačke, poslovne, obrtničke ili profesionalne djelatnosti. Potrošačem se smatra i fizička osoba obveznik poreza na dohodak od samostalne djelatnosti prema odredbama Zakona o porezu na dohodak¹⁰² i fizička osoba obveznik poreza na dobit prema odredbama Zakona o porezu na dobit¹⁰³ ako su ispunjene pretpostavke propisane odredbama ZSP-a.

Članak 4. stavak 3. ZSP-a propisuje pretpostavke koje moraju biti ispunjene da bi se fizičku osobu koja je obveznik poreza na dohodak ili poreza na dobit moglo smatrati potrošačem. Preduvjeti koji moraju biti ispunjeni su slijedeći: da nema više od 20 vjerovnika; obveze iz obavljanja djelatnosti ne smiju prelaziti iznos od 100.000,00 kuna; ne smiju postojati obveza iz radnih odnosa koje proizlaze iz obavljanja djelatnosti i da protiv navedene osobe nije pokrenut predstečajni ili stečajni postupak.

Potrošačem se, u smislu članka 4. stavka 5. ZSP-a, smatra i fizička osoba koja ima obveze iz djelatnosti koju je obavljala kao obveznik poreza na dohodak od samostalne djelatnosti prema odredbama zakona kojim se uređuje utvrđivanje i plaćanje poreza na dohodak ili obveznik poreza na dobit prema odredbama zakona kojim se uređuje utvrđivanje i plaćanje poreza na dobit, ako više nije obveznik poreza na dohodak od samostalne djelatnosti odnosno poreza na dobit.¹⁰⁴

6.1. Smrt potrošača

Budući je postupak stečaja nad imovinom potrošača jedan dugotrajan proces pojavile su se dvojbe i nedoumice u provođenju postupka u situacijama kad je dolazilo do smrti potrošača te različita sudska praksa općinskih i županijskih sudova u takvim situacijama. Navedene nedoumice i problemi riješeni su novelom zakona.

Bitno je naglasiti da se trenutak smrti potrošača na različite načine manifestira na postupak stečaja potrošača a ovisi o fazi u kojoj se postupak stečaja nalazi u trenutku smrti potrošača. U tom smislu i odluke suda biti će različite i ovisiti će o tome u kojoj fazi postupka je potrošač umro.

Ako je potrošač umre prije donošenja rješenja o otvaranju postupka stečaja potrošača, sud će donijeti rješenje o obustavi stečajnog postupka nad imovinom

¹⁰² „Narodne novine“, broj: 177/04, 73/08, 80/10, 114/11, 22/12, 144/12, 43/13, 120/13, 125/13, 148/13, 83/14, 143/14, 136/15

¹⁰³ „Narodne novine“, broj: 177/04, 90/05, 57/06, 146/08, 80/10, 22/12, 148/13, 143/14

¹⁰⁴ Dopuna odredbe novelom ZSP-a iz 2018. zbog različite sudske prakse županijskih sudova vezanih uz navedene osobe.

potrošača (u izreci rješenja točno navodeći podatke koji služe za identifikaciju a koji su propisani člankom 7. ZSP-a¹⁰⁵).

Ako potrošač umre nakon donošenja rješenja o otvaranju postupka stečaja potrošača u slučajevima u kojima se otvoreni postupak stečaja potrošača provodi, stečajni postupak se nastavlja voditi nad stečajnom masom. U ime i za račun stečajne mase mogu se voditi sporovi ako odredbama ZSP-a ili SZ-a nije drukčije određeno, a stečajna masa može biti nositelj prava vlasništva i drugih stvarnih prava. Ako se u postupku pojavi navedena situacija prilikom donošenja rješenju o zaključenju postupka stečaja potrošača sud će u izreci rješenja odrediti da se eventualni ostatak stečajne mase prenese u ostavinsku masu iza pokojnog potrošača.

Ako smrt potrošača nastupi tijekom trajanja razdoblja provjere ponašanja, povjerenik je dužan raspodijeliti potrošačevu imovinu u skladu sa završnim diobnim popisom.

7. Stečajni razlog

Postupak stečaja potrošača može se otvoriti ako je potrošač nije u mogućnosti ispuniti dospjele novčane obaveze¹⁰⁶. Po odredbama ZSP-a postoji zakonska presumpcija¹⁰⁷ vezana uz nesposobnost za plaćanje po kojoj se smatra da je potrošač nesposoban za plaćanje ako najmanje 90 dana uzastopno ne može ispuniti jednu ili više dospelih novčanih obveza u ukupnom iznosu većem od 30.000,00 kuna¹⁰⁸.

8. Stečajna masa

Stečajna masa služi namirenju troškova stečajnoga postupka te tražbine vjerovnika stečajnoga dužnika, odnosno tražbine čije je namirenje osigurano određenim pravima na imovini dužnika.¹⁰⁹

Stečajna masa obuhvaća cjelokupnu imovinu potrošača koju je potrošač stekao do zaključenja stečajnoga postupka i imovinu koju će steći do isteka razdoblja provjere ponašanja, osim imovine na kojoj se ne može provesti ovrha u skladu sa zakonom kojim se uređuje ovršni postupak.¹¹⁰ Dakle imovina potrošača koja je prema odredbama OZ-a izuzeta od ovrhe ne može biti predmetom stečajne mase.

¹⁰⁵ ime i prezime, adresa prebivališta i osobni identifikacijski broj

¹⁰⁶ nesposoban za plaćanje

¹⁰⁷ Pojam dolazi od latinske riječi preasumptio, preasumere, a znači unaprijed pomišljati – pre znači pred, prije, a sumere znači uzeti, misliti

¹⁰⁸ Članak 5. stavak 3. ZSP

¹⁰⁹ Članak 134. stavak 2. SZ

¹¹⁰ članak 60. ZSP

Stečajnu masu čini i udio bračnog druga u imovini bračnih drugova ako se na tom dijelu prema zakonu kojim se uređuje ovršni postupak može protiv dužnika provesti ovrha. Podjela imovine provodi se izvan postupka stečaja potrošača na zahtjev povjerenika.¹¹¹

Stečajnu masu čini i nasljedstvo ili zapis ako potrošač nasljedstvo ili zapis prihvati tijekom stečajnog postupka. Međutim, ako se potrošač odrekne nasljeđa ili zapisa ili nasljedstvo ustupi, nasljedstvo ili zapis ne čine stečajnu masu. U takvom slučaju sud će razloge odricanja odnosno ustupanja ocjenjivati prilikom donošenja odluke o oslobođenju od preostalih obveza.¹¹² Ako potrošač stekao imovinu nasljeđivanjem u razdoblju provjere ponašanja ima dužnost predati povjereniku jednu polovinu te imovine.¹¹³

8.1. Imovina potrošača izuzeta iz ovrhe

U stečajnu masu ulazi samo ona imovina potrošača na kojoj bi se sukladno odredbama OZ-a mogla provesti ovrha. Prema odredbama OZ-a predmet ovrhe i osiguranja mogu biti stvari i prava na kojima se po zakonu može provesti ovrha radi ostvarenja tražbine ili njezina osiguranja.

Predmet ovrhe ne mogu biti: stvari izvan prometa, kao ni druge stvari za koje je to posebnim zakonom određeno; tražbine po osnovi poreza i drugih pristojbi; objekti, oružje i oprema namijenjeni obrani te oprema i objekti namijenjeni radu jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave i pravosudnih tijela.¹¹⁴

Ne mogu biti predmeti ovrhe:¹¹⁵

1. odjeća, obuća, rublje i drugi predmeti osobne uporabe, posteljne stvari, posuđe, namještaj, štednjak, hladnjak, stroj za pranje rublja i druge stvari koje služe za zadovoljenje potreba kućanstava ako su nužni ovršeniku i članovima njegova kućanstva s obzirom na uobičajene uvjete života svoje društvene okoline,
2. hrana i ogrjev za potrebe ovršenika i članova njegova kućanstva za šest mjeseci,
3. radna i rasplodna stoka, poljoprivredni strojevi i druga oruđa za rad koji su ovršeniku poljodjelcu nužni za održavanje poljoprivrednoga gospodarstva u mjeri u kojoj je to nužno za njegovo uzdržavanje i za uzdržavanje članova njegova obiteljskoga kućanstva, te sjeme za uporabu na tomu gospodarstvu i hrana za stoku za četiri mjeseca,
4. alat, strojevi i drugi predmeti koji su ovršeniku obrtniku ili trgovcu pojedincu nužni za obavljanje njegove upisane djelatnosti, te sirovine i pogonsko gorivo za tri mjeseca rada,

¹¹¹ članak 61. ZSP

¹¹² članak 62. ZSP

¹¹³ članak 73. stavak 2. ZSP - primjenjuje se na postupke u tijeku ako je potrošač stekne imovinu nasljeđivanjem nakon 01.01.2019.

¹¹⁴ članak 4. OZ-a

¹¹⁵ članak 135. OZ-a

5. predmeti koji su nužni ovršeniku koji samostalno u obliku zanimanja obavlja upisanu javnobilježničku, odvjetničku, liječničku, ljekarničku, znanstvenu, umjetničku ili koju drugu profesionalnu djelatnost,
6. gotov novac ovršenika po osnovi tražbina koje su izuzete od ovrhe te gotov novac ovršenika koji ima stalna mjesečna primanja do mjesečnoga iznosa koji je po zakonu izuzet od ovrhe, razmjerno vremenu do idućega primanja,
7. odličja, medalje, ratne spomenice i druga odličja i priznanja, vjenčani prsten, osobna pisma, rukopisi i drugi osobni spisi ovršenika, obiteljske fotografije, osobne i obiteljske isprave i obiteljski portreti,
8. pomagala koja su invalidu ili drugoj osobi s tjelesnim nedostacima nužna za obavljanje životnih funkcija.

Poštanska pošiljka ili poštanska uputnica upućena ovršeniku ne može biti predmet ovrhe prije uručenja.

Izuzeta su iz ovrhe primanja po osnovi:¹¹⁶ zakonskoga uzdržavanja, naknade štete nastale zbog narušenja zdravlja ili smanjenja, odnosno gubitka radne sposobnosti i naknade štete za izgubljeno uzdržavanje zbog smrti davatelja uzdržavanja; naknade zbog tjelesnoga oštećenja prema propisima o invalidskom osiguranju; socijalne skrbi; privremene nezaposlenosti; doplatka za djecu (osim ako posebnim propisom nije drukčije određeno; stipendije i pomoći učenicima i studentima; odličja i priznanja; i ostala primanja izuzeta od ovrhe po posebnim propisima. Osim navedenih primanja od ovrhe su izuzete: naknada za rad osuđenika, osim za tražbine po osnovi zakonskoga uzdržavanja te za tražbine naknade štete prouzročene kaznenim djelom osuđenika; roditeljske i roditeljske novčane potpore, osim ako posebnim propisom nije drugačije određeno; utvrđeni iznosi za uzdržavanje djeteta uplaćeni na poseban račun kod banke; naknada troškova za službeno putovanje i naknada troškova prijevoza na posao i s posla do propisanih iznosa do kojih se ne smatraju oporezivim primicima po osnovi od nesamostalnog rada; dar za djecu do 15. godine života i potpore za novorođenče do propisanih iznosa do kojih se ne smatraju oporezivim primicima po osnovi od nesamostalnog rada; naknada za saniranje posljedica štete od katastrofa i elementarnih nepogoda te potpore zbog invalidnosti radnika i neprekidnog bolovanja radnika duljeg od 90 dana, potpore za slučaj smrti radnika i smrti člana uže obitelji radnika, do propisanih iznosa do kojih se ne smatraju oporezivim primicima po osnovi od nesamostalnog rada.

Ovršni zakon osim izuzimanja iz ovrhe predviđa i ograničenja ovrhe na plaći i drugim primanjima ovršenika. Pravila vezana uz navedena ograničenja su sljedeća:

1. Ako se ovrha provodi na plaći ovršenika, od ovrhe je izuzet iznos u visini dvije trećine prosječne netoplaće u Republici Hrvatskoj, a ako se ovrha provodi radi naplate tražbine po osnovi zakonskog uzdržavanja, naknade štete nastale zbog narušenja zdravlja ili smanjenja, odnosno gubitka radne sposobnosti i naknade štete

¹¹⁶ članak 172. OZ-a

za izgubljeno uzdržavanje zbog smrti davatelja uzdržavanja, iznos u visini od jedne polovine prosječne netoplaće u Republici Hrvatskoj, osim u slučaju ovrhe radi prisilne naplate novčanih iznosa za uzdržavanje djeteta u kojem slučaju je od ovrhe izuzet iznos koji odgovara iznosu od jedne četvrtine prosječne mjesečne isplaćene netoplaće po zaposlenom u pravnim osobama Republike Hrvatske za proteklu godinu.

2. Ako ovršenik prima plaću koja je manja od prosječne netoplaće u Republici Hrvatskoj, od ovrhe je izuzet iznos u visini tri četvrtine plaće ovršenika, ali ne više od dvije trećine prosječne netoplaće u Republici Hrvatskoj, a ako se ovrha provodi radi naplate tražbine po osnovi zakonskog uzdržavanja, naknade štete nastale zbog narušenja zdravlja ili smanjenja, odnosno gubitka radne sposobnosti i naknade štete za izgubljeno uzdržavanje zbog smrti davatelja uzdržavanja, iznos u visini jedne polovine netoplaće ovršenika, osim u slučaju ovrhe radi prisilne naplate novčanih iznosa za uzdržavanje djeteta u kojem slučaju je od ovrhe izuzet iznos koji odgovara iznosu od jedne četvrtine netoplaće ovršenika.¹¹⁷

Ovrha na primanju invalida po osnovi novčane naknade za tjelesno oštećenje i doplatka za tuđu pomoć i njegu može se provesti samo radi naplate tražbine po osnovi zakonskoga uzdržavanja, naknade štete nastale zbog narušenja zdravlja ili smanjenja, odnosno gubitka radne sposobnosti i naknade štete za izgubljeno uzdržavanje zbog smrti davatelja uzdržavanja, i to do iznosa od jedne polovice toga primanja. Ovrha na primanju po osnovi ugovora o doživotnom uzdržavanju i doživotnoj renti te na primanju po osnovi ugovora o osiguranju života može se provesti samo na dijelu koji prelazi iznos osnovice na temelju koje se utvrđuje iznos pomoći za uzdržavanje.

Iz stečajne mase najprije se namiruju troškovi stečajnoga postupka i ostale obveze stečajne mase (povjerenik će ih namirit redom kojim one dospijevaju) a tek nakon toga utvrđene tražbine vjerovnika. Tražbine vjerovnika nižeg isplatnog reda mogu se namirivati tek ako su u cijelosti namirene tražbine vjerovnika višeg isplatnog reda.

9. Vjerovnici u postupku stečaja potrošača

U postupku stečaja potrošača osim vjerovnika stečajne mase i stečajnih vjerovnika kao vjerovnici se javljaju razlučni vjerovnici i izlučni vjerovnici te jedna

¹¹⁷ Vrijedi u odnosu na ovrhu na naknadi umjesto plaće, naknadi za skraćeno radno vrijeme, naknadi zbog umanjenja plaće, mirovini, plaći vojnih osoba te na primanja osoba u pričuvnom sastavu za vrijeme vojne službe i na drugom stalnom novčanom primanju civilnih i vojnih osoba (osim na ovrhu na primanjima iz članka 173. stavaka 5. i 6. OZ-a)

Primjenjuju se i kada se ovrha provodi na primanjima ovršenika koji nisu plaća, mirovina niti primici od obavljanja samostalne djelatnosti obrta, od slobodnih zanimanja, od poljoprivrede i šumarstva, od imovine i imovinskih prava, od kapitala, kao niti primici od osiguranja (drugi dohodak prema posebnim propisima) i imaju karakter jedinih stalnih novčanih primanja, ako ovršenik javnom ispravom dokaže da je to primanje jedino stalno novčano primanje.

specifična kategorija vjerovnika koje nema u stečajnom postupku, a to su vjerovnici čije tražbine ne prestaju otvaranjem postupka stečaja potrošača.

9.1. Vjerovnici stečajne mase

Vjerovnici stečajne mase su vjerovnici čije su tražbine nastale nakon otvaranja stečajnoga postupka, po osnovi troškova stečajnoga postupka i po osnovi ostalih obveza stečajne mase. Navedena skupina vjerovnika nije dužna prijaviti tražbinu podnošenjem prijave povjereniku jer oni nisu stečajni vjerovnici. Tražbine vjerovnika stečajne mase ne prijavljuju se u stečajnom postupku i ne ispituju na ispitnom ročištu.

9.1.1. Namirenje vjerovnika stečajne mase

Obveze po osnovi troškova stečajnoga postupka i ostalih obveze stečajne mase povjerenik izvršava sukladno sadržaju obveznog odnosa iz kojeg proizlaze iz opće stečajne mase i to redom kojim dospijevaju, s tim da se troškovi stečajnog postupka namiruju prije ostalih obveza stečajne mase.

Povjerenik je dužan voditi brigu o namirenju vjerovnika stečajne mase, odnosno osiguranju sredstava za njihovo namirenje tijekom postupka stečaja potrošača. Prije zaključenja postupka stečaja, dužan je uz suglasnost suda dio stečajne mase izdvojen za vjerovnika stečajne mase položiti kod suda ili javnog bilježnika.¹¹⁸

U situaciji kada povjerenik nekog od vjerovnika potrošača ne smatra vjerovnikom stečajne mase zbog čega sud tom vjerovniku ne odobri isplatu troškova, on ima mogućnost svoje pravo ostvariti izravno pokretanjem odgovarajućeg postupka izvan stečajnog postupka.

Kada vjerovnik stečajne mase, pokreće parnicu radi utvrđivanja svoje tražbine, tužbeni zahtjev treba postaviti kao kondemnatorni (zahtjev na isplatu), a ne tužbeni zahtjev na utvrđenje osnovanosti tražbine. Ovaj vjerovnik postavlja zahtjev povjereniku na isplatu tražbine, nakon čega povjerenik po dospijeću njegove tražbine istu isplaćuje a ako to ne učini, vjerovnik stečajne mase ovlašten je pokrenuti odgovarajući postupak izvan stečajnog postupka radi namirenje svoje tražbine¹¹⁹ bez odluke suda o upućivanju u parnicu.

9.2. Stečajni vjerovnici

¹¹⁸ Nakon zaključenja stečajnog postupka položena sredstva isplaćuje sud na temelju zahtjeva pojedinog vjerovnika (članak 157. SZ-a) .

¹¹⁹ prije stečajnih vjerovnika

Stečajni vjerovnici su osobni vjerovnici dužnika koji u vrijeme otvaranja stečajnoga postupka imaju koju imovinskopravnu tražbinu prema njemu.¹²⁰ Stečajni vjerovnici mogu svoje tražbine prema dužniku ostvarivati samo u stečajnom postupku podnošenjem prijave povjereniku. Stoga se prekidaju svi građanski postupci protiv potrošača dok povjerenik na ispitnom ročištu u stečajnom postupku ne prizna ili ne ospori tražbine što su ih prijavili vjerovnici. Ako povjerenik prizna tražbinu koja je bila predmet ispitivanja u građanskom postupku, tražbina se smatra konačno utvrđenom, a građanski se postupak kao posljedica toga više ne vodi. Ako ospori tražbinu, mora preuzeti građanski postupak koji je u tijeku, koji će se prema tome nastaviti i u kojem će se odlučiti o tražbini.

U stečajnom postupku i postupku stečaja potrošača vjerovnici se razvrstavaju u isplatne redove. U stečajnom postupku i postupku stečaja potrošača postoje vjerovnici višeg¹²¹ i nižeg isplatnog reda. Za razliku od stečajnog postupka¹²² u postupku stečaja potrošača postoje samo vjerovnici višeg i nižeg isplatnog reda.

U postupku stečaja potrošača u tražbine višeg isplatnog red ulaze tražbine svih vjerovnika koji nisu nižeg isplatnog reda.

U tražbine nižih isplatnih redova ulaze¹²³:

1. kamate na tražbine stečajnih vjerovnika od otvaranja stečajnoga postupka
2. troškovi koji za pojedine vjerovnike nastanu njihovim sudjelovanjem u postupku
3. novčane kazne izrečene za kazneno ili prekršajno djelo i troškovi kaznenoga ili prekršajnoga postupka
4. tražbine za besplatnu činidbu dužnika
5. tražbine za povrat zajma kojim se nadomješta kapital nekoga člana društva ili odgovarajuće tražbine.

Navedene tražbine namiruju se prema redoslijedu propisanom odredbama SZ-a.

9.2.1. Namirenje stečajnih vjerovnika

¹²⁰ Članak 137. stavak 1. SZ-a

¹²¹ u višem isplatnom redu postoje dva viša isplatna reda tražbina vjerovnika

¹²² U tražbine vjerovnika prvog višeg isplatnog reda ulaze:

-tražbine radnika i prijašnjih dužnikovih radnika nastale do otvaranja stečajnog postupka iz radnog odnosa

-tražbine proračuna, zavoda ili fondova u skladu s posebnim propisima u visini pripadajućeg dijela ukupnog troška plaće ili naknade plaće

- otpremnine do iznosa propisanoga zakonom odnosno kolektivnim ugovorom i tražbine po osnovi naknade štete pretrpljene zbog ozljede na radu ili profesionalne bolesti.

U tražbine vjerovnika drugoga višega isplatnog reda ulaze sve ostale tražbine prema dužniku, osim onih koje su razvrstane u niže isplatne redove.

¹²³ identične kao u stečajnom postupku

Preduvjet da bi stečajni vjerovnik imao mogućnost namiriti svoju tražbinu je njegova obaveza da je pravovremeno prijavi u stečajnom postupku. Nakon prijave tražbina mora biti ispitana i priznata na ispitnom ročištu. Nakon toga tražbina se namiruje prilikom dioba.

9.3. Izlučni vjerovnici

Izlučni vjerovnici su osobe koje temeljem nekog stvarnoga ili osobnoga prava mogu dokazati da neki predmet ne spada u stečajnu masu; nije stečajni vjerovnik.

Izlučni vjerovnik ne prijavljuje svoje tražbine stečajnom upravitelju kao što to rade stečajni vjerovnici, a ako stečajni upravitelj odbije zahtjev za izlučenje, radi ostvarivanja svoga prava izlučni vjerovnik ima pravo pokrenuti parnicu.

Pravo izlučnog vjerovnika na izdvajanje predmeta utvrđuje se prema pravilima za ostvarivanje tih prava izvan stečajnoga postupka.¹²⁴ Ako je pravo izlučnog vjerovnika upisano u javnoj knjizi, stečajni dužnik mora dokazati da predmet na koji se to pravo odnosi ulazi u stečajnu masu. Prodavatelj kojem cijena nije isplaćena u cijelosti može tražiti da mu se vrati roba koja je iz drugoga mjesta poslana dužniku prije dana otvaranja stečajnoga postupka, a do dana otvaranja toga postupka nije prispjela u određeno mjesto, odnosno ako je do toga dana dužnik nije preuzeo (pravo na vraćanje¹²⁵).

Izlučno pravo je pravo koje ovlašćuje svoga nositelja da zahtijeva od stečajnog dužnika da se iz stečajne mase izdvoji ili da mu se preda određeni predmet ako on ne spada u stečajnu masu i ako dokaže da ima valjanu pravnu osnovu na kojoj temelji svoj zahtjev za njegovo izdvajanje (najčešće se radi o pravu vlasništva).¹²⁶ Stečajni postupak ne tiče se izlučnog vjerovnika; izlučni vjerovnik ostvaruje svoja prava kao da stečaj nije niti otvoren¹²⁷.

Izlučni vjerovnici su dužni obavijestiti stečajnog upravitelja o svom izlučnom pravu, pravnoj osnovi izlučnog prava i označiti predmet na koji se njihovo izlučno pravo odnosi, odnosno u obavijesti označiti pravo.¹²⁸

Ako je izlučno pravo određene osobe upisano u zemljišnoj ili u kojoj drugoj javnoj knjizi, stečajni dužnik mora dokazati da predmet na koji se to pravo odnosi spada u stečajnu masu. Također, izlučni vjerovnici imaju prvenstveno pravo na povrat dane stvari ili prava. Izlučni vjerovnik neće moći tražiti svoje pravo na izlučenje

¹²⁴ Članak 147. SZ-a

¹²⁵ Pravo na vraćanje ima i komisionar za kupnju robe.

¹²⁶ Ako je netko posudio pokretnine stečajnom dužniku može tražiti natrag stvari na kojima ima pravo vlasništva kao izlučni vjerovnik.

¹²⁷ Odluka Visokog trgovačkog suda RH broj: Pž 3366/08-3 od 27. svibnja 2008.

¹²⁸ prema članku 258. stavku 1. SZ-a

određenog predmeta iz stečajne mase ako se predmet više ne nalazi u stečajnoj masi.¹²⁹

9.3.1. Namirenje izlučnog vjerovnika

U postupku stečaja potrošača pravni položaj izlučnog vjerovnika nije drugačiji od njegovog pravnog položaja u stečaju nad pravnom osobom. Nakon otvaranja postupka stečaja potrošača izlučni vjerovnici mogu radi ostvarivanja svojih prava pokrenuti postupak ovrhe i osiguranja po općim pravilima ovršnog postupka. Nakon otvaranja postupka stečaja potrošača, pokrenuti postupci ovrhe i osiguranja koje su ti vjerovnici pokrenuli prije otvaranja postupka stečaja nastavlja i provodi ovršni sud po pravilima ovršnog postupka.¹³⁰

Izlučni vjerovnici nisu sudionici stečajnog postupka u kojem se potrošač oslobađa preostalih obveza, osim u slučaju kada je njegovo izlučno pravo prestalo jer je potrošač prije otvaranja stečajnog postupka, neovlašteno otuđio predmet čije se izdvajanje moglo tražiti. Tada izlučni vjerovnik kao stečajni vjerovnik ostvaruje svoja prava na način i pod uvjetima propisanim Glavom IX. ZSP-a.¹³¹

9.4. Razlučni vjerovnici

Rješenjem o otvaranju postupka stečaja potrošača sud pozivaj kako izlučne tako i razlučne vjerovnike da obavijeste povjerenika o svojim pravima.¹³²

Razlučno pravo se ne ispituje u stečajnom postupku, ali povjerenik ima mogućnost, ako za to ima odobrenje suda, tužbom radi pobijanja pravnih radnji¹³³ zahtijevati da se utvrdi kako stečeno razlučno pravo nema učinka prema stečajnoj masi.¹³⁴ Osim povjerenika i svaki stečajni vjerovnik ima pravo podnijeti tužbu radi pobijanja pravnih radnji za svoj račun i na svoj rizik troškova ako:

- povjerenik ne podnese tužbu radi pobijanja pravnih radnji u roku,
- povjerenik povuče tužbu radi pobijanja pravnih radnji - u roku od tri mjeseca od objave pravomoćnog rješenja kojim je utvrđeno povlačenje tužbe na mrežnoj stranici e-Oglasna ploča sudova,
- je prethodno zatražio očitovanje povjerenika koji se očitovao da neće podnijeti tužbu radi pobijanja pravnih radnji - u roku od tri mjeseca od objave očitovanja stečajnog upravitelja da neće podnijeti tužbu radi pobijanja pravnih radnji na mrežnoj stranici e-Oglasna ploča sudova,

¹²⁹ On tada ima pravo na protučinidbu iz stečajne mase ili kao stečajni vjerovnik ili vjerovnik stečajne mase tražiti naknadu štete.

¹³⁰ Članak 169. stavak 4. SZ-a

¹³¹ (oslobođenje od preostalih obveza)

¹³² Članak 54. ZSP-a

¹³³ Tužba se podnosi protiv osobe prema kojoj je pobijana radnja poduzeta a rok za podnošenje tužbe je godinu i pol dana od otvaranja stečajnoga postupka.

¹³⁴ Članak 212. SZ-a

- je prethodno zatražio očitovanje povjerenika i ako se povjerenik nije u roku od tri mjeseca očitovao hoće li podnijeti tužbu radi pobijanja pravnih radnji - u roku od tri mjeseca od objave poziva stečajnom upravitelju da se očituje hoće li podnijeti tužbu radi pobijanja pravnih radnji.

Nakon otvaranja postupka stečaja potrošača, razlučni vjerovnik ne može pokrenuti postupak ovrhe ili osiguranja, a postupci koji su bili pokrenuti prije otvaranja postupka stečaja prekidaju se i nastavljaju pred sudom koji vodi postupak stečaja po pravilima o unovčenju predmeta na kojima postoji razlučno pravo u stečajnom postupku.¹³⁵

Razlučni vjerovnici su vjerovnici koji imaju pravo na odvojeno namirenje iz određenih dijelova stečajne mase. Razlučno pravo ovlašćuje vjerovnika u stečajnom postupku na odvojeno i prioritetno namirenje njegove tražbine osigurane tim pravom.¹³⁶

Razlučno pravo je pravo vjerovnika da tražbinu osiguranu založnim pravom¹³⁷ na stvari ili pravu stečajnoga dužnika namiri iz vrijednosti te stvari ili prava odvojeno i neovisno o namirenju vjerovnika čije tražbine nisu osigurane i u pravilu neovisno o tijeku stečajnoga postupka.¹³⁸ Vjerovnici s pravom odvojenoga namirenja su stečajni vjerovnici ako im je dužnik i osobno odgovoran. Oni imaju pravo na razmjerno namirenje iz stečajne mase samo ako se odreknu odvojenog namirenja ili ako se ne uspiju odvojeno namiriti.¹³⁹

Razlučni vjerovnici isključuju do visine iznosa svojih tražbina stečajne vjerovnike od namirenja iz vrijednosti stvari ili prava na kojima je zasnovano razlučno pravo, odnosno namiruju se prije stečajnih vjerovnika.

Razlučni vjerovnici dužni su obavijestiti stečajnog upravitelja o svom razlučnom pravu¹⁴⁰, pravnoj osnovi razlučnog prava i dijelu imovine stečajnog dužnika na koji se odnosi njihovo razlučno pravo.¹⁴¹ Ako prijavljuju tražbinu kao stečajni vjerovnici, u prijavi su dužni označiti dio imovine stečajnog dužnika na koji se odnosi njihovo razlučno pravo i iznos do kojeg njihova tražbina predvidivo neće biti

¹³⁵ Članak 169. stavci 5. i 6. SZ-a

¹³⁶ Ako netko ima založno pravo na nekretnini koja se nalazi u stečajnoj masi dužnika, može se namiriti iz vrijednosti te stvari ili prava odvojeno i neovisno o namirenju vjerovnika čije tražbine nisu osigurane.

¹³⁷ ili s njim u stečaju izjednačenim pravom (pravom na namirenje, pravom retencije, fiducijarnim pravom)

¹³⁸ A.Eraković: Položaj razlučnih vjerovnika nakon reforme stečajnoga prava, Zbornik radova, 39. susret pravnika u gospodarstvu, Opatija, svibanj, 2001.,str.112.

¹³⁹ Članak 153. SZ-a

¹⁴⁰ nisu obavijestili stečajnoga upravitelja ne gube pravo odvojenog namirenja (iznimno gube pravo na odvojeno namirenje i nemaju pravo tražiti naknadu štete ili bilo kakvu drugu naknadu od stečajnoga dužnika ili od vjerovnika, ako je predmet razlučnog prava mimo njih unovčen u stečajnom postupku, a razlučno pravo nije bilo upisano u javnoj knjizi ili za njega stečajni upravitelj nije znao niti morao znati).

¹⁴¹ Prema članku 258. SZ-a

pokrivena tim razlučnim pravom. Ako razlučni vjerovnik ne obavijesti povjerenika o svom razlučnom pravu ne gubi pravo odvojenog namirenja. Iznimka je da će razlučni vjerovnik ipak ovo pravo izgubiti kada nije dostavio pravovremenu obavijest ako pravo nije upisano u javnoj knjizi, a povjerenik za njega nije znao pa je prodao predmet razlučnog prava.¹⁴²

9.4.1. Namirenje razlučnog vjerovnika

Primjenom pravila SZ-a razlučnim vjerovnicima stavljene su na dispoziciju tri mogućnosti:

1. obavijestiti povjerenika o razlučnom pravu i namirivati se samo iz predmeta razlučnog prava,
2. obavijestiti povjerenika o razlučnom pravu i prijaviti tražbinu pa se namirivati prvenstveno iz razlučnog prava, a s ostatkom potraživanja iz opće stečajne mase i
3. odreći se razlučnog prava i namirivati se kao stečajni vjerovnik na temelju prijave tražbine¹⁴³

Nakon što se unovči stvar ili pravo na kojem postoji razlučno pravo, sud podjelu kupovnine obavlja tako da (1) najprije namiruje troškove unovčenja, (2) zatim tražbine razlučnih vjerovnika prema redoslijedu određenom pravilima ovršnog postupka, a (3) preostali iznos predaje povjereniku za namirenje stečajnih vjerovnika.¹⁴⁴

Sud je dužan donijeti rješenje o namirenju u roku od 30 od dana pravomoćnosti rješenja o dosudi.¹⁴⁵

9.5. Vjerovnici čije tražbine ne prestaju otvaranjem postupka stečaja potrošača

Vjerovnici čije tražbine ne prestaju otvaranjem postupka stečaja potrošača navedeni su u članku 77. stavak 1. ZSP-a. Rješenjem o oslobođenju od preostalih obveza potrošač se ne može osloboditi:

1. zakonske obveze na uzdržavanje djece, roditelja i drugih osoba koje je po zakonu dužan uzdržavati
2. vraćanja imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom ili prekršajem
3. naknade štete nastale kaznenim djelom ili prekršajem
4. naknade štete zbog smrti ili teže tjelesne ozljede.

¹⁴² Članak 258. stavak 3. SZ-a

¹⁴³ Članak 258. stavak 2. SZ-a

¹⁴⁴ Članak 248. stavak 1. SZ-a

¹⁴⁵ Članak 248. stavak 2. SZ-a

Za vrijeme trajanja stečajnog postupka i razdoblja provjere ponašanja za navedene tražbine zastara ne teče, a ako je vjerovnik prijavio tražbinu u postupku stečaja potrošača, zastara se prekida.

9.5.1. Namirenje vjerovnika čije tražbine ne prestaju otvaranjem postupka stečaja potrošača

Problem koji se javio u praksi tijekom primjene ZSP-a jest namirenje vjerovnika čije tražbine ne prestaju otvaranjem postupka stečaja potrošača i to u prvom redu osoba koje imaju pravo na zakonsko uzdržavanje od strane potrošača. Zbog toga je novelom ZSP-a propisano da obveze po osnovi zakonske obveze na uzdržavanje povjerenik mora prenositi prema redosljedu po kojem se ispunjavaju ostale obveze stečajne mase, bez obzira na to kada je zakonska obveza na uzdržavanje nastala odnosno kada je utvrđena.¹⁴⁶ Zakonska obveza na uzdržavanje isplaćuje se mjesečno iz nasljedstva ili zapisa koje potrošač stekne nakon otvaranja stečajnog postupka potrošača, odnosno iz novčanih primanja potrošača i to do iznosa utvrđenog sudskom odlukom kojom je određeno uzdržavanje ili sporazumom o uzdržavanju, ali najviše do jedne četvrtine prosječne netoplaće u Republici Hrvatskoj, koju je dužan utvrditi i objaviti Državni zavod za statistiku u skladu s odredbama zakona kojim se uređuje ovršni postupak, a zakonska obveza na uzdržavanje drugih osoba isplaćuje se najviše do jedne šestine prosječne netoplaće u Republici Hrvatskoj (na prijedlog potrošača ili vjerovnika sud može mjesečni iznos zakonskog uzdržavanja utvrditi u većem ili manjem iznosu).¹⁴⁷

Ako obveza na zakonsko uzdržavanje ne bi bila namirena u cijelosti na opisani način, vjerovnicima tih tražbina ostaje pravo na razliku do punog iznosa njihovih tražbina, koje pravo će moći ostvariti nakon zaključenja postupka stečaja potrošača i razdoblja provjere ponašanja.

9.6. Utjecaj smrti potrošača na nasljednike i vjerovnike

Donošenjem i objavom rješenja o otvaranju stečajnog postupka nastupaju određene postupovnoppravne i materijalnopravne posljedice propisane zakonom. Zbog navedenih pravnih posljedica u slučaju smrti potrošača potrebno je dovršiti stečajni postupak provođenjem stečajnog postupka nad stečajnom masom¹⁴⁸ koja ostaje iza pokojnog potrošača bez obzira što nasljednici u trenutku smrti potrošača stječu nasljedno pravo¹⁴⁹ (ako potrošač nema nasljednika, ostavina prelazi na općinu odnosno grad)¹⁵⁰. Naime, potrošač nad čijom se imovinom provodi stečajni postupak nema pravo tražiti da mu se prije okončanja tog postupka prenesu stvari i prava koja

¹⁴⁶ Članak 59.a stavak 1. ZSP-a

¹⁴⁷ Članak 59.a stavak 2. i 3. ZSP-a

¹⁴⁸ Članak 59.b stavak 1. ZSP-a

¹⁴⁹ Članak 4. stavak 4. Zakona o nasljeđivanju

¹⁵⁰ Članak 6. Zakona o nasljeđivanju

čine stečajnu masu, pa samim time ta prava nemaju ni njegovi nasljednici. Tek nakon okončanja stečajnog postupka potrošač ima pravo da mu se prenese eventualni ostatak stečajne mase, a to pravo u trenutku smrti prelazi na nasljednike. Kako bi nasljednici ostvarili svoje pravo na eventualni ostatak stečajne mase, potrebno je provesti stečajni postupak unovčenjem stečajne mase i namirenjem vjerovnika. Upravo zbog naprijed navedenog stečajnoj masi zakonom je priznata stranačka sposobnost te sposobnost biti nositeljem prava i obveza.¹⁵¹

Otvaranjem stečajnog postupka vjerovnici stječu pravo skupnog namirenja iz stečajne mase. U slučaju smrti potrošača potrebno je, radi očuvanja stečenih prava vjerovnika dovršiti stečajni postupak nad imovinom potrošača na način da se postupak nastavi voditi u odnosu na stečajnu masu kao stranku u postupku.

10. Izvansudski postupak

Prije novele ZSP-a izvansudski postupak bio je preduvjet za pokretanje sudskog postupka a od 1. siječnja 2019. navedena vrsta postupka omogućena je potrošaču kao mogućnost i ne predstavlja obaveznu fazu postupka stečaja potrošača. Navedeni postupak provode ovlaštena savjetovaništa (trenutno su to samo poslovne jedinice FINA-e)¹⁵². Provodi se je prije pokretanja postupka stečaja potrošača s ciljem sklapanja izvansudskog sporazuma između potrošača i vjerovnika. Postupak provodi posrednik¹⁵³ u savjetovaništu.

Izvansudski postupak pokreće se zahtjevom (može ga podnijeti potrošač ili svaki njegov vjerovnik) za provedbu izvansudskog postupka, podnesenom na propisanom obrascu. Potrošač, odnosno vjerovnik koji pokreće postupak može izabrati poslovnicu FINA-e¹⁵⁴ kojoj će podnijeti zahtjev za pokretanje izvansudskog postupka stečaja potrošača neovisno o prebivalištu.

¹⁵¹ Članak 59.b stavak 1. ZSP-a

¹⁵² Savjetovaništima se, u smislu ZSP-a, smatraju ustrojstvene jedinice FINA-e i druge osobe koje su dobile dozvolu za obavljanje poslova savjetovaništa.

¹⁵³ Dozvolu za obavljanje poslova posrednika može dobiti fizička osoba koja ispunjava uvjete iz članka 10. stavka 4. ZSP-a i koja je prošla obuku za posrednika.

¹⁵⁴ Poslovnice Financijske agencije koje obavljaju poslove savjetovaništa:

Podružnica Bjelovar, 43000 Bjelovar, Frana Supila 4

Podružnica Čakovec, 40000 Čakovec, O. Keršovanija 7

Podružnica Dubrovnik, 20000 Dubrovnik, Vukovarska 2

Podružnica Gospić, 53000 Gospić, Kaniška 4

Podružnica Karlovac, 47000 Karlovac, Pavla Vitezovića 1

Podružnica Koprivnica, 48000 Koprivnica, Opatička 1

Podružnica Osijek, 31000 Osijek, L. Jagera 1-3

Podružnica Požega, 34000 Požega, Trg Sv. Trojstva 19

Poslovnica Pula, 52100 Pula, Giardini 5

Podružnica Rijeka, 51000 Rijeka, F. Kurelca 3

Podružnica Sisak, 44000 Sisak, I. K. Sakcinskog 1

Podružnica Slavonski Brod, 35000 Slavonski Brod, Petra Krešimira IV. br. 20

Podružnica Split, 21000 Split, Mažuranićevo šetaliste 24 b

Podružnica Šibenik, 22000 Šibenik, Perivoj L. Maruna 1

Potrošač je uz zahtjev dužan priložiti¹⁵⁵ popis imovine i obveza te dokaz o postojanju stečajnog razloga vjerovnik izričiti pristanak potrošača za provedbu izvansudskog postupka te isprave iz kojih proizlazi vjerojatnost postojanja njegove tražbine.

Posrednik je ovlašten i dužan kod tijela ili osoba koje vode odgovarajuće javne knjige, registre, upisnike i očevidnike provjeriti podatke iz popisa imovine i obveza. Ako nakon provjere podataka utvrdi da su navedeni podaci nepotpuni ili netočni, pozvati će potrošača da ih dopuni ili ispravi a ako potrošač to ne učini neće se smatrati poštenim potrošačem.

Nakon što primi dokaz o uplati predujma¹⁵⁶ i plan ispunjenja obveza savjetovanište je na mrežnoj stranici FINA-e dužno bez odgode objaviti poziv vjerovnicima za sudjelovanje. Objavom poziva na mrežnoj stranici dostava poziva potrošaču i vjerovnicima smatra obavljenom. Savjetovanište upozorava potrošača da se poziv za sudjelovanje ne dostavlja osobno vjerovnicima te da ima mogućnost samostalnog obavještanja vjerovnika o vremenu i mjestu kada su pozvani pristupiti u savjetovanište. U roku od 30 dana, od dana objave poziva, vjerovnici imaju mogućnost savjetovaništu dostaviti svoje prijedloge za izmjenu ili dopunu plana ispunjenja obveza¹⁵⁷.

Izvansudski postupak traje najduže 30 dana, od dana sastanka navedenoga u pozivu za sudjelovanje, a iznimno navedeni rok može biti produžen za dodatnih 30 dana¹⁵⁸.

Izvansudski postupak završava izdavanjem potvrde da o tome da pokušaj sklapanja izvansudskog sporazuma nije uspio ili sklapanjem izvansudskog sporazuma između potrošača i vjerovnika.

Izvansudski sporazum ima učinak izvansudske nagodbe i predstavlja ovršnu ispravu (nema pravnog učinka na vjerovnike koji ga nisu sklopili).

Podružnica Varaždin, 42000 Varaždin, Augusta Cesarca 2
Poslovnica Velika Gorica, 10410 Velika Gorica, Trg kralja Tomislava 33
Poslovnica Virovitica, 33000 Virovitica, Trg kralja Tomislava 3
Podružnica Vukovar, 32000 Vukovar, Olajnica 19
Podružnica Zadar, 23000 Zadar, Ivana Danila 4
Podružnica Zagreb, 10000 Zagreb, Ul. Grada Vukovara 70
Poslovnica Zlatar, 49250 Zlatar, Gajeva 7.

¹⁵⁵ na propisanom obrascu

¹⁵⁶ uplaćuje ga podnositelj zahtjeva u iznosu od 300,00 kuna a ako je podnositelj potrošač, može se osloboditi obveze uplate predujma na način i uz pretpostavke propisane posebnim propisom kojim se uređuje besplatna pravna pomoć

¹⁵⁷ pisanim putem

¹⁵⁸ ako savjetovanište ocijeni da postoji mogućnost sklapanja izvansudskog sporazuma između potrošača i svih njegovih vjerovnika ili ako su potrošač i svi njegovi vjerovnici suglasni da se izvansudski postupak produži

Vježba na internetskoj stranici Quizziz – prema prilogu 1.1.

CJELINA II.

Redovni postupak stečaja potrošača

Uvod

U ovom dijelu Priručnika bit će obrađen tzv. redovni stečajni postupak, odnosno postupak koji će se rješenjem nadležnog suda otvoriti i provoditi s ciljem namirenja vjerovnika iz sredstava ostvarenih unovčenjem predmeta stečajne mase i radi oslobođenja poštenog potrošača od dugova koji nakon toga preostanu.

Taj postupak odvija se u nekoliko faza:

1. otvaranje stečajnog postupka (ispitivanje prijedloga, pripremno ročište, zastoj, rješenje o otvaranju postupka, slučajevi u kojima se otvoreni postupak ne provodi);
2. prijavljivanje i ispitivanje tražbina,
3. osiguranja i unovčenje imovine (uz poštivanje prava na dom i dostojanstva potrošača)
4. namirenje vjerovnika (diobe) i
5. zaključenje postupka stečaja potrošača.

Uvodno je potrebno napomenuti kako je u ovom dijelu postupak koji se vodi nad potrošačem „najbliži“ redovnom stečajno postupku koji se provodi nad stečajnim dužnicima sukladno Stečajnom zakonu s obzirom na to da se odredbe toga zakona supsidijarno (na odgovarajući način) primjenjuju u postupku stečaja nad potrošačem sukladno čl. 59. st. 1. ZSP u tom slučaju će se na odgovarajući način primijeniti odredbe Stečajnog zakona o:

- a) stečajnim, izlučnim i razlučnim vjerovnicima
- b) vjerovnicima stečajne mase
- c) pravnim posljedicama otvaranja stečajnoga postupka
- d) unovčenju stečajne mase i unovčenju predmeta na kojima postoji različno pravo i
- e) namirenju stečajnih vjerovnika, osim odredbi o obustavi stečajnog postupka.

1. Otvaranje stečajnog postupka

1.1. Pokretanje postupka i prethodni postupak – prethodno ispitivanje prijedloga

Postupak stečaja pokreće se prijedlogom, a sve radnje koje sud poduzima u postupku stečaja u razdoblju od primitka prijedloga za otvaranje postupka stečaja do odluke o tom prijedlogu ulaze u tzv. **prethodni postupak**.

Pokrenuti postupak stečaja potrošača ovlašten je samo potrošač, koji taj postupak pokreće prijedlogom (čl. 44. st. 1. ZSP) uz koji je dužan priložiti popis imovine i obveza i plan ispunjenja obveza. Popis imovine i obveza i plan ispunjenja obveza podnose se na propisanom obrascu (čl. 44. st. 2. i 3 ZSP), a nedostavljanje ovih isprava ima za posljedicu odbacivanje prijedloga.

Osim podnesenog prijedloga potrošač je dužan predujmiti troškove postupka stečaja u paušalnom iznosu koji odredi sud, s tim da iznos predujma ne može biti manji od 1.000,00 kuna.

Problem nastaje kod potrebe predujmljivanja sredstava kod potrošača koji zbog insolventnosti to nisu u mogućnosti. Zakonom (čl. 45. ZSP) su za takav slučaj predviđene dvije mogućnosti:

a) ako potrošač nije u mogućnosti predujmiti troškove postupka, **a ima imovine**, sud može odlučiti da se troškovi postupka predujme iz proračunskih sredstava, a predujmljeni troškovi postupka naknade prioritetno iz unovčene imovine potrošača.

b) ako potrošač nije u mogućnosti predujmiti troškove postupka, **a nema imovine**, može se osloboditi obveze uplate predujma na način i uz pretpostavke propisane posebnim propisom kojim se uređuje besplatna pravna pomoć.

Sudjelovanje vjerovnika u postupku stečaja potrošača pada na njegov teret s obzirom na to da svaki vjerovnik snosi svoje troškove postupka.

Dakle, odmah nakon primitka prijedloga i nakon njegova prethodnog ispitivanja u prethodnom postupku sud može o prijedlogu odlučivati na slijedeći način:

- a) može se oglasiti nenadležnim i ustupiti predmet mjesno nadležnom sudu;
- b) može odbaciti prijedlog kao nepotpun - jer ne sadrži sve što je potrebno da bi se po njemu moglo postupati (u tom slučaju bi bilo potrebno pozvati potrošača na ispravak ili dopunu prijedloga po 109. ZPP) ili zbog toga što mu nisu priložene isprave iz čl. 44. st. 3. ZSP (popis imovine i obveza i plan ispunjenja obveza);
- c) može odbiti prijedlog zbog toga što predlagatelj nije potrošač u smislu ZSP

1.2. Prethodni sudski postupak - zastoj postupka, pripremno ročište i sporazum o planu ispunjenja obveza

Već uz sam prijedlog ili nakon njegova podnošenja, a prije donošenja rješenja o otvaranju postupka stečaja potrošača, potrošač i vjerovnici mogu suglasno zatražiti od suda zastoj postupka radi pokušaja sklapanja sporazuma (čl. 46. ZSP).

Ova mogućnost dobila je svoje opravdanje nakon što je izvansudski postupak pokušaja sklapanja nagodbe potrošača i njegovih vjerovnika pred FINA-om postao dispozitivan, jer je korisno u svakom slučaju omogućiti potrošaču da sam pokuša urediti svoje odnose s vjerovnicima,

Iz zakona ne proizlazi mogućnost da sud odbije prijedlog za zastoj postupka, osim u slučaju iz nove odredbe čl. 52.a ZSP kojom je propisano da sud neće zakazati pripremno ročište ni razmatrati plan ispunjenja obveza ako iz plana ispunjenja obveza koji je potrošač priložio uz prijedlog za otvaranje postupka stečaja potrošača

proizlazi da ukupan iznos obveza koje potrošač planira ispuniti nije jednak ili veći od 25% od ukupnog iznosa potrošačevih obveza.

U tom slučaju će se smatrati da plan ispunjenja nije prihvaćen. U svim ostalim slučajevima sud bi trebao na suglasan prijedlog potrošača i njegovih vjerovnika odrediti zastoj koji može trajati najdulje tri mjeseca.

Nakon isteka roka određenog za zastoj sud nastavlja postupak po službenoj dužnosti određivanjem **pripremnog ročišta** na kojem će se raspravljati i glasovati o planu ispunjenja obveza (čl. 47. ZSP) ili o osnovanosti prijedloga za otvaranje postupka.

Ovo ročište u pravilu se ne odgađa, ali se može dogoditi samo jednom, ako sud ocijeni da je to potrebno radi zaštite interesa stranaka ili u slučaju iz članka 50. st. 3. ZSP (potrebe izmjene plana zbog uskrate suglasnosti).

Poziv za pripremno ročište s pozivom vjerovnicima da se očituju na plan ispunjenja obveza objavljuje se na mrežnoj stranici e-oglasna ploča sudova zajedno s popisom imovine i obveza i planom ispunjenja obveza. U objavi će biti istaknuto da svatko može obaviti uvid u popis imovine i obveza i plan ispunjenja obveza u pisarnici nadležnog suda. Rokovi za objavu i održavanje ročišta te očitovanje vjerovnika, kao i prava i mogućnosti vjerovnika čije tražbine nisu sadržane u popisu imovine i obveza niti su pri izradi plana ispunjenja obveza uzete u obzir, propisani su odredbama čl. 48. st. 2., 3. i 4. ZSP

Pripremnno ročište započinje razmatranjem plana ispunjenja obveza koji se može na prijedlog pojedinih vjerovnika ili potrošača dopuniti ili izmijeniti s tim da svaki vjerovnik ima pravo zahtijevati provjeru i dopunu svih tražbina sadržanih u popisu imovine i obveza, a potrošač ima pravo zahtijevati provjeru svih tražbina koje se naknadno unose u plan na prijedlog vjerovnika.

U slučaju da potrošač ili koji od vjerovnika ospori tražbinu vjerovnika, smatrat će se da plan ispunjenja obveza nije prihvaćen (čl. 48. ZSP).

Da bi se olakšalo prihvaćanje plana zakon predviđa dvije presumpcije o pristanku na plan (čl. 50. st. 1. i 2. ZSP) te pravila kojima se zabranjuje opstrukcija plana (čl. 51. ZSP) odnosno mogućnosti nadomještanja nedostajućeg pristanka vjerovnika.

Prihvaćeni plan unosi se u zapisnik i ima učinak sudske nagodbe (čl. 50. st. 4. ZSP).

U slučaju neprihvaćanja plana prema odredbama ZSP (davanjem pristanka ili nadomještanjem toga pristanka odlukom suda) na pripremnom ročištu će se utvrđivati jesu li ispunjeni uvjeti za otvaranje postupka stečaja potrošača. To ročište radi rasprave o uvjetima za otvaranje postupka stečaja potrošača sud može iznimno odgoditi, ako ocijeni da je radi utvrđenja činjenice postojanja stečajnog razloga potrebno izvesti vještačenje ili iz drugog opravdanog razloga (čl. 52. st. 1. i 2. ZSP).

1.3. Pretpostavke za otvaranje stečajnog postupka

Stečajni postupak nad imovinom potrošača može se otvoriti samo ako sud utvrdi postojanje stečajnog razloga jer se stečaj potrošača može otvoriti samo ako je potrošač nesposoban za plaćanje (čl. 5. st. 1. ZSP).

Nakon što sud utvrdi postojanje pretpostavki za otvaranje stečajnog postupka nad imovinom potrošača, ocijeniti će ima li potrošač imovine koja bi ušla u stečajnu masu ili on te imovine nema. Zavisno od toga sud može donijeti dva rješenja:

(1) rješenje o otvaranju i zaključenju postupka stečaja potrošača ili

(2) rješenje o otvaranju postupka stečaja potrošača.

1.3.1. Slučajevi u kojima se otvoreni stečajni postupak ne provodi

Postupak stečaja neće se provoditi ako sud na temelju isprava koje se nalaze u spisu (popisa imovine i obveza i plana ispunjenja obveza) stekne uvjerenje da imovina potrošača koja bi ušla u stečajnu masu nije dovoljna ni za namirenje troškova postupka ili je neznatne vrijednosti.

Sud neće donositi posebnu odluku (zaključak) kojim bi utvrđivao činjenicu (ne)postojanja imovine ili njene (ne)dostatnosti za namirenje barem troškova postupka, već će tu činjenicu konstatirati i obrazložiti u složenom rješenju kojim se otvara i istovremeno zaključuje postupak stečaja nad potrošačem.

Pri izradi ove odluke nužno je voditi računa o tome da rješenje o otvaranju i zaključenju postupka stečaja potrošača sadrži sve elemente koje mora sadržavati i bilo koja druga sudska odluka: uvod, izreku, obrazloženje i uputu o pravnom lijeku.

Uvod sadrži podatke o sudu pred kojim se postupak provodi, podatke o predlagatelju/potrošaču.

Složenost ovog rješenja najviše dolazi do izražaja u njegovoj izreci koja sadrži najmanje **četiri** bitne odluke:

(1) o otvaranju postupka stečaja potrošača,

(2) o imenovanju povjerenika s njegovim podacima,

(3) o (istovremenom) zaključenju postupka stečaja potrošača i

(4) o određivanju razdoblja provjere ponašanja u trajanju od pet godina (čl. 58. ZSP).

Složenost izreke rješenja prati i složeno obrazloženje rješenja. Ono mora sadržavati razloge o svakoj od odluka iz izreke – razloge o tome na temelju čega je sud stekao uvjerenje o tome da su ispunjene pretpostavke za otvaranje stečaja,

razloge zbog čega je sud stekao uvjerenje da se u konkretnom slučaju neće provoditi postupak stečaja, bitne činjenice vezane uz izbor i imenovanje povjerenika te razloge određivanja razdoblja provjere ponašanja i njegova trajanja .

Protiv tog rješenja dopuštena je žalba u roku od 15 dana od dana dostave (čl. 27. ZSP). Na dostavu rješenja primjenjuju se pravila o dostavi sudskih pismena (čl. 25. ZSP) što bi značilo da se smatra da je dostava rješenja obavljena istekom osmog dana od dana objave pismena na mrežnoj stranici e-Oglasna ploča sudova (čl. 25. st. 3. ZSP).

Pravo na žalbu treba priznati onima koji za to imaju pravni interes, pa bi protiv ovog rješenja to pravo imali i potrošač i svi njegovi vjerovnici.

Potrošač ne bi imao interes pobijati rješenje u dijelu kojim je odlučeno o otvaranju stečaja, ali bi takav interes svakako postojao zbog toga što nije zadovoljan imenovanim povjerenikom i razdobljem provjere ponašanja. Vjerovnici bi, s druge strane, imali interes pobijati odluku o zaključenju postupka stečaja potrošača.

Međutim, unatoč složenosti, riječ je o jedinstvenom rješenju pa bi se povodom žalbe, odlučivalo o valjanosti cijelog rješenja (osim kad se pobija samo odluka o imenovanju povjerenika (čl. 85. st. 5. SZ).

U praksi je postavljeno pitanje potrebe imenovanja povjerenika u postupku stečaja koji se neće provoditi te pitanje njegovih dužnosti u tom postupku.

U razdoblju provjere ponašanja i dalje rade tijela postupka stečaja potrošača. Osim praćenja i nadzora potrošača (u skladu sa zakonskim ovlaštenjima), te podnošenja izvješća o ponašanju potrošača, povjerenik ima obvezu unovčiti i neznatnu imovinu koju ima potrošač. U slučaju da je potrošač imao neku neznatnu imovinu, povjerenik bi bio dužan tu imovinu unovčiti i ostvarenim sredstvima namiriti troškove postupka te o obavljenim radnjama podnositi izvješće sudu. U slučaju da potrošač stekne imovinu tijekom razdoblja provjere ponašanja iz koje se mogu namiriti vjerovnici, na odgovarajući način se primjenjuju odredbe Stečajnog zakona o nastavljanju postupka radi naknadne diobe u slučajevima u kojima se otvoreni stečajni postupak ne provodi (čl. 58. st. 3. ZSP).

1.4. Rješenje o otvaranju (redovnog) stečajnog postupka

Sud donosi rješenje o otvaranju postupka stečaja potrošača ako utvrdi postojanje stečajnog razloga i ako na pripremnom ročištu nije prihvaćen plan ispunjenja obveza (čl. 53. ZSP).

Uvod rješenja treba sadržavati podatke o sudu pred kojim se postupak provodi, podatke o predlagatelju/potrošaču.

Izreka rješenja obavezno sadrži (1) podatke o potrošaču nad čijom imovinom se otvara stečajni postupak, (2) podatke o povjereniku, (3) dan, sat i minutu otvaranja postupka stečaja potrošača, (4) poziv vjerovnicima, (5) poziv na ispitno i izvještajno ročište, (6) određenje da se otvaranje postupka stečaja potrošača upiše u javne

knjige, registre, upisnike i očevidnike u kojima je potrošač upisan kao nositelj nekoga prava.

Obrazloženje rješenja treba sadržavati razloge zbog kojih je sud ocijenio da su ispunjene pretpostavke za otvaranje postupka stečaja potrošača.

Protiv rješenja o otvaranju postupka stečaja potrošača dopušteno je podnijeti žalbu u roku od 15 dana od dostave prvostupanjskog rješenja. Prvostupanjsko rješenje objavljuje se na mrežnoj stranici e-Oglasna ploča sudova pa se smatra da je dostava rješenja obavljena istekom osmog dana od dana objave pismena na mrežnoj stranici e-Oglasna ploča sudova (čl. 25/3. ZSP). Ovo pravilo o dostavi primjenjuje se bez obzira što se rješenje dostavlja i osobno potrošaču. Ovo je posebno važno zbog računanja rokova za podnošenje pravovremene žalbe.

Rješenje se dostavlja i drugim tijelima radi njegove provedbe i to: pravnim osobama koje za potrošača obavljaju poslove platnog prometa (banke), ispostavi porezne uprave prema prebivalištu potrošača, nadležnom državnom odvjetništvu i tijelima koja vode upisnike, javne knjige, registre i očevidnike (čl. 56. ZSP).

Prema odredbama SZ-a pravo na žalbu protiv rješenja o otvaranju stečajnog postupka imaju osobe ovlaštene za zastupanje dužnika pravne osobe do dana otvaranja stečajnog postupka i dužnik pojedinac (čl. 128, st. 8. SZ). Ovo je razumljivo zbog toga što stečajni postupak nad pravnom osobom i dužnikom pojedincem mogu pokrenuti i druge ovlaštene osobe, a ne samo dužnik.

Stečaj potrošača pokreće se samo na prijedlog potrošača pa se postavlja pitanje koje su osobe ovlaštene na podnošenje žalbe protiv rješenja o otvaranju postupka stečaja potrošača. Kako bi sud otvaranjem postupka stečaja potrošača udovoljio zahtjevu potrošača proizlazilo bi da on ne bi imao pravni interes pobijati rješenje o otvaranju postupka stečaja potrošača, ali bi imao pravni interes pobijati to rješenje u dijelu imenovanja povjerenika ili upisa u pojedine upisnike i registre pa bi sud trebao voditi računa koje dijelove rješenja o otvaranju stečaja potrošača potrošač pobija i iz kojih razloga.

Vježba prema prilogu 2.1.

GRUPA A

Odluka: Gž 968/2017-2

U I M E R E P U B L I K E H R V A T S K E R J E Š E N J E

Županijski sud u Varaždinu, u vijeću sastavljenom od sutkinja (...) kao predsjednice vijeća, te (...) kao sutkinje izvjestiteljice i članice vijeća i (...), kao članice vijeća, u pravnoj stvari predlagatelja (...), OIB: (...), za otvaranje postupka stečaja potrošača, povodom žalbe predlagatelja izjavljene protiv rješenja Općinskog

suda u Virovitici od 16. ožujka 2017. broj: Sp-11/2016-15, u sjednici vijeća održanoj dana 17. siječnja 2018.,

riješio je

Žalba predlagatelja odbija se kao neosnovana i potvrđuje se rješenje Općinskog suda u Virovitici broj: Sp-11/2016-15 od 16. ožujka 2017.

Obrazloženje

Pobijanim rješenjem odbijen je kao neosnovan prijedlog potrošača (...), za otvaranje postupka stečaja potrošača podnijet dana 6. srpnja 2016.

Navedeno rješenje pravodobnom žalbom pobija predlagatelj ne navodeći zakonske žalbene razloge s prijedlogom da se bar stavi trogodišnje mirovanje svih ovrha kako bi mogao riješiti obaveze prema (...).

Žalba predlagatelja nije osnovana.

Polazeći od prijedloga predlagatelja za otvaranje stečajnog postupka temeljenog na odredbi čl.19. Zakona o stečaju potrošača ("Narodne novine" broj: 100/15) uz koji dostavlja potvrdu FINE od 6. srpnja 2016. kojom se potvrđuje da nije uspio pokušaj sklapanja izvansudskog sporazuma u izvansudskom postupku pri savjetovalištu FINA-e, O4, zatim popis imovine i obveza te plan

Ispunjenja u kojem predlaže otpis svih dugovanja osim dugovanja po kreditu (...) gdje mu je sudužnik (...) dugovanja po ugovoru za izvršene radove obrtu (...) kao i s osnova obveze uzdržavanja, a uvažavajući očitovanja vjerovnika Ministarstva Financijska RH, Ministarstva unutarnjih poslova, FINE, P1, Hrvatski telekom i Erste & Steiermährische bank kojim se protive predloženom planu ispunjenja obveza, prvostupanjski sud održao je ročište radi utvrđenja postojanja zakonskih razloga za otvaranje i provođenje postupka stečaja potrošača sukladno Zakonu o stečaju potrošača na kojem je izvršio uvid u svu dokumentaciju i saslušao predlagatelja te na temelju tih provedenih dokaza utvrđuje slijedeće činjenice:

- da nije uspio pokušaj sklapanja izvansudskog sporazuma;
- da je u popisu imovine i obveza predlagatelj naveo da nema nekretnine niti vrednijih pokretnina, imovinska prava niti novčanih sredstva na računu;
- da za dugovanje O7 klubu postoji rješenje o ovrsi od 5. siječnja 2009. za iznos od 41.563,14 kn;
- da za potraživanje HRT postoji više rješenja o ovrsi iz kojih je vidljivo da predlagatelj ne plaća pristojbu još od 2010.;
- da je u svezi potraživanja Erste banke u tijeku parnični postupak pred istim prvostupanjskim sud pod brojem: Povrv-404/13;
- da je u svezi potraživanja HPB banke donijeto rješenje o ovrsi koje je postalo pravomoćno 26. srpnja 2012., a istim je naloženo predlagatelju plaćanje iznosa od 1.929,36 kn;
- da su u svezi potraživanja P2 donijeta dva rješenja o ovrsi zbog neplaćanja usluga isporuka vode u razdoblju od lipnja 2011. do veljače 2015.;
- da je (...) po kreditu (...) uplatio iznos od 10.850,00 kn;
- da je (...) jednostrano raskinula ugovor o kreditu o čemu je upućen dopis predlagatelju 7. siječnja 2015., a potraživanje je iznosilo 71.616,08 kn;
- da je predlagatelj s trgovačkim obrtom (...) zaključio ugovor 2. listopada 2009. kojim se kao naručitelj obvezao platiti izvođaču radova 26.900,00 kn do 9. prosinca 2009. time da su na tom ugovoru naznačeni iznosi isplate od čega je zadnja isplata bila 26. travnja 2011., a iz istog je vidljivo da su vršeni i dodatni radovi;
- da je povodom prijedloga HZZ-a Općinski sud u Virovitici izdao rješenje o ovrsi na mirovini predlagatelja radi namirenja novčane tražbine u iznosu od 18.696,37 kn s

osnova protupravno primljenih novčanih iznosa na ime novčane naknade za vrijeme nezaposlenosti;

- da potraživanje MUP-a na ime novčane kazne iznosi 300,00 kn i s osnova troškova postupka 100,00 kn o čemu je izdan prekršajni nalog 7. prosinca 2012.;
- da potraživanje FINE na ime troškova naplate potraživanja iznosi 3.115,00 kn a potraživanje Porezne uprave 374,25 kn;
 - da je presudom od 16. svibnja 2013. u predmetu broj: P-327/13 razveden brak predlagatelja i O8 te je predlagatelj obvezan doprinostiti za uzdržavanje zajedničkog mljlt. djeteta O9 500,00 kn mjesečno te je predlagatelj kod HZMO-a dao izjavu od 19. siječnja 2016. ovjerenu kod javnog bilježnika o suglasnosti s ustegom iznosa od 1.100,00 kn na ime plaćanja dospjelih obroka alimentacije;
 - da iz očevidnika FINE od 7. veljače 2017. proizlazi da je stanje blokade 95.610,87 kn;
 - da su prema iskazu predlagatelja problemi s likvidnošću počeli 15.ožujka 2008. kada je izgubio radnu sposobnost nesretnim slučajem nakon čega je 2009. sporazumno otkazao ugovor o radu, a od 19. veljače 2010. je u mirovini, da živi u obiteljskoj kući u vlasništvu bivše supruge koju su joj darovali njezini roditelji dok ne nađe neko rješenje, da mu mirovina iznosi 3.298,00 kn od čega 1.646,00 kn izdvaja za uzdržavanja mljlt. sina O10 koji je star 16 godine i učenik je Opće gimnazije;
 - da je prema iskazu predlagatelja kredit kod O5 koji sada plaća sudužnik O6, a on mu to nadoknadi, podigao za popravak krovišta 2005. ili 2006., da je dug prema T-comu odnosno P1 za kupljeni mobilni uređaj i pretplatu, dug prema obrtu "O1" u iznosu od 14.900,00 kn za izvršene radove na dogradnji kuće, dug prema Zavodu za zapošljavanje da je nastao stoga što je primao naknadu za nezaposlene dok nije ostvario pravo na mirovinu time da je od isplaćenih zaostataka mirovina podmirio neke dugove ali ne i dug prema tom Zavodu, a dug prema Hrvatskoj pošti koji je ustupljen P1 za Evo-TV, da iako se razveo 2013. nije tražio utvrđenje bračne stečevine jer je zaključio da je to složena procedura i skup postupak, da ima obvezu uzdržavati dijete te da je radnu sposobnost izgubio 19. ožujka 2008. kada je nađen u besvjesnom stanju na parkiralištu sa frakturom lubanje, a plaću je ostvarivao u iznosu od 4.200,00 kn dok su mu obveze po kreditima iznosile 3.300,00 kn te procjenjuje da dugovanje sada iznosi negdje oko 300.000,00 kn;
 - da je predlagatelj prema vlastitom iskazu nakon gubitka radne sposobnosti 2008. zaključio ugovore sa Tele2, T-com i Evo-TV-om te da je sa više operatera zaključivao ugovore obzirom da bi mu isti otkazivali;
 - da i obveze po režijama glase na predlagatelja.

Na temelju ocjene provedenih dokaza prvostupanjski sud protivno tvrdnjama predlagatelja zaključuje da su problemi s likvidnošću započeli već prije gubitka radne sposobnosti jer je već tada bio prezadužen obzirom da mu je plaća iznosila 4.200,00 kn a obveze po kreditima 3.300,00 kn, a da nakon gubitka radne sposobnosti nije poduzeo ništa da smanji dugovanje, već suprotno, zaključivao je nove ugovore i preuzimao nove obveze, osim toga bio je naručitelj građevinskih radova 2009. koji su obavljeni na nekretnini njegove supruge i nadalje su sve režije na njega iako više nije u braku s vlasnicom nekretnine te i te obveze predlaže otpisati, a osim toga da pokazuje i nebrigu prema svojim interesima, odnosno eventualnim pravima koja mu pripadaju iz bračne zajednice.

Imajući u vidu odredbu čl.2. Zakona o stečaju potrošača kojom je određeno da je cilj tog Zakona poštenog potrošača osloboditi od obveza koje prestanu nakon unovčenja njegove imovine i raspodjele prikupljenih sredstava vjerovnicima te da poštenje potrošača utvrđuje sud uzimajući u obzir ponašanje potrošača prije

podnošenja prijedloga za otvaranje postupka stečaja potrošača, te njegovo ponašanje tijekom sudskog postupka i razdoblja provjere ponašanja u skladu s tim Zakonom, prvostupanjski sud zaključuje da se predlagatelj koji nakon gubitka radne sposobnosti i nastanka većeg problema s likvidnošću odnosno podmirenja svojih obveza, preuzima nove obveze za koje zna ili barem mora znati da ih neće moći ispuniti, ne može smatrati poštenim potrošačem zbog čega usvajanje njegovog prijedloga ne bi bilo u skladu sa svrhom Zakona o stečaju potrošača.

Iznesena činjenična utvrđenja kao i zauzeto materijalnopravno stajalište prvostupanjskog suda pravilnim prihvaća i ovaj sud a isto nije dovedeno u sumnju niti žalbenim navodima predlagatelja.

Naime, predlagatelj u žalbi navodi da je zahtjev za osobni stečaj podnio s nadom da će napokon nastaviti život iz pozitivne nule. Navodi i da je labilna osoba koju je lako nagovoriti te da je u domaćinstvu gdje sada živi došao bez kredita i dugova no da je već 2001. ili 2002. kada je podigao manji kredit u banci Sonic krenulo sve njegovo veće zaduživanje i posuđivanje dok su dugovi s osnova režija nastali višegodišnjom ovrhom njegove cijele mirovine. Ističe da je obveze za unutrašnje uređenje i dogradnju kuće preuzeo jer se nada da će supruga darovati kuću njihovom sinu zbog čega nije ni tražio podjelu bračne stečevine. Nadalje navodi da dug prema HZZ-u nije vratio zbog straha jer su ga po povratku s bolovanja radne kolege zasuli s pitanjima je li istina da je pretučen zbog dugova, a da je sklapao ugovore s teleoperaterima, što mu sud prigovara, iz razloga što današnje školovanje nije moguće bez Interneta.

Iznesenim žalbenim navodima predlagatelj samo dodatno potvrđuje pravilnost zaključka prvostupanjskog suda da nije pošten potrošač u smislu čl.2. Zakona o stečaju potrošača, odnosno da se unatoč prezaduženosti i nemogućnosti plaćanja dospjelih obveza po sklopljenim ugovorima o kreditima i režija i nadalje zaduživao preuzimanjem novih obveza, nepoduzimanjem bilo kakvih radnji radi oslobođenja obveza plaćanja režijskih troškova u cijelosti unatoč razvodu braka, kao i davanjem sporazumnog otkaza uslijed čega je primao od Hrvatskog zavoda za zapošljavanje daleko manju naknadu nego mu je bila plaća, ali i plaćanjem uzdržavanja za sina u daleko većem iznosu nego što je to obvezan pravomoćnom presudom i to ustegom iz mirovine na temelju njegove izjave čime je svjesno onemogućio namirenje dospjelih tražbina ostalih vjerovnika po pravomoćnim rješenjima o ovrsi barem djelomično.

Iz naprijed navedenih razloga odbivši prijedlog predlagatelja za otvaranje postupka stečaja potrošača prvostupanjski sud je pravilno primijenio materijalno pravo, pa kako u prvostupanjskom postupku nije počinjena ni jedna bitna povreda odredaba parničnog postupka na koje ovaj sud na temelju čl.365. st.2. Zakona o parničnom postupku („Narodne novine“ broj: 53/91, 91/92, 112/99, 88/01, 117/03, 88/05, 2/07 - Odluka USRH, 84/08, 96/08 - Odluka USRH, 123/08 - ispravak, 57/11, 148/11 - pročišćeni tekst, 25/13 i 89/14 - Odluka USRH) pazi po službenoj dužnosti, valjalo je primjenom čl.380. toč.2. istog Zakona žalbu predlagatelja odbiti kao neosnovanu i potvrditi pobijalo rješenje.

U Varaždinu 17. siječnja 2018.

GRUPA B

Županijski sud u Bjelovaru, rješenje poslovni broj Gž-808/17-2 od 6. travnja 2017.

Pretpostavke za otvaranje postupka stečaja - poštenje potrošača

Tekst:

(Ne)poštenje potrošača, prije i tijekom postupka stečaja potrošača, utječe na oslobođenje potrošača od obveza koje preostanu nakon unovčenja njegove imovine i raspodjele prikupljenih sredstava vjerovnicima.

„Pobijano rješenje sud prvog stupnja donosi pozivom na primjenu odredbe čl. 53. Zakona o stečaju potrošača (NN broj 100/15 - dalje: ZSP), i to nakon održanog pripremnog ročišta te nakon što je utvrdio da su ostvarene zakonske pretpostavke za otvaranje postupka stečaja potrošača.

U izjavljenoj žalbi vjerovnik A. d.o.o. S. u bitnome ističe da nije bilo mjesta donošenju pobijanog rješenja jer se Đ.M. ne može smatrati poštenim potrošačem, jer je u vremenskom periodu od 5 godina prije pokretanja predmetnog postupka besplatno raspolagao (darovao) svojom imovinom (nekretninama) u korist svoga sina, jer popis njegove imovine i obveza nije točan i potpun - nije naveo navedena raspolaganja u popisu imovine i obveza, i jer je svojim postupcima prije pokretanja predmetnog postupka nastojao na razne načine izbjeći podmirenje svojih dugovanja prema vjerovnicima pa i prema žalitelju, no navedene žalbene tvrdnje ne mogu se prihvatiti kao pravno utemeljene.

Vezano za istaknuti prigovor žalitelja da se potrošač Đ.M. ne može smatrati poštenim potrošačem i da zbog toga nije bilo moguće nad njim otvoriti postupak stečaja, žalitelju valja odgovoriti da, prema ocjeni ovog drugostupanjskog suda, polazeći pri tome od relevantnih odredbi ZSP, poštenje potrošača nije zakonski uvjet za donošenje rješenja o otvaranju stečaja potrošača. Naime, pretpostavke koje moraju biti ispunjene za donošenje rješenja o otvaranju stečaja potrošača propisane su odredbom čl. 53. ZSP - i prema toj odredbi sud će donijeti rješenje o otvaranju postupka stečaja potrošača ako utvrdi postojanje stečajnog razloga i ako na pripremnom ročištu nije prihvaćen plan ispunjenja obveza.

Nije sporno u ovom žalbenom stadiju postupka da plan ispunjenja obveza sačinjen od strane potrošača nije prihvaćen od strane vjerovnika na održanom pripremnom ročištu. Postojanje stečajnog razloga je propisano odredbom čl. 5. ZSP - i on postoji onda kada je potrošač nesposoban za plaćanje u smislu ispunjenja dospjelih novčanih obveza (st. 1. i st. 2.), a to postoji onda ako najmanje 90 dana uzastopno ne može ispuniti jednu ili više dospjelih novčanih obveza u ukupnom iznosu većem od 30.000,00 kuna (st. 3.). Postojanje stečajnog razloga u konkretnom slučaju sud prvog stupnja je utvrdio uvidom u dokumentaciju koja je priložena uz prijedlog za pokretanje stečaja potrošača prema kojoj potrošačevo dugovanje iznosi 1.131.462,53 kune. Postojanje navedenog stečajnog razloga žalitelj žalbom ne dovodi u pitanje.

Iz naprijed navedenih zakonskih odredbi ZSP, ali ni iz ostalih njegovih odredbi, ne proizlazi da je uvjet za otvaranje postupka stečaja potrošača i utvrđenje da se radi o poštenom potrošaču. Naime, navedeni zakon o svojstvu poštenja (savjesnosti) potrošača govori, prije svega, u odredbi čl. 2. ZSP kojom je propisano što je cilj stečaja potrošača - da se poštenu potrošaču oslobodi obveza koje preostanu nakon unovčenja njegove imovine i raspodjele prikupljenih sredstava vjerovnicima (st. 1.), a u st. 2. istog članka se propisuje na koji način se utvrđuje poštenje potrošača - prema njegovu ponašanju prije podnošenja prijedloga za otvaranje postupka stečaja potrošača, te prema njegovom ponašanju tijekom sudskog postupka i razdoblja provjere ponašanja u skladu sa odredbama toga zakona. Nadalje, o (ne)poštenom potrošaču govori i odredba čl. 14. st. 5. ZSP - prema kojoj se potrošač, koji nije ispravio ili nadopunio netočan ili nepotpuni popis imovine i obveza, ne može smatrati

poštenim potrošačem. Ovdje valja ukazati i na odredbe ZSP (čl.74. do čl.78.) temeljem kojih sud u postupku stečaja potrošača može donijeti odluku kojom će uskratiti potrošaču oslobođenje od preostalih obveza ili mu opozvati dano oslobođenje u određenim situacijama koje se vežu uz određene okolnosti i uz određeno njegovo ponašanje koje ga zapravo čini nepoštenim potrošačem.

Kada se navedene odredbe povežu sa odredbom čl. 53. ZSP, koja ne propisuje donošenje rješenja o otvaranju postupak stečaja samu ukoliko sud utvrdi da se radi o poštenom potrošaču, i s obzirom da prema naprijed navedenim odredbama stečaj potrošača ne mora nužno okončati oslobođenjem od preostalih obveza, što je inače cilj ovog postupka u smislu odredbe čl. 2. ZSP, proizlazio bi zaključak da navedena okolnost (poštenje potrošača) ne čini zakonom propisani uvjet bez kojeg sud neće otvoriti postupak stečaja.“

2. Prijavljivanje i ispitivanje tražbina

2.1. Prijavljivanje tražbina

Stečajni vjerovnici mogu se namirivati samo u stečajnom postupku, a da bi ovo njihovo pravo bilo realizirano oni moraju i u procesnoppravnom i u materijalnopravnom smislu postati stečajni vjerovnici.

Prvi korak koji neki vjerovnik potrošača mora poduzeti da bi postao stečajni vjerovnik u stečajnom postupku je prijavljivanje tražbine. Stečajna pravila određuju da se prijava mora podnijeti u roku od 60 dana od dana objave rješenja o otvaranju postupka stečaja na mrežnoj stranici e-Oglasna ploča sudova (čl. 54. ZSP).

Svi stečajni vjerovnici prijavljuju svoje tražbine povjereniku na adresu navedenu u rješenju o otvaranju postupka stečaja u dva primjerka. Uz prijavu tražbine obračunate u kunama dostavlja se isprava iz koje tražbina proizlazi, odnosno kojom se postojanje tražbine dokazuje (račun, obračun kamata, ugovor, presuda ili druga ovršna isprava, broj spisa i naziv suda ukoliko se o prijavljenoj tražbini već vodi parnica).

Tražbinu prijavljenu nakon isteka roka za prijavu sud odbacuje rješenjem (čl. 257/6. SZ).

Važno je napomenuti da samo vjerovnici višeg isplatnog reda prijavljuju tražbinu u roku od 60 dana od dana objave rješenja o otvaranju postupka stečaja na mrežnoj stranici e-Oglasna ploča sudova. Tražbine vjerovnika nižih isplatnih redova prijavljuju se samo na poseban poziv suda. U prijavi takvih tražbina treba naznačiti da se radi o tražbini nižega isplatnog reda i redno mjesto na koje vjerovnik ima pravo (čl. 257. st. 5. SZ).

2.2. Ispitivanje tražbina (ispitno ročište)

U stečajnom postupku se namiruju samo tražbine vjerovnika čije su tražbine utvrđene u stečajnom postupku ili naknadno u parnici koja se vodi u povodu utvrđivanja osporenih tražbina.

Tražbine stečajnih vjerovnika, nakon što ih je prethodno provjerio povjerenik, ispituju se na ispitnom ročištu. Utvrđenom se smatra tražbina onog vjerovnika koju je priznao povjerenik, a nije osporio koji od stečajnih vjerovnika.

Ispitno ročište je sudsko ročište u postupku stečaja čijom provedbom se zadovoljavaju načelo usmenosti i kontradiktornosti toga postupka.

Predmet „raspravljanja“ na ovom ročištu određen je zakonom i to je ispitivanje prijavljenih tražbina stečajnih vjerovnika. Ispitivanje tražbine provodi se tako što se povjerenik izjašnjava o osnovanosti (priznaje li je ili osporava) svake pojedine prijavljene tražbine, a potrošač i svaki od stečajnih vjerovnika (ali ne i vjerovnika stečajne mase, izlučnih ili razlučnih) ima pravo osporiti tražbinu koju je priznao povjerenik.

Pretpostavke za održavanje ispitnog ročišta su:

- (a) da je ispitno ročište određeno u rješenju o otvaranju stečajnog postupka s datumom i satom održavanja,
- (b) da su vjerovnici prijavili svoje tražbine i
- (c) da je povjerenik sastavio tablicu prijavljenih tražbina.

Ispitno ročište zakazuje se najranije osam dana, a najkasnije dva mjeseca nakon proteka roka od 60 dana za prijavu tražbine (čl. 55. ZSP).

Povjerenik je dužan prije održavanja ispitnog ročišta sastaviti tablicu prijavljenih tražbina na propisanom obrascu i objaviti je na mrežnoj stranici e-Oglasna ploča sudova nakon isteka roka za prijavu tražbine, a najkasnije osam dana prije održavanja ispitnog ročišta.

Na općem ispitnom ročištu mogu se ispitivati samo tražbine koje su prijavljene u roku određenom u rješenju o otvaranju postupka stečaja. Prijavljene tražbine ispituju se prema svojim iznosima i redu namirenja. Tražbina se smatra utvrđenom ako ju na ispitnom ročištu prizna povjerenik, a ne ospori koji od stečajnih vjerovnika, odnosno ako izjavljeno osporavanje bude otklonjeno (čl. 263. SZ).

Osporavanje tražbine u pravilu je povjereno povjereniku i stečajnim vjerovnicima nazočnim na ročištu na kojem se tražbine ispituju. Potrošač može osporiti tražbinu, ali to ne sprječava utvrđivanje tražbine. U tom slučaju vjerovnik ima pravo protiv potrošača podnijeti tužbu radi utvrđenja svoje tražbine, odnosno ako je u vrijeme otvaranja postupka stečaja tekla parnica o toj tražbini, vjerovnik može preuzeti tu parnicu protiv potrošača (čl. 272. SZ).

Otkloniti osporavanje tražbine, u suštini, znači promijeniti početni stav o neosnovanosti tražbine nakon što na samom ročištu budu predloženi dokazi koji nedvojbeno ukazuju na suprotno. pritom, uvijek treba voditi računa o tome da je

stečajni postupak izvanparnični postupak u kojem nije moguće raspravljati o spornim činjenicama.

Sud sastavlja tablicu ispitanih tražbina u koju za svaku prijavljenu tražbinu unosi u kojoj je mjeri tražbina utvrđena prema svom iznosu i svom redu odnosno tko je tražbinu osporio. Oспорavanje tražbina od strane potrošača također se unosi u tablicu. Na mjenicama ili drugim ispravama o dugu sud će naznačiti da je tražbina utvrđena (čl. 264. SZ).

Tablica ispitanih tražbina temelj je da bi sud donio rješenje kojim odlučuje u kojem iznosu i kojem isplatnom redu su utvrđene, odnosno osporene pojedine tražbine.

Tim rješenjem sud odlučuje i o upućivanju na parnicu radi utvrđivanja, odnosno osporavanja tražbine. Rješenje o utvrđenim i osporenim tražbinama objavljuje se na mrežnoj stranici e-Oglasna ploča sudova s time da se vjerovnici čije su tražbine utvrđene o tome neće posebno obaviješteni, o čemu će biti upozoreni prije ispitnoga ročišta. Ti vjerovnici mogu na svoj trošak tražiti da im se izda ovjerovljeni izvadak rješenja. Protiv rješenja o utvrđenim i osporenim tražbinama pravo na žalbu ima svaki vjerovnik u dijelu koji se tiče njegove prijavljene tražbine, odnosno tražbine koju je osporio i povjerenik (čl. 265. SZ). Ako je potrošač na ispitnom ročištu osporio neku tražbinu, vjerovnik ima pravo protiv dužnika podnijeti tužbu radi utvrđivanja svoje tražbine. Ako se u vrijeme otvaranja stečajnoga postupka vodila parnica o toj tražbini, vjerovnik može preuzeti tu parnicu protiv dužnika (čl. 272. SZ).

Rješenje o utvrđenim tražbinama ima značenje presuđene stvari u odnosu na svaku utvrđenu tražbinu, pa se o utvrđenim tražbinama ne može voditi parnica (osim u slučaju negativnog utvrđivanja prema odredbi čl. 266. st. 2. SZ – vidi u nastavku).

Ako povjerenik ospori tražbinu kojem od stečajnih vjerovnika koja nije zasnovana na ovršnoj ispravi, stečajni vjerovnik kojem je osporena tražbina upućuje se u parnicu protiv potrošača kojeg zastupa povjerenik radi utvrđivanja osporene tražbine (čl. 266/1. SZ).

Ako koji od stečajnih vjerovnika ospori tražbinu drugom stečajnom vjerovniku koju je priznao povjerenik, sud će u parnicu uputiti stečajnog vjerovnika kojemu je tražbina osporena, a osporavatelj (stečajni vjerovnik koji je drugom stečajnom vjerovniku osporio tražbinu) u parnici nastupa u ime i za račun potrošača (čl. 266/2. SZ). Ovakvo rješenje je sasvim logično jer povjerenik koji je priznao tražbinu nekom vjerovniku nema pravni interes zastupati u parnici potrošača kada je tražbinu stečajnom vjerovniku osporio na ispitnom ročištu drugi stečajni vjerovnik. Osporavatelj mora dokazati osnovanost osporavanja tuđe tražbine i snositi troškove parničnog postupka koje je svojim osporavanjem uzrokovao. Ako je tražbina zasnovana na ovršnoj ispravi u parnicu se upućuje osporavatelj da dokaže osnovanost svog osporavanja.

Zakonom je propisan rok u kojem se mora pokrenuti parnica radi osporene tražbine pa će se smatrati da je osporavatelj odustao od vođenja parnice protiv

stečajnog dužnika i da je osporavanje otklonjeno ako se ne pokrene parnica u roku od osam dana od dana primitka rješenja o upućivanju u parnicu (čl. 267. SZ).

Isti rok se primjenjuje i za predlaganje nastavka parnice koja je vođena o osporenoj tražbini prije otvaranja postupka stečaja.

3. Unovčenje imovine potrošača koja ulazi u stečajnu masu

3.1. Općenito

Kad se govori o ciljevima (svrsi) provedbe postupka stečaja potrošača, redovito se ističe glavni cilj – osloboditi poštenog potrošača preostalih obveza. U takvoj rečeničnoj sintagmi često ostaje nedovoljno jasno istaknuto da je riječ o „preostalom“ obvezama, odnosno onim koje preostanu nakon što se u stečajnom postupku unovče predmeti stečajne mase i iz ostvarenih sredstava namire stečajni vjerovnici.

O stupnju namirenja vjerovnika ovisi i duljina razdoblja provjere ponašanja koju sud određuje prije donošenja rješenja o oslobođenju od preostalih obveza. Stoga, o efikasnom unovčenju potrošačeve imovine izravno ovisi efikasnost stečajnog postupka – ostvarenje njegove svrhe ili oslobođenje od preostalih obveza. Što se brže i kvalitetnije unovči imovina potrošača, to će prije i bolje biti namireni njegovi vjerovnici u stečajnom postupku, a potrošač će nakon kraćeg razdoblja provjere ponašanja biti oslobođen od preostalih obveza i doći u mogućnost nastaviti živjeti i raditi neopterećen dugovima. Na žalost, (ne)efikasnost unovčenja imovine, a time i trajanje stečajnih postupaka, najčešće su ovisni o stanju dužnikove imovine i o općoj gospodarskoj situaciji (općem stanju likvidnosti).

Zbog navedenog unovčenje predmeta stečajne mase predstavlja centralni stadij postupka, a s obzirom na način na koji zakon uređuje taj do stečajnog postupka potrebno je poznavanje većeg broja pravila.

Osim pravila o unovčenju imovine potrošača sadržanih u odredbama ZSP, taj zakon izravno upućuje na odgovarajuće primjenu odredaba SZ, koje opet upućuje na primjenu pravila ovršnog postupka (kao primarnih ili supsidijarnih).

No, uz pravila ovršnog postupka za pravilno provedbu unovčenja potrebno je poznavati cijeli niz drugih procesnih (ovršnih, parničnih), općih materijalnih propisa (vlasničkih, trgovačkih, obveznih, poreznih) i posebnih materijalnih propisa (vrijednosnih papira, koncesija itd.).

Dakle, kod unovčavanja imovine potrošača potreban je naročit oprez i povjerenika i suda jer takva složenost i slojevitost propisa koji se primjenjuju u i u vezi s postupkom unovčenja imovine potrošača, kao i česta (međusobno neusklađene) promjena onih zakona koji ovo područje reguliraju, rezultira određenom nesigurnošću, pa i pogreškama u postupanju onih koji postupak provode.

3.2. Radnje koje prethode unovčenju imovine stečajnog dužnika

Unovčenje imovine koja ulazi u stečajnu masu najbolje je okarakterizirati kao (centralni) stadij stečajnog postupka, dok sama prodaja pojedinih dijelova te imovine predstavlja tek jednu od radnji u ovom stadiju postupka.

Da bi se uopće moglo pristupiti unovčenju (prodaji) imovine potrošača potrebno je prethodno utvrditi one okolnosti koje čine bitne elemente prodaje. To znači: poduzeti potrebne radnje za utvrđivanje **predmeta prodaje** (identificirati imovinu, provjeriti ili izvršiti potrebne radnje za upis u zemljišne knjige ili druge javne registre, pribaviti potvrda iz raznih registara, pribaviti suglasnosti itd.); poduzeti potrebne radnje za utvrđivanje vrijednosti imovine, odnosno **prodajne cijenu** (procijeniti tržišnu vrijednost), odlučiti o **načinu prodaje** itd.

Poduzimanje pripremnih radnji za unovčenje predmeta stečajne mase počinje neposredno nakon otvaranja stečajnog postupka.

Po kojim će se pravilima provoditi unovčenje predmeta stečajne mase ovisi o tome je li riječ:

- a) o pokretnim ili nepokretnim stvarima
- b) o stvarima opterećenim razlučnim pravom ili o tzv. slobodnoj imovini
- c) je li razlučno pravo upisano u odgovarajući upisnik ili ne

3.3. Unovčenje imovine koja nije opterećena razlučnim pravom

Imovinu potrošača koja nije opterećena razlučnim pravom prodaje povjerenik tako da uvijek pokuša postići najvišu cijenu stvari i prava (čl. 40. st. 2. ZSP). Sud može donijeti odluku da se neće unovčavati dijelovi imovine ako bi troškovi unovčenja bili veći od iznosa ostvarenog unovčenjem u kom slučaju će se potrošaču odrediti rok u kojem mora na poseban račun povjerenika uplatiti iznos koji odgovara iznosu koji bi se ostvario unovčenjem imovine (čl. 63. st. 5. ZSP).

U slučaju da sud odluči prodati potrošačevu jedninu nekretninu koja nije opterećena razlučnim pravom, po službenoj dužnosti će pokrenuti ovršni postupak radi naplate novčane tražbine te odrediti ovrhu na toj nekretnini (čl. 64. st. 6. ZSP). U ovršnom postupku sudjeluje povjerenik s ovlastima ovrhovoditelja. Troškovi prodaje plaćaju se iz kupovnine, a vjerovnici se namiruju prema pravilima namirenja stečajnih vjerovnika (čl. 64. st. 7. ZSP).

3.3.1. Rješenje o prodaji imovine stečajnog dužnika

Unovčenje započinje rješenjem o prodaji koje donosi sud.

Povjerenik imovinu potrošača unovčava kao zastupnik stečajne mase po zakonu, na temelju izričitog zakonskog ovlaštenja. Pri tome, kao dobar gospodarstvenik mora voditi računa o obvezi da unovčenje provede na najpovoljniji

način za vjerovnike i sa što manje troškova za stečajnu masu. O provedenoj prodaji podnosi izvješća vjerovnicima i stečajnom sucu.

3.3.2. Mogući načini prodaje s obzirom na način provedbe

Predmete stečajne mase moguće je prodavati pojedinačno, ali i kao gospodarsku cjelinu.

Bez obzira na to je li donijeta odluka o prodaji pojedinih stvari i prava ili većih ili manjih cjelina prodaja se može provesti:

1. objavom oglasa o prikupljanju ponuda ili
2. javnim nadmetanjem (licitacija) ili
3. slobodnom pogodbom (bez primjene pravila o ovrsi) ili
4. po pravilima za prodaju u ovrsi.

Prodaja prikupljanjem ponuda je najčešći oblik prodaje slobodne imovine (one koja nije opterećena razlučnim pravima) u stečajnim postupku koji su se u RH provodili po odredbama SZ. Riječ o načinu prodaje koji je usvojen i izrazito prisutan u poslovnom prometu, upravo zbog svojih prednosti u odnosu na druge načine prodaje.

Takve prodaje započinju objavom oglasa o prodaji ili natječaja radi prikupljanju ponuda. Ne postoji razlog za neprimjenjivanje opće usvojenih standarda takvog načina prodaje i u stečajnom postupku. Nesumnjiva prednost prodaje prikupljanjem ponuda je mogućnost sudjelovanja neograničenog broja eventualno zainteresiranih, jer se poziv upućuje svima. Ta okolnost otvara mogućnost prijave neograničenog broja sudionika, a time i veću mogućnost izbora najkvalitetnije/najpovoljnije ponude (najviša ponuda ne mora nužno biti i najpovoljnija). Naročito prihvatljivom je ocjenjuju i vjerovnici zbog njene transparentnosti.

S obzirom da je način provođenja ove prodaje dovoljno poznat i uobičajen, te podložan najvećoj dispoziciji u pogledu varijanti provođenja, nepotrebno je ulaziti u obrazlaganje pojedinih elemenata prodaje prikupljanjem ponuda. Međutim, važno je ukazati na jedno pitanje u vezi s prodajom prikupljanjem ponuda koje u praksi sudova izaziva dvojbe i probleme. Pitanje je: može li se uzeti u razmatranje ponuda koja glasi npr. »... nudim 10% više od najpovoljnije ponude...«. Najkraći odgovor glasi: ne može, jer ponuda mora imati osnovne elemente ugovora o prodaji (cijenu) u trenutku započinjanja prodaje. Javni natječaj ili oglas o prodaji objavljen u javnom tisku s pozivom za dostavljanje ponuda, uz naznaku da će se ugovor sklopiti s najpovoljnijim ponuditeljem, nisu po svojoj prirodi opće ponude i ne proizvode učinke opće ponude. Takav oglas ili natječaj ima samo značenje općeg poziva (svima koji su zainteresirani) da dostave svoje ponude za kupnju imovine čija se prodaja oglašava.¹⁵⁹ Dakle, prijava na oglas ili natječaj odnosno druga, u tom smislu, dana

¹⁵⁹ Presuda VTS RH, Pž-1073/91 od 7.svibnja 1991.

očitovanja volje ponuditelja imaju značaj ponude.¹⁶⁰ Da bi se očitovanje volje za kupnju ponuđene imovine moglo smatrati valjanom ponudom za sklapanje ugovora o prodaji, potrebno je ispunjenje određenih pretpostavki. Očitovanje volje za kupnju ponuđene imovine, naime mora sadržavati sve bitne sastojke ugovora (*essentialia negotii*) tako da se prihvatom ponude može sklopiti ugovor. To su oni dijelovi ugovora (određeni propisom, prirodom posla ili voljom ugovornih strana) koji ga čine određenim poslom i bez kojih ne bi mogao postojati. U ugovoru o prodaji to su predmet prodaje i cijena. Cijena, kao bitni element ugovora o prodaji mora biti određena ili određiva u trenutku podnošenja prijave. To znači da ne može biti vezana uz nekakav budući, neizvjesni uvjet, kao što je «najviša ponuđena cijena». S poslovnog stajališta moglo bi se reći da je riječ o neozbiljnoj ponudi, jer jednostavno nije za očekivati da bi se ozbiljan kupac upustio u rizik kupnje po cijeni koja je potpuno nepredvidljiva.

3.3.3. Ovlaštenja i dužnosti povjerenika u provedbi unovčenja

Povjerenik organizira i provodi ove prodaje (pribavlja potrebne suglasnost, otvara ponude, bira najpovoljnijeg ponuđača, zaključuje ugovore, naplaćuje kupovninu itd.), a nakon provedene prodaje izvješćuje sud o ishodu prodaje, iznosu sredstava koja je ostvario prodajom, te dostavlja prijedlog raspodjele sredstava.

Sud samo nadzire rad povjerenika u provođenju prodaja (ne sudjeluje u prodaji, ne daje suglasnosti na svaku pojedinu prodaju itd.). Ukoliko se pokaže potreba za interveniranjem u postupanju (provođenju prodaje) povjerenika, sud ga može usmjeravati davanjem naredbi ili uputa.

3.4. Unovčenje nekretnina opterećenih razlučnim pravom

Nekretnina opterećena razlučnim pravom prodaje su prema pravilima ovršnog postupka. U pravilu nekretninu bi prodavao sud u skladu s odredbom članka 247. SZ-a, elektroničkom javnom dražbom, a rješenje o prodaji donosio bi na temelju prijedloga povjerenika ili razlučnog vjerovnika.

Na prijedlog povjerenika, razlučnog vjerovnika ili potrošača, sud može odlučiti da se imovina unovči slobodnom prodajom (čl. 65. st. 1. ZPS) s time da je zabranjeno unovčenje imovine ispod polovine vrijednosti svakog pojedinog dijela imovine (čl. 65. st. 3. ZSP). U tom slučaju sud određuje rok za unovčenje imovine, a ako se u određenom roku imovine ne unovči slobodnom prodajom, unovčava se uz odgovarajuću primjenu pravila ovršnog postupka (čl. 65. st. 3. ZSP).

3.5. Unovčenje pokretnina opterećenih razlučnim pravom

Pokretnine opterećene razlučnim pravom prodaju se u postupku stečaja potrošača i prema pravilima SZ (čl. 249. do 256. SZ).

Osnovna su pravila da:

¹⁶⁰ čl. 253. st. 1. **Zakona o obveznim odnosima**, Narodne novine, broj 35/05., 41/08. i 125/11., dalje u tekstu: ZOO).

- (1) pokretninu koja je u posjedu povjerenika prodaje povjerenik (čl. 249. st. 1. SZ), a
- (2) ako povjerenik nema pravo na unovčenje, pokretninu prodaje vjerovnik (čl. 256. st.1. SZ).

Prilikom prodaje pokretnina opterećenih razlučnim pravom, povjerenik je dužan priopćiti razlučnom vjerovniku namjeru otuđenja i omogućiti mu da u roku od osam dana predloži unovčenje predmeta koje bi za njega bilo povoljnije (čl. 251. SZ). Pokretnu stvar povjerenik može unovčiti uz odgovarajuću primjenu pravila ovršnog prava ili slobodnom pogodbom (čl. 249. st. 1. SZ).

U slučaju da vjerovnik ima pravo prodaje pokretne stvari, sud može na prijedlog povjerenika vjerovniku odrediti rok u kojem je dužan stvar unovčiti. Nakon tog roka stvar ima pravo unovčiti sud (čl. 256. st. 2. SZ).

3.6. Pravila o zaštiti potrošača

Stečaj potrošača zadire u sve sfere njegovog života, pa nije moguće zanemariti i osnovne posljedične osobne i socijalne aspekte takvog postupka. Pokazujući osjetljivost na takve specifičnosti ovog postupka, zakonodavac je u ZSP ugradio zaštitne mehanizme o kojima je potrebno voditi računa prilikom unovčavanja imovine potrošača a koje su sadržane u odredbama o a) zaštiti dostojanstva (čl. 63.) i b) zaštiti doma (čl. 64.).

3.6.1. Zaštita dostojanstva

Pri unovčenju stečajne mase povjerenik je dužan voditi računa o dostojanstvu potrošača i o tome da potrošaču mjesečno ostane dovoljno sredstava za primjerene životne potrebe, odnosno primjereni životni standard. Iz tog iznosa potrošač samostalno namiruje troškove stanovanja (najamnina, komunalne naknade, električna energija, plin, grijanje, voda, odvodnja i drugi troškovi stanovanja u skladu s posebnim propisima).

Kriterije kojima će se rukovoditi sud prilikom utvrđivanja visine sredstava „za primjerene životne potrebe“ zakon pojednostavljeno svodi na iznos koji bi bio izuzet od ovrhe u slučaju kada bi se ovrha provodila na plaći ovršenika.

U istu svrhu je zabranjeno je unovčenje imovine ispod najniže prodajne cijene po kojoj se pojedini dio imovine može prodati prema pravilima ovršnog postupka te je dopušteno donijeti odluku da se neće unovčavati dijelovi imovine potrošača ako bi troškovi unovčenja bili veći od iznosa ostvarenog unovčenjem, u kojem slučaju će potrošaču odrediti rok u kojem mora na poseban račun povjerenika uplatiti iznos koji odgovara iznosu koji bi se ostvario unovčenjem.

3.6.2. Zaštita doma („jedina nekretnina“)

Kada se u stečajnoj masi nalazi nekretnina koja je potrošaču potrebna za stanovanje, on može pisano obrazloženim prijedlogom od suda zatražiti da se do okončanja razdoblja provjere ponašanja ne prodaje ta nekretnina pod kumulativno ispunjenim pretpostavkama da:

1. nema u vlasništvu drugu nekretninu i
2. nema na raspolaganju drugi smještaj niti ga je u mogućnosti osigurati.

Pri donošenju odluke sud mora voditi računa i o tome da nekretnina mora biti razmjerna osnovnim stambenim potrebama potrošača.

Međutim, ako je na toj jedinoj nekretnini zasnovano razlučno pravo, sud prije donošenja odluke o prijedlogu potrošača mora pozvati vjerovnike koji imaju razlučno pravo da se u roku od osam dana očituju o prijedlogu potrošača i izjasne daju li svoj pristanak.

Sud može odlučiti da se jedina nekretnina ne prodaje do okončanja razdoblja provjere ponašanja, a nakon toga će ocijeniti svrhovitost prodaje nekretnine i kod tog će voditi računa o opsegu namirenja svih vjerovnika koji će se namiriti iz prodajne cijene nekretnine. No, s druge strane, u slučaju da potrošač kroz razdoblje provjere ponašanja ne ispunjava obveze propisane SZP-om, sud može bez odgode ukinuti svoju odluku.

Ako sud ne prihvati prijedlog potrošača i prodaju jedine nekretnine ocijeni svrhovitom te ako bi se ovrha na toj nekretnini mogla odrediti prema pravilima ovršnog postupka, sud će po službenoj dužnosti pokrenuti ovršni postupak radi naplate novčane tražbine te odrediti ovrhu na toj nekretnini. U takvom ovršnom postupku sudjelovat će povjerenik s ovlastima ovrhovoditelja pa će se troškovi prodaje platiti iz kupovnine, a vjerovnici se namiriti prema pravilima o namirenju stečajnih vjerovnika (ne po pravilima ovršnog postupka).

4. Namirenje vjerovnika u postupku stečaja potrošača

4.1. Općenito

Odredbe SZ-a na odgovarajući način primjenjuju se u postupku stečaja potrošača kada se namiruju tražbine vjerovnika potrošača. Kao i u stečajnom postupku pravne osobe i dužnika pojedinca i u postupku stečaja potrošača mogu sudjelovati: izlučni, razlučni vjerovnici, vjerovnici stečajne mase i stečajni vjerovnici.

U stečajnom postupku namiruju se svi vjerovnici stečajnog dužnika. Za definiranje pojma vjerovnika u stečajnom postupku koristi se opća odredba Ovršnog zakona prema kojoj je vjerovnik ona osoba koja prema dužniku ima određenu novčanu ili nenovčanu tražbinu.

Pravila za namirenje pojedinog vjerovnika u stečajnom postupku određuje status koji on u tom postupku ima. Tako u stečajnom postupku, s obzirom na njihov status, razlikujemo četiri osnovne vrste vjerovnika. To su: a) izlučni vjerovnik, b) razlučni vjerovnik, c) vjerovnik stečajne mase i d) stečajni vjerovnik.

SZ-om su utvrđena pravila o redosljedu i načinu namirenja tražbina vjerovnika stečajnog dužnika, dok je ZSP-a samo odredio neke posebnosti na koje treba obratiti pozornost kada je riječ o namirenju vjerovnika potrošača.

Način na koji će svoja prava ostvarivati izlučni vjerovnici, vjerovnici stečajne masi i razlučni vjerovnici obrazložen je u prethodnoj cjelini ovog Priručnika, u dijelu u kojem govori o vjerovnicima potrošača.

4.2. Namirenje stečajnih vjerovnika

Jedna od osnovnih pravnih posljedica otvaranja stečaja je da stečajni vjerovnici mogu svoje tražbine prema dužniku (potrošaču) ostvarivati samo u stečajnom postupku (čl. 167. SZ). Ostvarenje tražbina stečajnih vjerovnika, kako je to već obrazloženo, započinje prijavom tražbine, ispitivanjem tražbine se stvaraju pretpostavke za namirenje i konačno, diobama se namiruju ovi vjerovnici.

4.2.1. Načela namirenja

Namirenje stečajnih vjerovnika provodi se isključivo kroz institut dioba. Taj institut je u SZ-u definiran s dva osnovna načela: načelom prioriteta i načelom razmjernog namirenja.

Načelo prioriteta određuje da se vjerovnici kasnijeg isplatnog reda mogu namiriti tek pošto budu u cijelosti namireni vjerovnici prethodnoga isplatnog reda, a vjerovnici nižih isplatnih redova tek što budu u potpunosti namireni vjerovnici viših isplatnih redova.

Načelo razmjernog namirenja dolazi do izražaja tek onda kada se vjerovnici istog isplatnog reda ne mogu namiriti u cijelosti. Primjenom ovog načela će se (u slučaju nedostatnosti sredstava za njihovo potpuno namirenje) vjerovnici istog isplatnog reda namirivati razmjerno veličini svoje tražbine (čl. 137. st. 2. SZ). Ovo načelo naročito dolazi do izražaja kod djelomičnih dioba.

U postupku stečaja potrošača to znači da se tek nakon namirenja tražbina višeg isplatnog reda (čl. 138. st. 2. SZ), namiruju tražbine nižeg isplatnog reda prema redosljedu iz odredbe članka 139. st. 1. SZ.

4.3. Diobni popis

Svakoj diobi prethodi sastavljanje diobnog popisa, davanje suglasnosti i prigovaranje na diobni popis. Stoga bi se diobni popis moglo definirati kao najavu, nakanu (volju, namjeru) stečajnog upravitelja pristupiti namirenju stečajnih vjerovnika. Ta je nakana podložna kontroli suda te prigovorima vjerovnika.

Diobni popis sadrži popis tražbina koje se uzimaju u obzir pri diobi, a sastavlja ga povjerenik koji provodi i samu diobu nakon pravomoćnosti tog popisa.

Diobni popis povjerenik dostavlja sudu koji ispituje sastavljeni diobni popis i daje svoju suglasnost na provođenje postupka diobe. Ispitati diobni popis znači kontrolu ili provjeru je li on sastavljen u skladu s rješenjem o utvrđenim tražbinama, odnosno tablicom suda o utvrđenim tražbinama.

U fazi ispitivanja diobnog popisa sud može od povjerenika tražiti objašnjenja, nalagati izmjenu, dostavu isprava i sl.

Diobni popis osim općih podataka (sud, potrošač, povjerenik) treba sadržavati i informaciju o mjestu i vremenu objave rješenja o utvrđenim tražbinama prema njihovom iznosu i redu donesenom na temelju posebne tablice ispitanih tražbina. Upućivanje na sadržaj rješenja je nužno radi davanja mogućnosti zainteresiranim osobama kontrole ispravnosti diobnog popisa.

Diobni popis objavljuje se na mrežnoj stranici e-Oglasna ploča sudova nakon što sud da suglasnost na njega (čl. 274. st. 2. SZ).

Diobni popis mora sadržavati uputu o pravnom lijeku – pravu na prigovor. Zakon dopušta izmjenu diobnog popisa. Diobni popis ovlašten je izmijeniti povjerenik i to:

- po službenoj dužnosti,
- na prijedlog zainteresirane strane ili
- po nalogu suda

Međutim, diobni popis može se i ispravljati. Na ispravljanje diobnog popisa ovlašten je samo sud. Naime, u situaciji kada je na diobni popis osnovano izjavljen prigovor, sud će rješenjem usvojiti prigovor i ispraviti diobni popis.

Neobrazložene prigovore sud je ovlašten odbaciti bez pozivanja podnositelja na njihov ispravak ili dopunu (čl. 68/1. ZSP).

Tek kada se riješe svi prigovori na diobni popis, a odluka suda o odbijanju prigovora ili ispravku diobnog popisa postane pravomoćna pristupa se određivanju postotka namirenja diobom. Sud određuje postotak namirenja tražbina koja se diobom ima namiriti, a povjerenik priopćava visinu dijela koji će se isplatiti vjerovnicima koji se pri diobi uzimaju u obzir.

Stečajni zakon ne propisuje način priopćenja, te je zato moguće objaviti diobu na mrežnoj stranici e-Oglasna ploča ili izložiti vjerovnicima pravomoćni diobni popis u pisarnici suda ili na drugi primjereni način priopćiti vjerovniku iznos koji mu se isplaćuje. Nakon što je priopćenje učinjeno moguće je pristupiti faktičnoj diobi odnosno podjeli prikupljenih sredstava.

Dioba se provodi isplatom gotovine s računa u korist osoba koje imaju pravo zahtijevati isplatu. Isplata se može izvršiti i osobi koja u diobnom popisu nije označena kao vjerovnik pod pretpostavkom da ta osoba javnom ili javno ovjerovljenom ispravom dokaže kako je nakon utvrđenja tražbine i izlaganja diobnog popisa stekla tražbinu. Stupanje stjecatelja u procesno pravnu poziciju stečajnog vjerovnika moguće je ostvariti i na temelju izjave vjerovnika čija je tražbina utvrđena učinjene na zapisnik pred sudom.

Stjecatelj u tom slučaju ima pravo zahtijevati izmjenu diobnog popisa.

4.4. Vrste dioba

Namirenje stečajnih vjerovnika provodi se diobama koje mogu biti: a) djelomična, b) završna i/ili c) naknadna. Ovakva podjela proizlazi iz odredbi Stečajnog zakona, iako on u pogledu postupanja, raspravljanja, prava na prigovor ne sadrži posebne odredbe u odnosu na pojedinu vrstu diobe. Jedina razlika među njima odnosi se na fazu stečajnog postupka u kojoj se provode.

4.4.1. Djelomična dioba

Među temeljnim načelima stečajnog postupka poseban (zakonom istaknut) značaj imaju načelo hitnosti i načelo efikasnosti. Dosljednost u njihovom poštivanju rezultirala je obvezom stečajnog upravitelja da vjerovnike namiruje onim intenzitetom kojim bude prikupio gotovinska sredstva u korist stečajne mase. To će činiti djelomičnim diobama. Djelomičnoj diobi pristupa se kada se prikupe gotovinska sredstva kojima se mogu u određenom (pa i najnižem) postotku namiriti stečajni vjerovnici.

4.4.2. Završna dioba

Nakon što su odgovarajućim opsegom unovčenja stvoreni uvjeti za održavanje završnog ročišta pristupa se završnoj diobi. Stečajni upravitelj sastavlja završni diobni popis. SZ ne propisuje sadržaj završnog diobnog popisa.

Minimalni sadržaj diobnog popisa proizlazi iz odredbe čl. 274. SZ-a i 281. SZ-a. Diobni bi popis morao sadržavati popis tražbina koje se uzimaju u obzir pri diobi sa iznosom tražbine, razmjerom i iznosom namirenja.

Poštivanje minimalnog sadržaja diobnog popisa važno je jer se iz sadržaj diobnog popisa sudu i stečajnim vjerovnicima pruža mogućnost kontrole buduće diobe.

Kako obveze stečajne mase imaju prioritet u odnosu na namirenje stečajnih vjerovnika stečajni je upravitelj pri sastavljanju završnog diobnog popisa dužan voditi računa i rezervirati sredstva potrebna za namirenje predvidivih obveza stečajne mase za koje se može osnovano pretpostaviti da će nastati u budućnosti. Ovako izdvojena sredstva uz suglasnost suda polažu se na račun suda ili javnog bilježnika i nakon zaključenja stečajnog postupka odluku o isplati donosi sud (čl. 157. SZ).

4.4.3. Nastavljanje postupka radi naknadne diobe

Primjenom pravila SZ-a otvoreni stečajni postupak ne provodi se ako dužnik (pravna osoba i dužnik pojedinac) nema imovine ili je ona neznatne vrijednosti da bi se namirili troškovi tog postupka (čl. 132. st. 1. SZ).

Međutim u slučaju da se steknu uvjeti da se zaključeni stečajni postupak nastavi, sud donosi rješenje o nastavljanju postupka i poziva vjerovnike da u roku od 30 dana stečajnom upravitelju prijave svoje tražbine te zakazuje ispitno i izvještajno ročište (čl. 133. st. 5. i 6. SZ).

Rješenje o nastavljanju stečajnog postupka, sud donosi na prijedlog stečajnog upravitelja, kojega od stečajnih vjerovnika ili po službenoj dužnosti (čl. 289. st. 1. SZ). Imovina zbog koje je nastavljen stečajni postupak je stečajna masa i na nju se na odgovarajući način primjenjuju odredbe SZ-a o dužniku u njegovim tijelima.

Ove odredbe SZ-a na odgovarajući način primjenjuju se i u postupku stečaja potrošača. Razlika je u tome što se stečajni postupak pravnih osoba i dužnika pojedinca nastavlja nakon što je on otvoren i zaključen zbog toga što dužnika nema imovine ili je ona neznatne vrijednosti, a kod stečaja potrošača, postupak stečaja se nastavlja nakon što je već određeno razdoblje provjere ponašanja potrošača .

Budući da se oslobođenje od preostalih obveza može provoditi samo ako se postupak stečaja zaključi, to bi značilo da u slučaju kada se nastavlja stečajni postupak više nemamo zaključeni stečajni postupak pa bi trebalo razmisliti treba li se razdoblje provjere ponašanja obustaviti i o ponovnom oslobođenju od preostalih obveza odlučivati tek nakon što se nastavljeni postupak stečaja zaključi.

5. Zaključenje stečajnog postupka

Zaključenju otvorenog stečajnog postupka može se pristupiti samo ako je unovčena imovina potrošača i ako je provedena dioba prema završnom diobenom popisu. O zaključenju postupka stečaja potrošača sud odlučuje rješenjem koje se objavljuje na mrežnoj stranici e-Oglasna ploča sudova i dostavlja Ministarstvu pravosuđa.

Rješenje o zaključenju postupka stečaja potrošača ima dva osnovna dijela. Prvi dio je utvrđenje da je zaključen postupak stečaja potrošača, a drugi dio određenje razdoblja provjere ponašanja koje ne može biti kraće od godinu dana ni duže od pet godina (nakanu oslobođenja od preostalih obveza).

Razdoblje provjere ponašanja može biti jedna do pet godina od pravomoćnosti rješenja o zaključenju postupka stečaja potrošača. Zakonom nisu uređeni kriteriji za određivanje razdoblja provjere ponašanja pa će sudovi u svakom pojedinom slučaju utvrđivati koje će razdoblje provjere ponašanja odrediti pojedinom potrošaču. U takvom slučaju trebalo bi se voditi računa da dužina razdoblja provjere ponašanja potrošača treba zavisiti od toga ima li potrošač imovine i koliki su njegovi dugovi. Na ovaj zaključak upućuje i zakonsko rješenje prema kojem se potrošaču koji nema imovine ili je ona neznatne vrijednosti određuje razdoblje provjere ponašanja od pet godina (čl. 58. st. 1. ZSP).

U rješenju o zaključenju postupka stečaja potrošača neće se određivati razdoblje provjere ponašanja potrošača samo u slučaju:

(1) da potrošač do zaključenja postupka izjavi da ne želi oslobođenje od preostalih obveza ili

(2) ako je potrošač u posljednjih deset godina koje su prethodile podnošenju prijedloga za otvaranje postupka stečaja potrošača oslobođen od preostalih obveza ili mu je oslobođenje uskraćeno.

Vježba – Simulacija ispitnog i izvještajnog ročišta (prema prilogu)

CJELINA III.

Pravne posljedice otvaranja postupka stečaja potrošača

1. Općenito

Otvaranje postupka stečaja nad dužnicima, neovisno o tome je li riječ o fizičkim ili pravnim osobama, proizvodi značajne učinke na svim područjima njihovog privatnog i/ili poslovnog djelovanja – na njihov status i/ili status njihove imovine, pravni položaj različitih kategorija vjerovnika, postupke (parnične, ovršne, upravne...) u tijeku i/ili mogućnost pokretanja novih postupaka, na gotovo sve pravne poslove itd. Sve te učinke nazivamo skupnim imenom pravnim posljedicama otvaranja stečajnog postupka.

Odredbama ZSP propisano je da pravne posljedice otvaranja stečaja potrošača nastupaju trenutkom objave rješenja o otvaranju postupka stečaja potrošača na mrežnoj stranici e-Oglasna ploča sudova (čl. 57. st. 1. ZSP).

Ako rješenje o otvaranju postupka stečaja potrošača u povodu žalbe bude ukinuto, a u ponovnom postupku stečaj nad potrošačem bude opet otvoren, smatrat će se da su pravne posljedice otvaranja postupka nastupile od trenutka objave prvog rješenja o otvaranju postupka stečaja potrošača na mrežnoj stranici e-Oglasna ploča sudova (čl. 57. st. 2. ZSP).

Konkretne pravne posljedice ZSP ne uređuje već upućuje na odgovarajuću primjenu SZ-a. Pravne posljedice otvaranja stečajnog postupka uređene su glavom IV. SZ-a.

SZ pravne posljedice otvaranja stečajnog postupka dijeli na:

- 1) osnovne pravne posljedice (čl. 158. do 180. SZ),
- 2) ispunjenje pravnih poslova (čl. 181. do 197. SZ) i
- 3) pobijanje pravnih radnji stečajnog dužnika (čl. 198. do 215. SZ).

Po svojoj pravnoj naravi sve posljedice otvaranja postupka stečaja potrošača imaju procesnopravni ili materijalnopravni karakter, pa se prema tome dijele na dvije temeljne skupine posljedice:

- **procesnopravne posljedice otvaranja postupka stečaja potrošača**
- **materijalnopravne posljedice otvaranja postupka stečaja potrošača**

2. Osnovne procesnopravne posljedice otvaranja postupka stečaja potrošača

U postupku stečaja potrošača procesnopravne posljedice odnose se na:

1. prekid i preuzimanje parnica,

2. ostvarivanje tražbina stečajnih vjerovnika,
3. izlučna i razlučna prava,
4. zabranu ovrhe i osiguranja te
5. dužnost obavješćivanja i suradnje.

2.1. prekid, nastavljanje i preuzimanje parnica

Otvaranjem postupka stečaja potrošača prekidaju se ex lege svi parnični postupci u kojima je stranka potrošač (čl. 212. ZPP). Parnice o imovini koja ulazi u stečajnu masu preuzima povjerenik u ime i za račun potrošača (čl. 165. SZ). U postupku pred sudom u kojem je stranka potrošač sud će uvijek obraćati pažnju o potrebi hitnog rješavanja (čl. 166. st. 1. SZ). Nastavljene parnice moraju se završiti u roku od šest mjeseci od dana pravomoćnosti rješenja o nastavku postupka (čl. 166. st. 2. SZ). Drugostupanjski sud dužan je odluku o žalbi donijeti u roku od šest mjeseci od primitka žalbe (čl. 166. st. 3. SZ).

2.2. ostvarivanje tražbina stečajnih vjerovnika

Stečajni vjerovnici mogu svoje tražbine prema potrošaču ostvariti samo u stečajnom postupku (čl. 167. SZ). Izlučni vjerovnici imaju pravo na izdvajanje predmeta prema pravilima za ostvarivanje tog prava izvan stečajnog postupka (čl. 147. SZ).

O tome vidi više u prethodnim poglavljima.

2.3. izlučna i razlučna prava

Razlučni vjerovnici imaju pravo odvojenog namirenja iz predmeta razlučnog prava.

Prodaja predmeta razlučnog prava dopuštena je samo u stečajnom postupku (čl. 247. SZ).

O tome, kao i o pravima izlučnih vjerovnika vidi više u prethodnim poglavljima.

2.4. zabrana ovrhe i osiguranja

Provedba općeg pravila stečajnog postupka prema kojem se stečajni vjerovnici namiruju (skupno i razmjerno) samo u tom postupku, osigurana je pravilima o zabrani ovrhe i osiguranja u korist pojedinih vjerovnika, prema odredbi čl. 169. SZ 2015. (ranije čl. 98. SZ). Prema nepromijenjenoj odredbi iz st. 1. ovog članka, nakon otvaranja stečajnoga postupka pojedini stečajni vjerovnici ne mogu protiv dužnika tražiti ovrhu ili osiguranje na dijelovima imovine koja ulazi u stečajnu masu niti na drugoj imovini dužnika, a postupci ovrhe i osiguranja koji su u tijeku u vrijeme

otvaranja stečajnoga postupka prekidaju se. Nakon što ti postupci budu nastavljeni, ovršni sud će ih obustaviti (čl. 169. st. 3. SZ 2015.).

Ovakva zabrana nije bila predviđena u odnosu na različne vjerovnike, jer je Stečajni zakon izrijekom propisivao da su nakon otvaranja stečajnoga postupka različni vjerovnici ovlašteni su pokrenuti postupak ovrhe ili osiguranja po općim pravilima ovršnoga postupka, a da će prekinute postupke ovrhe i osiguranja koje su ti vjerovnici pokrenuli prije otvaranja stečajnoga postupka, nastaviti i provesti ovršni sud po pravilima ovršnoga postupka (raniji čl. 98. st. 5. SZ).

Međutim, nove odredbe čl. 169. st. 5. do 8. SZ 2015., drastično mijenjaju ovu privilegiju različitih vjerovnika (a time izravno utječu i na postupak namirenja ovog vjerovnika).

Prema SZ 2015., nakon otvaranja stečajnoga postupka ni različni vjerovnici više nisu ovlašteni pokrenuti postupak ovrhe ili osiguranja, a postupci ovrhe i osiguranja koji su u tijeku u vrijeme otvaranja stečajnoga postupka prekidaju se. Prekinute postupke ovrhe i osiguranja nastaviti će sud koji vodi stečajni postupak primjenom pravila o unovčenju predmeta na kojima postoji različno pravo u stečajnom postupku.

Ovršni sud (pred kojim se do tad vodio ranije pokrenuti postupak ovrhe ili osiguranja radi namirenja ili osiguranja tražbine različitog vjerovnika) dužan je u roku od osam dana od dana otvaranja stečajnoga postupka rješenjem utvrditi prekid postupka, oglasiti se nenadležnim i ustupiti predmet sudu koji vodi stečajni postupak. Žalba protiv tog rješenja ne zadržava nastupanje pravnih učinaka rješenja (čl. 169. st. 5. do 8. SZ 2015.).

Ovim novim zakonskim uređenjem riješen je određeni broj problema koje je u dosadašnjoj praksi sudova izazivalo privilegirano pravo različitih vjerovnika na nastavljanje ranije (prije otvaranja stečaja) pokrenutog postupka pred ovršnim sudom kao i njegovo pokretanje pred tim sudom nakon otvaranja stečajnog postupka (do trenutka dok stečajni upravitelj nije predložio stečajnom sudu unovčenje u stečajnom postupku).

Sporna pitanja koja su proizlazila iz mogućnosti izbora, ali i konkurencije postupaka (ovršni ili stečajni) u kojima je moguće provesti unovčenje imovine na kojoj postoji različno pravo, otežavala su provedbu stečajnog postupka i zahtijevala su posebna zakonska rješenja (pr. odgoda ovrhe koju različni vjerovnik provodio pred ovršnim sudom, prema dosadašnjem čl. 164. SZ) kojima bi se vjerovnicima, sudu i stečajnom upravitelju omogućio nadzor nad ukupnom imovinom bar do trenutka prvog izvještajnog ročišta (radi mogućnosti izrade stečajnog plana, prodaje imovine u cjelini i dr.).

2.5. dužnost obavješćivanja i suradnje

Tijekom postupka stečaja, potrošač je dužan: tijelima postupka davati sve potrebne obavijesti koje se odnose na postupak, pomagati povjereniku pri ispunjenju njegovih zadataka, suzdržavati se od svih radnji kojima bi se moglo otežati obveza, davati obavijesti o svakoj nakani da se udalji iz mjesta prebivališta (čl. 177. SZ).

3. Materijalno pravne posljedice otvaranja postupka stečaja potrošača

Materijalnopravne posljedice otvaranja stečajnog postupka protežu se na razna područja dužnikovih djelovanja, ali ih je moguće podijeliti u tri osnovne skupine:

1. opće materijalnopravne posljedice
2. ispunjenje pravnih poslova nakon otvaranja stečajnog postupka i
3. pobijanje pravnih radnji

3.1. Opće materijalnopravne posljedice

3.1.1. Formiranje stečajne mase i prijelaz na povjerenika prava na upravljanje i raspolaganje imovinom potrošača

Otvaranjem postupka stečaja potrošača, povjerenik preuzima u posjed cjelokupnu imovinu potrošača i njome upravlja (čl. 216. SZ). Time dolazi do formiranja stečajne mase.

Otvaranjem postupka stečaja potrošača pravo potrošača na upravljanje i raspolaganje imovinom koja ulazi u stečajnu masu prelazi na povjerenika (čl. 159. st. 2. SZ). Potrošač ostaje vlasnikom stvari i nositeljem prava koja je do tada imao, ali se isključuje iz upravljanja stečajnom masom, odnosno raspolaganjem tom masom.

Potrošač ne gubi svoju pravnu osobnost niti pravnu sposobnost, a poslovna sposobnost mu se ograničava tako što povjerenik vodi one poslove potrošača koji se odnose na stečajnu masu i zastupa ga kao stečajnog dužnika s ovlastima zakonskog zastupnika (čl. 88. st. 4. SZ).

U dijelu pravnih poslova koji nisu obuhvaćeni stečajnom masom potrošač zadržava svoju poslovnu sposobnost.

Pravilo o prijelazu prava potrošača na povjerenika povezano je i s pravilom da su raspolaganja potrošača nakon otvaranja stečajnog postupka predmetima stečajne mase bez pravnog učinka (čl. 161. SZ). Potrošaču je zabranjeno raspolaganje stečajnom masom, jer takvo ovlaštenje nakon otvaranja postupka stečaja ima samo

povjerenik. Pravna posljedica raspolaganja protivno zakonskoj zabrani dovela bi do apsolutne ništetnosti (čl. 322. ZOO). Izuzetak su ona raspolaganja za koja vrijede opća pravila o zaštiti povjerenja u javne knjige. Tako je pravno zaštićen stjecatelj koji je u dobroj vjeri postupio s povjerenjem u zemljišne knjige, ako nije znao niti je mogao znati da ono što je upisano u zemljišne knjige nije točno, odnosno pravilno. Ovakvu zaštitu bi imao stjecatelj imovine potrošača koja ulazi u stečajnu masu, ako ona nije upisana u određene javne registre.

3.1.2. Druge važnije opće materijalnopravne posljedice

U postupku stečaja potrošača primjenjuju se i odredbe SZ-a o činidbama u korist dužnika (čl. 162. SZ), prestanku prava stečenih ovrhom ili osiguranjem (čl. 168. SZ), prijebou (čl. 174. do 176. SZ) te pretvaranju fiducijarnih prava u razlučna.

3.1.2.1. prestanak prava stečenih ovrhom ili osiguranjem

Ako stečajni vjerovnik tijekom posljednjih 60 dana prije podnošenja prijedloga za otvaranje predstečajnoga postupka, odnosno ako nije podnesen prijedlog za otvaranje predstečajnoga postupka tijekom posljednjih 60 dana prije podnošenja prijedloga za otvaranje stečajnoga postupka ili nakon toga sudskom ili izvansudskom ovrhom ili prisilnim sudskim osiguranjem stekne koje razlučno ili slično pravo koje ulazi u stečajnu masu, to pravo otvaranjem stečajnoga postupka prestaje, odnosno postupak u tijeku se obustavlja. Tako stečena prava brisat rješenjem suda iz javnih knjiga, upisnika i očevidnika u kojima se vode (čl. 168. st. 1. SZ).

Prestaje i pravo na namirenje ako je zabilježba ovrhe upisana u javnoj knjizi tijekom posljednjih šezdeset dana prije podnošenja prijedloga za otvaranje predstečajnoga postupka, odnosno ako nije podnesen prijedlog za otvaranje predstečajnoga postupka tijekom posljednjih 60 dana prije podnošenja prijedloga za otvaranje stečajnoga postupka ili nakon toga, odnosno ako su uvjeti za upis zabilježbe ostvareni u tom vremenskom razdoblju (arg. iz članka 169. st. 6. SZ 2015).

Ne prestaju razlučna prava koja su stečena na neki drugi način (založno pravo stečeno temeljem pravnog posla, uključujući sudsko i javnobilježničko osiguranje na temelju sporazuma stranaka, zakonsko založno pravo) niti se to odnosi na zakonsko ili ugovorno razlučno pravio ili pravo namirenja koje je postojalo i ranije, ali je provođenjem ovrhe postalo ovršno.

Svrha ovog ukidanja (prestanka) pravne snage određenih prava stečenih u razdoblju kraćem od šezdeset dana prije pokretanja stečajnog postupka isključivo je zaštita dužnikovih vjerovnika te otklanjanje potrebe oduzimanja važnosti ovim pravnim radnjama u postupku (parnici) radi pobijanja dužnikovih pravnih radnji (koji se, općenito uzevši, smatra skupim i neizvjesnim).

Sve ostale pravne radnje uslijed kojih je došlo do zasnivanja razlučnog prava mogu se pobijati po pravilima o pobijanju pravnih radnji poduzetih prije otvaranja stečaja¹⁶¹. Sudska praksa pokazuje da su najčešći predmet pobijanja (kao inkongruentna namirenja) upravo založna prava stečena u postupku osiguranja.

3.1.2.2. pretvaranju fiducijarnih prava u razlučna

SZ-om je izrijekom propisano kako vjerovnik čija je tražbina osigurana prijenosom prava vlasništva, odnosno prijenosom prava otvaranjem stečajnoga postupka gubi pravo otuđenja i opterećenja stvari ili prava koja su na njega prenesena sudskim ili javnobilježničkim osiguranjem tražbine (čl. 150. st. 2. SZ), a pravni poslovi sklopljeni protivno ovoj zabrani članka nisu valjani (čl. 150. st. 3. SZ).

Nakon otvaranja mogućnosti upisivanja založnih i fiducijarnih osiguranja na drugim pokretninama i pravima u Upisnik sudskih i javnobilježničkih osiguranja, pokretnine i prava stečajnoga dužnika na kojima su upisana založna i fiducijarna osiguranja u taj upisnik, doslovnim poštivanjem pravnih pravila SZ, treba unovčavati po pravilima koja vrijede za nekretnine na kojima postoji upisano razlučno pravo (*arg.* čl. 247. st. 1. SZ).

4. Ispunjenje pravnih poslova

Otvaranje postupka stečaja potrošača utječe i na ispunjenje pravnih poslova zasnovanih prije toga.

Opća pravila o pravu stečajnog upravitelja (povjerenika) da traži ispunjenje ugovora ili da odbije njegovo ispunjenje (čl. 181. SZ), o djeljivim činidbama (čl. 183. SZ), o ispunjenju pravnih poslova čije je ispunjenje osigurano predbilježbom (čl. 184. SZ), o pravnim poslovima s pridržavanjem prava vlasništva (čl. 185. SZ), o najamnim i zakupnim odnosima (čl. 186. do 189. SZ), o prestanku naloga i ugovora o obavljanju poslova (čl. 193. SZ), o ponudi (čl. 194. SZ), te punomoći (čl. 196. SZ), primjenjuju se i u postupku stečaja potrošača.

Pravila o ispunjenju pravnih poslova sklopljenih prije otvaranja postupka stečaja prisilnopravnog su karaktera. Ugovorne odredbe kojima se unaprijed isključuje ili ograničava primjena odredaba o pravilima ispunjenja pravnih poslova bez pravnog su učinka (čl. 197. SZ).

5. Pobijanje pravnih radnji potrošača

¹⁶¹ čl. 127. do 144. SZ

5.1. Uvod

Posebnu kategoriju pravnih posljedica otvaranja postupka stečaja čini mogućnost pobijanja pravnih radnji potrošača.

Riječ je o iznimno značajnom, ali isto tako iznimno složenom pravnom sredstvu zaštite dužnikove imovine (a time i interesa njegovih vjerovnika). Stoga su autorice ovog Priručnika smatrale korisnim ovaj institut posebno obraditi u okviru pravnih posljedica otvaranja stečaja potrošača.

Da bi se otvorio stečajni postupak nad dužnikom (pravnom osobom ili dužnikom pojedincem ili potrošačem) mora biti ostvaren neki od stečajnih razloga, pa se stečaj otvara nad dužnikom koji je već nelikvidan, insolventan ili prezadužen te nad onim dužnikom kome takva opasnost prijeti (potrošač je „samo“ nelikvidan).

Sva dužnikova imovina koju je imao u trenutku otvaranja stečajnog postupka ulazi u stečajnu masu koja služi namirenju troškova stečajnog postupka te namirenju stečajnih vjerovnika.

Ni jedan od stečajnih razloga ne nastupa odjednom - „preko noći“, već mu prethodi razdoblje u kojem su prednici stečajnih dužnika imali teškoća u poslovanju, likvidnosti i sl. U takvim uvjetima oni poduzimaju brojne radnje s ciljem ostvarenja mogućnosti daljnjeg nastavka poslovanja (normalnog zadovoljavanja životnih potreba - kod potrošača) pri čemu sklapaju poslove koji općenito štete njegovoj imovini ili bar narušavaju ravnopravnost svih vjerovnika kad do stečaja dođe (pr. reprogram kredita uz vrijednosno nerazmjernan zalog na imovini). Nerijetko se poduzimaju radnje kojima se imovina dužnika ili njen dio prenose na druge subjekte upravo s ciljem da ne bi završile u stečajnoj masi. Za slučaj da je tim radnjama narušena ravnopravnost dužnikovih vjerovnika odnosno ili su neki vjerovnici pogodovani, odredbama Stečajnog zakona propisana je mogućnost pobijanja dužnikovih pravnih radnji poduzetih prije otvaranja stečaja kojim se nastoji spriječiti nastupanje štetnih posljedica za stečajnu masu (ili njihovo otklanjanje).

„(...) Osnovni pravno-zaštitni cilj pobijanja pravnih radnji je u stvaranju uvjeta za što potpunije namirenje ukupnosti vjerovnika, odnosno da se radi osiguranja što ujednačenijeg namirenja vjerovnika zahvate pravne radnje poduzete prije otvaranja stečajnog postupka. Time se ostvaruje osnovno načelo stečajnog prava koje zahtijeva da se u stečaju svi vjerovnici namiruju istovremeno, skupno i razmjerno. Krajnji rezultat pobijanja mora se očitovati u povećanju mogućnosti namirenja ukupnosti vjerovnika (...)“

5.2. Pretpostavke pobijanja

Za poduzimanje pobijanja pravnih radnji stečajnoga dužnika (pobijanje u stečaju) moraju biti ispunjene zakonom predviđene pretpostavke koje se mogu podijeliti u tri osnovne skupine:

1. opće postupvnopravne pretpostavke pobijanja,
2. opće materijalno pravne pretpostavke i
3. posebne materijalno pravne pretpostavke

5.2.1. Postupvnopravne pretpostavke pobijanja

Dopuštenost tužbe za pobijanje (osim pretpostavki propisanih pravilima parničnog postupka), ovisi o ispunjenju općih postupvnopravnih pretpostavki pobijanja. One proizlaze iz odredbe čl. 212. SZ i one uvijek moraju biti ispunjene da bi pobijanje u povodu uopće bilo dopušteno u parnici pred sudom.

Ove pretpostavke odnose se na:

1. ovlaštenje za pobijanje (aktivnu legitimaciju)
2. rok za podizanje tužbe i
3. odobrenje suda za podizanje tužbe.

Neispunjenje koje od navedenih postupvnopravnih pretpostavki imat će za posljedicu odbacivanje tužbe.

5.2.1.1. Subjekti pobijanja pravnih radnji stečajnoga dužnika

U postupku pobijanja postoje dvije protivne strane: jedna je a) aktivno legitimirana – ovlaštenik pobijanja (onaj koji poduzima pobijanje), dok je druga strana b) pasivno legitimirana- protivnik pobijanja (protiv koje se poduzima pobijanje).

a) Ovlaštenici pobijanja

Prema odredbi članka 212. st. 1. i 2. SZ pravne radnje stečajnoga dužnika ovlašteni su pobijati (imaju aktivnu postupvnu legitimaciju): a) stečajni upravitelj u ime stečajnoga dužnika te b) svaki stečajni vjerovnik.

aa) Stečajni upravitelj kao ovlaštenik pobijanja

Pravo na pobijanje pravnih radnji stečajnog dužnika pripada prvenstveno stečajnom upravitelju, koji to pobijanje poduzima za račun stečajnoga dužnika (zapravo za račun svih stečajnih vjerovnika).

Stečajni upravitelj je ovlašten podnijeti tužbu za pobijanje od trenutka kada je preuzeo dužnosti stečajnog upravitelja. Međutim, tužbu radi pobijanja pravnih radnji

stečajnoga dužnika on može podnijeti samo na temelju odobrenja suda (stečajnog suca), prema odredbi čl. 212. st. 1. SZ).

„(...) Prilikom zaprimanja tužbe radi pobijanja pravne radnje u povodu stečaja koju je u ime stečajnog dužnika podnio stečajni upravitelj sud mora ispitati postojanje tužiteljeve procesne legitimacije za podnošenje tužbe. To znači da sud mora ispitati ima li stečajni upravitelj odobrenje stečajnog suca za podnošenje tužbe te, ako utvrdi da tog odobrenja nema, dužan je pozvati stečajnog upravitelja da pribavi to odobrenje. Bez potrebnog odobrenja stečajnog suca sud ne može voditi parnični postupak povodom tužbe stečajnog upravitelja za pobijanje pravne radnje (...) . Stečajni upravitelj može podnijeti tužbu za pobijanje pravnih radnji samo na temelju odobrenja stečajnog suca. Ako je ta tužba podnesena bez odobrenja stečajnog suca, sud će pozvati stečajnog upravitelja (putem odvjetnika po članku 138. Zakona o parničnom postupku) da pribavi potrebno odobrenje stečajnog suca. U slučaju da stečajni upravitelj u sudskom roku to ne učini, sud će tužbu odbaciti i ukinuti radnje koje su (eventualno) provedene u postupku (...) .

Odobrenje koje sud daje stečajnom upravitelju ne može biti općenito, već se mora odnositi na određenu pravnu radnju koja će biti predmet pobijanja. „(...) Stečajni sudac zaključkom mora točno odrediti za koju poboju pravnu radnju daje odobrenje stečajnom upravitelju na podnošenje tužbe radi pobijanja pravnih radnji. Tom odlukom stečajni sudac mora odrediti i osobu prema kojoj je radnja poduzeta. Ako stečajni upravitelj nema takvo odobrenje stečajnog suca, postupanje po tužbi u parničnom postupku ima značaj povrede odredaba parničnog postupka o zastupanju (...)“

Određena suglasnost u pogledu predmeta pobijanja ne znači obvezu suda da odobrava (daje suglasnost) na sadržaj tužbenog zahtjeva. „(...) Stečajni upravitelj mora imati odobrenje stečajnog suca za podnošenje tužbe radi pobijanja točno određenih pravnih radnji, ali ne i za sam sadržaj kondemnatornog zahtjeva kojim stečajni upravitelj traži od suda da obveže tuženika da vrati u stečajnu masu ostvarene koristi stečene tim pravnim radnjama. Kako će u svakom pojedinom slučaju kondemnatorni zahtjev glasiti, ovisi o koristima koje je protivnik pobijanja stekao, ali i od volje stečajnog upravitelja.“

Sam zakon, a ni sudska praksa, nisu odgovorili na pitanje o svrsi obavezne suglasnosti suda na ovu radnju stečajnog upravitelja – poduzimanje pobijanja. Štoviše, nema smjernica ni o tome čime bi se stečajni sudac (sud) trebao rukovoditi kod odluke o tome hoće li ili ne dati traženu suglasnost. Polazeći od toga da je riječ o složenim parnicama u kojima se pobijaju (inače) valjane radnje stečajnoga dužnika, pri čemu uspjeh ovisi o (u pravilu) teško dokazivim činjenicama, svrha ovakvog zakonskog uređenja vjerojatno je izbjegavanje neuspješnog parničenja koje može uzrokovati nepotrebne troškove stečajne mase. Dakle, stečajni sudac bi na temelju svog sveopćeg pravnog znanja, ali i poznavanja stanja kod konkretnog stečajnog

dužnika, trebao procijeniti eventualnu uspješnost pobijanja. To svakako ne može imati značenje prejudiciranja rješenja spora, niti postojanja bilo koje od pretpostavki pobijanja.

ab) Stečajni vjerovnici kao ovlaštenici pobijanja

Nova pravila SZ zadržavaju ranije zakonsko uređenje prema kojem (supsidijarnu) aktivnu legitimaciju za pobijanje pravnih radnji stečajnoga dužnika imaju stečajni vjerovnici. Takvim zakonskim uređenjem od pobijanja su isključene ostale skupine vjerovnika stečajnoga dužnika, pa vjerovnici stečajne mase, izlučni ili razlučni vjerovnici nemaju ovlaštenje za pobijanje pravnih radnji stečajnoga dužnika (nemaju postupovnu legitimaciju).

Stečajni vjerovnik je onaj vjerovnik stečajnoga dužnika koji prema njemu ima imovinskopravnu tražbinu u vrijeme otvaranja stečajnog postupka i kojemu je dužnik osobno odgovoran (čl. 137. st. 1. SZ), pa proizlazi (čl. 212. st. 4. SZ) zaključak da svi stečajni vjerovnici imaju ovlaštenje podnijeti tužbu radi pobijanja pravne radnje, neovisno o tome jesu li prijavili tražbinu, je li tražbina ispitana te je li utvrđena ili osporena.

Stečajni vjerovnik ne mora imati suglasnost suca za poduzimanje pobijanja (podnošenje tužbe). „(...) Ako tužbu radi pobijanja pravne radnje podnosi stečajni vjerovnik, njemu za podnošenje tužbe nije potrebno odobrenje stečajnog suca, čak niti u slučaju da je i sam stečajni vjerovnik u stečaju kojeg zastupa stečajni upravitelj.“

Stečajni vjerovnici koji su podnijeli tužbu radi pobijanja pravnih radnji imaju položaj jedinstvenih suparničara.

Supsidijarnost ovlaštenja stečajnih vjerovnika na pobijanje pravnih radnji stečajnih dužnika naročito dolazi do izražaja u novim odredbama čl. 212. st. 4. SZ, kojima je propisano da svaki stečajni vjerovnik ima pravo podnijeti tužbu radi pobijanja pravnih radnji za svoj račun i na svoj rizik troškova ako:

1. stečajni upravitelj ne podnese tužbu radi pobijanja pravnih radnji u roku godinu i pol dana od otvaranja stečajnog postupka
2. stečajni upravitelj povuče tužbu radi pobijanja pravnih radnji
3. je prethodno zatražio očitovanje stečajnog upravitelja i ako se stečajni upravitelj očitovao da neće podnijeti tužbu radi pobijanja pravnih radnji
4. je prethodno zatražio očitovanje stečajnog upravitelja i ako se stečajni upravitelj nije u roku od tri mjeseca očitovao hoće li podnijeti tužbu radi pobijanja pravnih radnji.

b) Protivnik pobijanja (pasivna legitimacija)

Tužba se podnosi protiv osobe prema kojoj je pravna radnja poduzeta (čl. 212. st. 2. SZ). Dakle, u parnici radi pobijanja pravnih radnji stečajnoga dužnika pasivno je uvijek legitimirana osoba prema kojoj je radnja poduzeta (protivnik pobijanja u užem smislu), neovisno o tome tko je kasniji stjecatelj prenesenog ili utemeljenog prava .

Pobijanje se može poduzimati i protiv nasljednika ili drugoga univerzalnoga pravnog sljednika protivnika pobijanja (protivnik pobijanja u širem smislu). Pravna radnja može se pobijati protiv ostalih pravnih sljednika protivnika pobijanja, pod uvjetom da je ostvarena jedna od slijedećih pretpostavki:

1. ako je pravni sljednik u vrijeme stjecanja znao za okolnosti na kojima se zasniva pobožnost stjecanja njegova pravnog prednika
2. ako je pravni sljednik u vrijeme stjecanja bio osoba koja je dužniku bliska, osim ako dokaže da u to vrijeme nije znao za okolnosti na kojima se zasniva pobožnost stjecanja njegova pravnog prednika
3. ako je pravnom sljedniku ono što je stečeno ustupljeno bez naknade ili uz neznatnu naknadu.

S obzirom na dugotrajnost parnica radi pobijanja, potrebno je podsjetiti da je prije Novele SZ 2006 (prijašnji čl. 141. st. 3. SZ), pasivno legitimiran bio i stečajni dužnik - uvijek kada nije sam podnio tužbu radi pobijanja pravnih radnji (kao tužitelj ili sutužitelj).

5.2.1.2. Rok za podnošenje tužbe

Jedinstveno uređenje roka za podnošenje tužbe za pobijanje pravnih radnji stečajnoga dužnika iz ranije odredbe čl. 141. st. 2. SZ (prema kojoj se tužba mogla podnijeti u roku od dvije godine od otvaranja stečajnog postupka), zamijenjena je novim odredbama čl. 212. st. 3. i 4. SZ 2015.

Stečajni upravitelj, kao primarni ovlaštenik na pobijanje pravnih radnji stečajnog dužnika, može nadležnom sudu podnijeti tužbu za pobijanje u (skraćenom) roku od godine i pol dana nakon otvaranja stečajnoga postupka.

Rokovi u kojima stečajni vjerovnici, kao supsidijarni ovlaštenici pobijanja (oni kojim to pravo pripada nakon stečajnog upravitelja) mogu poduzeti pobijanje su:

1. rok od tri mjeseca od isteka godine i pol dana nakon otvaranja stečajnoga postupka - ako stečajni upravitelj ne podnese tužbu radi pobijanja pravnih radnji u tom roku;

2. rok od tri mjeseca od objave pravomoćnog rješenja kojim je utvrđeno povlačenje tužbe na mrežnoj stranici e-Oglasna ploča sudova - ako stečajni upravitelj povuče tužbu radi pobijanja pravnih radnji;

3. rok od tri mjeseca od objave očitovanja stečajnog upravitelja da neće podnijeti tužbu radi pobijanja pravnih radnji na mrežnoj stranici e-Oglasna ploča sudova – ako je vjerovnik prethodno zatražio očitovanje stečajnog upravitelja i ako se stečajni upravitelj očitovao da neće podnijeti tužbu radi pobijanja pravnih radnji

4. rok od tri mjeseca od objave poziva stečajnom upravitelju da se očituje hoće li podnijeti tužbu radi pobijanja pravnih radnji – ako je stečajni vjerovnik prethodno zatražio očitovanje stečajnog upravitelja o tome hoće li podnijeti tužbu radi pobijanja i ako se stečajni upravitelj nije u roku od tri mjeseca očitovao o tome.

Da bi vjerovnicima bilo osigurano poštivanje ovih rokova (za slučaj da namjeravaju za svoj račun i na rizik vlastitog troška poduzimati pobijanje) stečajni upravitelj je dužan bez odgode dostaviti sudu radi objave na mrežnoj stranici e-Oglasna ploča sudova pravomoćno rješenje kojim je utvrđeno povlačenje tužbe, očitovanje da neće podnijeti tužbu radi pobijanja pravnih radnji i/ili poziv stečajnog vjerovnika da se očituje hoće li podnijeti tužbu radi pobijanja pravnih radnji (čl. 212. st. 5. SZ 2015).

Mogućnost podnošenja tužbe ni novim odredbama nije ograničena zaključenjem stečajnog postupka, što znači da se nakon otvaranja stečajnog postupka tužba može podnijeti u rokovima iz odredbi čl. 212. st. 3. i 4. SZ 2015, neovisno o tome je li taj postupak zaključen ili nije.

Rokovi iz odredbi čl. 212. st. 3. i 4. SZ 2015 prekluzivni su, pa će se zbog prekoračenja roka tužba odbaciti.

5.2.2. Materijalnopravne pretpostavke pobijanja

U slučaju kada su ispunjene su opće postupovnopravne pretpostavke (tužba za pobijanje dopuštena), pobijati pravne radnje u povodu stečaja moguće je samo ako su ostvarene daljnje (materijalnopravne) zakonom propisane pretpostavke, koje se mogu podijeliti u dvije skupine: 1. pretpostavke koje moraju biti ispunjene uvijek, neovisno o kojoj se vrsti pobijanja radi (opće pretpostavke) 2. pretpostavke koje moraju biti ispunjene u odnosu na određenu vrstu pobijanja (posebne pretpostavke).

5.2.2.1. Opće materijalnopravne pretpostavke pobijanja

Ove pretpostavke proizlaze iz odredbi čl. 198. st. 1. i 2. SZ, kojima je propisano da stečajni upravitelj u ime stečajnoga dužnika i stečajni vjerovnici mogu

pobijati pravne radnje poduzete prije otvaranja stečajnoga postupka kojima se remeti pravo na ujednačeno namirenje stečajnih vjerovnika (oštećenje vjerovnika), odnosno kojima se pojedini stečajni vjerovnici stavljaju u povoljniji položaj (pogodovanje vjerovnika), a da je s pravnom radnjom izjednačeno i propuštanje zbog kojega je stečajni dužnik izgubio kakvo pravo ili kojim su protiv njega imovinskopravni zahtjevi bili zasnovani, održani ili osigurani.

Ove dvije citirane utvrđuju opći okvir za pobijanje dužnikovih pravnih radnji stečajnoga dužnika jer definira objekt pobijanja (pravnu radnju), vremenske okvire poduzimanja pobjodne radnje, posljedice koje je ta radnja trebala prouzročiti u odnosu na stečajnu masu i namirenje vjerovnika te cilj koji pobijanjem treba biti ostvaren. Na taj način su definirane opće materijalno pravne pretpostavke za pobijanje dužnikovih pravnih radnji, odnosno okolnosti koje moraju biti kumulativno ispunjene da bi pobijanje bilo uspješno, bez obzira na razlog (osnovu ili posebne pretpostavke) pobijanja.

U smislu odredbi čl. 198. st. 1. i 2. SZ za poduzimanje pobijanja pravnih radnji stečajnog dužnika moraju biti ispunjene slijedeće pretpostavke:

- a) nad dužnikom mora biti otvoren stečajni postupak,
- b) stečajni dužnik je prije otvaranja stečaja poduzeo pravnu radnju koja može biti predmet pobijanja,
- c) pravnom radnjom se stečajni vjerovnici oštećuju ili se nekima od njih pogodovalo ili je stečajni dužnik zbog propuštanja izgubio kakvo pravo ili su protiv njega imovinskopravni zahtjevi bili zasnovani, održani ili osigurani
- d) krajnji rezultat pobijanja mora se očitovati u povećanju mogućnosti namirenja ukupnosti stečajnih vjerovnika.

Neispunjenje koje od navedenih općih materijalno pravnih pretpostavki imat će za posljedicu odbijanje tužbenog zahtjeva, neovisno o ispunjenosti daljnjih posebnih pretpostavki (čije postojanje sud u tom slučaju neće ni ispitivati).

Sudska praksa prihvatila je ovaj koncept (što je potvrđeno u brojnim odlukama), prema kojem je (prije posebnih materijalno pravnih pretpostavki) potrebno utvrditi kumulativnu ispunjenost općih pretpostavki.

ad a) otvaranje stečajnog postupka

Prvu opću pretpostavku za pobijanje pravnih radnji stečajnoga dužnika prema odredbama SZ je okolnost da je stečaj nad dužnikom otvoren, za razliku od slučajeva pobijanja pravnih radnji insolventnih dužnika prije stečaja prema odredbama ZOO.

Stečaj se otvara rješenjem o otvaranju stečajnoga postupka (čl. 129. SZ), a pravne posljedice otvaranja stečajnoga postupka nastupaju u trenutku kad je rješenje

o otvaranju stečajnoga postupka objavljeno na mrežnoj stranici e-Oglasna ploča sudova (čl. 158. st. 1. SZ), a ako rješenje o otvaranju stečajnoga postupka u povodu žalbe bude ukinuto, pa u ponovnom postupku stečajni postupak bude opet otvoren, smatrat će se da su pravne posljedice otvaranja stečajnoga postupka nastupile u trenutku kada je prvo rješenje o otvaranju stečajnoga postupka objavljeno na mrežnoj stranici e-Oglasna ploča sudova (čl. 158. st. 1. SZ).

Na pravo pobijanja pravnih radnji stečajnog dužnika ne utječe način na koji se stečajni postupak provodi (redovan stečajni postupak, postupak po pravilima o stečajnom planu ili osobnu upravu, odnosno stečaj male vrijednosti), a pobijati se mogu pravne radnje i nakon zaključenja stečajnog postupka (ako nisu protekli rokovi) te u slučaju nastavka postupka zaključenog zbog nedostatka stečajne mase.

ad b) pravna radnja (objekt pobijanja)

Pravnom radnjom, u okvirima instituta pobijanja pravnih radnji, u najopćenitijem smislu, treba se smatrati svaki postupak dužnika zbog kojeg se njegova imovina materijalno smanjuje u nečiju korist ili zbog kojeg dužnik dolazi u nepovoljni položaj u nekom pravnom postupku, a zbog kojeg se umanjuju ili formalno pravno pogoršavaju izgledi njegovih vjerovnika na namirenje.

Pojam pravne radnje je u smislu odredbi SZ odgovara ovoj općoj definiciji i obuhvaća svaku radnja koja može dovesti do promjene u imovini dužnika, a šteti stečajnim vjerovnicima ili ih dovodi u nejednak položaj. U tom smislu moguće je pobijati ne samo radnje stečajnog dužnika, već i radnje određenih trećih osoba, pa čak i neke akte državnih tijela.

Pojam pravne radnje znatno je širi od pojma pravnog posla, pa osim pravnih poslova (jednostranih i dvostranih, naplatnih i besplatnih) obuhvaća i različite druge radnje, uključujući i faktične radnje dužnika kojima se treći okoristio na štetu dužnikove imovine (npr. dužnik uništi mjenicu po kojoj bi mu treća osoba trebala platiti neku svotu).

Propuštanje je izjednačeno s (pozitivnom) pravnom radnjom ako je zbog njega stečajni dužnik izgubio kakvo pravo ili ako su zbog propuštanja bili zasnovani, održani ili osigurani imovinskopravni zahtjevi protiv njega (čl. 198. st. 2. SZ). Naime, dužnik je u cilju zaštite interesa svojih vjerovnika dužan poduzimati pravne radnje kojima bi prema redovnom tijeku stvari mogao uvećati svoju imovinu i time osigurati njihovo povoljnije namirenje, pa bi zbog toga bilo moguće pobijati i (primjerice) propuštanje traženja određenih subvencija, poreznih olakšica ili propuštanje ostvarenja prava na prodaju određenih vrsta robe ili pružanja određenih usluga pod povoljnijim uvjetima i sl.

Među propuštanjima materijalnopravne prirode najčešća su propuštanja zastarnoga roka, prekidanja roka dospelosti, isticanja prigovora mana stvari, protestiranja mjenice.

U postupovnom smislu značenje propuštanja imaju propuštanja: iznošenja prigovora zastare, osporavanja tužbenoga zahtjeva, odnosno pobijanja presude zbog ogluhe ili izostanka, podnošenja prigovora protiv platnog naloga ili rješenja o ovrsi na temelju vjerodostojne isprave, izjavljivanja žalbe protiv rješenja o ovrsi na temelju ovršne isprave kao i općenito izjavljivanja pravnih lijekova.

Analiza parnica koje su vođene (ili se još uvijek vode) pred trgovačkim sudovima pokazuje da su najčešći predmet pobijanja u povodu stečajnih postupaka pozitivne pravne radnje dužnika (očitovanja volje) pri sklapanju obveznopравnih i stvarnopравnih poslova svih vrsta (jednostranih, jednostrano obvezujućih, višestраниh, naplatnih, besplatnih) te procesne radnje poput odricanja od tužbenog zahtjeva, povlačenje tužbe, pravnog lijeka ili kojeg drugog pravnog sredstva, priznanje tužbenog zahtjeva, priznanje činjenica, nagodba; radnje poduzete u ovršnom postupku.

ad c) oštećenje vjerovnika

Oštećenje vjerovnika postoji onda kada je pravnom radnjom aktivna masa smanjena i time mogućnost namirenja vjerovnika umanjena, otežana ili odgođena, odnosno kada bi s ekonomskoga aspekta mogućnost namirenja ukupnosti stečajnih vjerovnika bila veća da do radnje nije došlo.

Pravnom radnjom koja se pobija u povodu stečaja, moraju stečajni vjerovnici biti objektivno oštećeni u njihovoj ukupnosti, odnosno njome moraju neki od njih biti pogodovani (čl. 198. SZ 2015), pa ne bi bilo moguće pobijati radnje kojima se oštećuje samo pojedini vjerovnik ili samo neki vjerovnici.

Kako SZ govori samo o oštećenju stečajnih vjerovnika, to se ne mogu pobijati ni radnje kojima bi bili oštećeni oni dužnikovi vjerovnici koji nisu stečajni vjerovnici. U tom smislu nije moguće pobijati radnje kojima bi eventualno bili oštećeni: a) različni vjerovnici kojima stečajni dužnik osobno ne odgovara; b) izlučni vjerovnici i/ili vjerovnici stečajne mase, „(...) po mišljenju ovog suda pobijanjem pravnih radnji ne bi postojala veća mogućnost namirenja stečajnih vjerovnika, sve kada bi se ostvarivanjem pobijanja pravne radnje u stečajnu masu vratila određena imovinska korist, tom koristi ne bi se namirili stečajni vjerovnici nego prema izvješću - završnom računu vjerovnici stečajne mase (troškovi postupka, dospjele obveze stečajne mase), pa se takva radnja ne bi mogla osnovano pobijati.“

Jesu li određenom pravnom radnjom dužnika oštećeni vjerovnici ovisi o okolnostima konkretnog slučaja. Sud kao opću pretpostavku pobijanja pravnih radnji

mora ispitati je li radnjom došlo do oštećenja ili pogodovanja stečajnih vjerovnika. Ocjena o postojanju oštećenja vjerovnika trebala bi se temeljiti na gospodarskim kriterijima, pri čemu bi se trebao provesti test mogućnosti namirenja usporedbom realnog razvoj događaja (na temelju pravne radnje) s hipotetskim (vjerojatnim) razvojem do kojeg bi došlo da pravna radnja nije bila poduzeta. Ako bi se na temelju takvog propitivanja moglo zaključiti o kvalitetnijem namirenju vjerovnika, onda bi poduzeta radnja bila podložna pobijanju. Međutim, ako bi iz provedenog testa proizašao zaključak da se vjerovnici ne bi mogli bolje namiriti u slučaju da pravna radnja nije poduzeta, tada ne bi bilo oštećenja vjerovnika, pa ni pobijanje ne bi bilo moguće.

Pobijanje ne bi bilo moguće u slučaju u kojemu bi stečajna masa (unatoč poduzetoj radnji) bila dostatna za namirenje svih vjerovnika, jer ni tada ne bi bilo njihova oštećenja.

ad d) Svrha pobijanja

Samo ona pobijanja čije je krajnji rezultat povećanje mogućnosti namirenja stečajnih vjerovnika u njihovoj ukupnosti, mogu biti osnovana. Zbog toga, u pravilu ne bi bile pobojne radnje propuštanja da se nešto stekne ili otklanjanje mogućnosti toga (npr. otklanjanje prihvata povoljne ponude ne dovodi do umanjenja imovine, već sprečava njeno povećanje). Dakle, takvim se radnjama neki vjerovnici ne bi stavljali u povoljniji položaj niti bi se drugima pogodovalo, niti bi se njima dužnikova imovina dužnika smanjivala (već bi se eventualno) sprečavalo njezino povećanje. Prema tome, ne bi bile pobojne radnje kojima se naizgled smanjuje dužnikova imovina, u slučajevima kada se vjerovnici ne bi mogli bolje namiriti i da takva radnja nije bila poduzeta. Takve su radnje kojima se otuđuju bezvrijedni dijelovi imovine, radnje kojima se otuđuju predmeti koji ne ulaze u stečajnu masu; radnje kojima se otuđuju ili opterećuju predmeti, osobito nekretnine, koji su već tako opterećeni nepobojnim stvarnim pravima da tim pravima neosigurani vjerovnici ne bi mogli očekivati da bi bili iz njih namireni; namirenje duga za koji se dobila jednaka vrijednost; radnje kojima se otuđuju stvari trećih u odnosu na koje oni imaju izlučno pravo i sl.

Ne bi se mogla osnovano pobijati niti radnja kojom je namiren vjerovnik koji bi se prema redosljedu namirenja trebao namiriti prije ostalih vjerovnika, ako bi ono što je dobio odgovaralo onome što bi mu bilo isplaćeno u stečaju. To, nadalje, znači kako vjerovnici kasnijega isplatnoga reda ne bi mogli pobijati radnje kojima su namireni vjerovnici ranijih isplatnih redova ukoliko su ti vjerovnici dobili ono što bi dobili i u stečajnom postupku. Vjerovnici određenog isplatnog reda mogli bi pobijati namirenje vjerovnika istoga isplatnoga reda ako bi on dobio više nego što bi dobio u stečaju, dakle ako bi namirenjem dobio razmjerno više od onoga što bi oni dobili.

5.2.2.2. Posebne pretpostavke pobijanja pravnih radnji stečajnoga dužnika

Nakon postupovnih i općih materijalnopравnih pretpostavki, za uspješno pobijanje pravnih radnji stečajnog dužnika moraju biti ispunjene i posebne materijalnopравne pretpostavke.

To su one pretpostavke koje su SZ-om propisane uz pojedine pravne radnje (razloge ili osnove pobijanja). Posebne pretpostavke propisane su za pravne radnje: 1. kongruentnog namirenja; 2. inkongruentnog namirenje; 3. kojom se vjerovnici izravno oštećuju; 4. namjernog oštećenja; 5. pravne radnje bez naknade ili uz neznatnu naknadu; 6. zajma kojim se nadomješta kapital; 7. isplate mjeničnih i čekovnih obveza te 8. pravne radnje poduzete prema bliskim osobama.

Uređujući posebne pretpostavke za pobijanje navedenih pravnih radnji SZ-om (čl. 198. do 215. SZ 2015) su propisani: a) razlozi za pobijanje pojedine radnje te b) rokovi u kojima je pobjona radnja trebala biti poduzeta.

a) razlozi za pobijanje pojedine radnje - su one posebne pretpostavke na koje ukazuje tužitelj tvrdeći da je određena radnja pobjona (određeno postupanje dužnika, namjera oštećenja, znanje druge strane za namjeru).

Jedan od posebnih razloga ne isključuje drugi, pa je moguće (a ponekad i nužno) njihovo kumuliranje.

b) rokovi - pobijane radnje moraju biti poduzete prije otvaranja stečajnog postupka, pa su odredbom čl. 208. SZ propisana pravila za računanje rokova u kojima te radnje trebaju biti poduzete. Pravila za računanje ovih rokova vežu se uz podnošenje prijedloga za otvaranje stečajnog postupka, a ne za dan otvaranja tog postupka. Ovakvo uređenje rokova ima svoju logiku u činjenici da između podnošenja prijedloga i otvaranja postupka po tom prijedlogu može proći dosta vremena, što bi išlo u korist protivnicima pobijanja (jer bi se upravo za vrijeme od podnošenja prijedloga do otvaranja postupka „skratilo“ razdoblje u kojem su poduzete radnje koje je moguće pobijati). Stoga je uz svaku pravnu radnju koja se može pobijati prema odredbama čl. 199. do 207. SZ propisano vrijeme prije podnošenja prijedloga za otvaranje stečajnoga postupka u kojem je ta radnja trebala biti poduzeta da bi mogla biti pobijana.

Ovi se rokovi računaju od početka dana u mjesecu koji brojem odgovara danu na koji je prijedlog za otvaranje stečajnoga postupka zaprimljen u sudu. Ako dan s tim brojem ne postoji, rok se računa od početka sljedećega dana (čl. 208. st. 1. SZ). Ako je podneseno više prijedloga za otvaranje postupka, mjerodavan je prvi dopušteni i obrazloženi prijedlog, pa i ako je postupak otvoren na temelju nekoga kasnijeg prijedloga (čl. 208. st. 2. SZ).

Vježba prema prilogu 3.1.

Zadaci:

1. koje dijelove treba imati najopćenitiji tužbeni zahtjev kojim se pobija pravna radnja stečajnog dužnika/potrošača?
2. koje dijelove i njihov sadržaj treba imati tužba na pobijanje ako je protivnik pobijanja nešto stekao na temelju pobijane radnje?
3. koje dijelove i njihov sadržaj treba imati tužba na pobijanje u slučaju da je pobijanom radnjom u korist protivnika pobijanja utemeljeno neko opterećujuće pravo na dijelu imovine dužnika koje upisano u odgovarajuće upisnike?
4. koje dijelove i njihov sadržaj treba imati tužba na pobijanje u slučaju da opterećujuće pravo nije upisano u odgovarajući upisnik?
5. koje dijelove i njihov sadržaj treba imati tužba na pobijanje u slučaju da protivnik pobijanja ništa stekao na temelju pobojne radnje, ali bi na temelju nje mogao nešto tražiti od dužnika?
6. koje dijelove i njihov sadržaj treba imati tužba na pobijanje u slučaju da je dužnik pobijanom radnjom izgubio neko pravo?

CJELINA IV.

Oslobođenja od preostalih obveza

1. Uvod

U insolventijskom pravu, institut oslobođenja od preostalih obveza koristi se samo u slučaju provođenja stečajnog postupka nad imovinom fizičke osobe. Prema hrvatskom stečajnom pravu korištenje ovog instituta predviđeno je i u slučaju stečajnog postupka nad imovinom dužnika pojedinca¹⁶² i u slučaju stečajnog postupka nad imovinom potrošača¹⁶³.

Kada se radi o fizičkoj osobi, financijski slom ima dalekosežnije posljedice od propasti pravne osobe. Pravna osoba prestaje postojati, njenu imovinu kupuju drugi i ugrađuju je u svoje poslovanje ili život. Međutim, fizička osoba nastavlja živjeti, ima obitelj i stečaj nad imovinom takve osobe nema samo posljedicu na život i rad te fizičke osobe već i šire.

Korištenje instituta oslobođenja od preostalih obveza, u slučaju stečajnog postupka nad imovinom dužnika pojedinca, prepušteno je samom dužniku pojedincu,¹⁶⁴ a odluka o ispunjenju uvjeta za oslobođenje od preostalih obveza, prepuštena je diskrecionoj ocjeni suda¹⁶⁵. Međutim, u slučaju stečajnog postupka nad imovinom potrošača, korištenje ovog instituta je obvezno nakon zaključenja stečajnog postupka i sud je dužan uvijek donijeti odluku o nakani oslobođenja od preostalih obveza kada donosi odluku o zaključenju stečajnog postupka nad imovinom dužnika pojedinca¹⁶⁶.

Iznimke od automatskog određivanja razdoblja provjere ponašanja s ciljem oslobođenja od preostalih obveza su (1) da sam potrošač do zaključenja postupka stečaja potrošača izjavi da neće oslobođenje od preostalih obveza, (2) da postoje razlozi za uskratno oslobođenja od preostalih obveza iz čl. 75. ZSP i (3) da je potrošač u posljednjih deset godina koje su prethodile podnošenju prijedloga za otvaranje postupka stečaja potrošača odnosno u posljednjih pet godina koje su prethodile podnošenju prijedloga za otvaranje jednostavnog postupka stečaja potrošača, oslobođen od preostalih obveza ili mu je oslobođenje uskraćeno.¹⁶⁷

Prema pravilima Zakon o stečaju potrošača od ponašanja samog potrošača zavisi hoće li u konačnici imati priliku za novi financijski početak ili ne. Ako savjesni i poštenu potrošač doista želi novi financijski početak, poduzet će sve potrebne radnje da ga se nakon razdoblja provjere ponašanja oslobodi od preostalih obveza.

¹⁶² Glava SZ

¹⁶³ Glava IX ZSP

¹⁶⁴ Čl. 373. SZ

¹⁶⁵ Čl. 375. SZ

¹⁶⁶ Čl. 58. st. 2 i 69. st. 1. ZSP

¹⁶⁷ Isto tako u jednostavnom postupku stečaja potrošača nije predviđeno određivanje razdoblja provjere ponašanja.

Zakon o stečaju potrošača, stoga uređuje pravila o stadijima postupka oslobođenja o preostalim obvezama, samo oslobođenje od preostalih obveza te prava i dužnosti sudionika toga postupka.

2. Poštenje potrošača

Vrlo bitno je u svakom osobnom stečaju urediti kriterije (pretpostavke) iz kojih bi se moglo zaključiti radi li se o poštenom ili nepoštenom dužniku. Sve te pretpostavke vezane su za ponašanje samog dužnika, naravno uvažavajući činjenicu postojanja okolnosti koje su dužniku uzrokovale financijske poteškoće: destabilizacija financijskog sustava, opća recesija u društvu, politička previranja i drugi objektivni razlozi. Razlikovanje poštenih od nepoštenih dužnika je temelj za primjenu ovog instituta tako da se poštenom dužniku pruža novi financijski početak, dok nepošteni dužnik trpi kao posljedicu namirenje vjerovnika u cijelosti.

Koje bi ponašanje potrošača ukazivalo da se radi o poštenom potrošaču? To bi svakako bila činjenica da je potrošač podnio prijedlog za otvaranje stečajnog postupka odmah kada su se za to stekli stečajni razlozi i time bi pokazao svoju savjesnost i poštenje. Trebao bi podnijeti istinit popis imovine, a ako je osoba koja obavlja gospodarsku djelatnost onda dostaviti i poslovne knjige o svom poslovanju. Trebao bi dati istinitu i valjanu izjavu da svoje raspoložive tražbine iz radnog odnosa ili druge odgovarajuće tekuće tražbine ustupa povjereniku u razdoblju provjere ponašanja. Trebao bi izbjegavati radnje kojima se umanjuje stečajna masa otuđenjem imovine na treće osobe (pobojne radnje) i na taj način posredno dokazivati da se nije okoristio stečajem i da mu nije bila namjera oštetiti vjerovnike i dovesti se do stečajnog razloga.

Ako bi se tijekom razdoblja provjere ponašanja, zbog nepoštenja, potrošaču uskratilo pravo na oslobođenje od preostalih obveza ili bi se opozvala već donesena odluka o oslobođenju od preostalih obveza, njegovi vjerovnici mogli bi protiv njega neograničeno ostvarivati svoje preostale obveze.¹⁶⁸ Ovo načelo neograničene odgovornosti dužnika pojedinca za obveze prema stečajnim vjerovnicima primjenjuje se i u postupku stečaja potrošača. Tražbine stečajnih vjerovnika potrošača namiruju se kako u stečajnom postupku, tako i nakon zaključenja stečajnog postupka, sve dok postoji mogućnost njihovog namirenja (razdoblje provjere ponašanja). U navedenom je osnovna razlika između stečaja pravne i fizičke osobe. U stečaju pravne osobe stečajni vjerovnici se namiruju iz imovine pravne osobe do zaključenja stečajnog postupka i putem naknadne diobe ako se za to steknu uvjeti. Međutim, ako dužnik pravna osoba nema imovine, zaključenjem stečajnog postupka stečajni vjerovnici ostaju bez mogućnosti namirenja preostalih, nenamirenih tražbina.

¹⁶⁸ Čl. 287. SZ

U stečaju fizičke osobe, potrošača (dužnika pojedinca), stečajni vjerovnici i nakon zaključenja stečajnog postupka, mogu ostvarivati svoje preostale tražbine iz imovine potrošača koju on stekne tijekom postupka provjere ponašanja. Ako bi potrošaču bilo uskraćeno pravo na oslobođenje od preostalih obveza, stečajni vjerovnici mogli bi nakon odluke o uskrati oslobođenja od preostalih obveza ili opoziva odluke o oslobođenju od preostalih obveza neograničeno ostvarivati prema potrošaču svoje preostale tražbine. Pravilo iz odredbe članka 287. stavak 2. SZ određuje da stečajni vjerovnici čije su tražbine utvrđene i koje dužnik nije osporio na ispitnom ročištu, mogu protiv dužnika pokrenuti postupak ovrhe na temelju rješenja kojim je njihova tražbina utvrđena. S neosporenom tražbinom izjednačena je tražbina osporavanje koje nije uspjelo. Stečajni vjerovnici kojima je tražbina utvrđena imaju ovršnu ispravu (rješenje o utvrđenim tražbinama) pa temeljem tog rješenja mogu odmah pokrenuti ovršni postupak protiv dužnika i namirivati se iz njegove imovine.

3. Sudionici u postupku oslobođenja od preostalih obveza

U ovom postupku sudjeluju sud i povjerenik te potrošač i vjerovnici.

3.1. Sud

Sud odlučuje o trajanju razdoblja provjere ponašanja, o uskrati, prihvaćanju, odnosno oslobođenju od preostalih obveza,¹⁶⁹ te nadzire rad povjerenika i donosi odluku o njegovom razrješenju i tijekom toga postupka.¹⁷⁰

3.2. Povjerenik

Povjerenik imenovan u postupku stečaja potrošača, ostaje povjerenik i u postupku oslobođenja od preostalih obveza.¹⁷¹

Povjerenik je tijelo postupka stečaja potrošača, dok u postupku oslobođenja od preostalih obveza ima osnovnu dužnost prikupiti i raspodijeliti osigurana sredstva vjerovnicima.¹⁷²

Potrošač prenosi na povjerenika pravo raspolaganja imovinskim pravima izjavom o ustupu koju je dužan dati na zapisnik pred sudom. U toj izjavi potrošač je dužan navesti koja imovinska prava prelaze na povjerenika¹⁷³ (primanja, naknade, darovi, nasljeđe). Uz suglasnost potrošača sva primanja, naknade i darovi koji nisu izuzeti iz ovrhe isplaćuju se na poseban transakcijski račun povjerenika.

¹⁶⁹ Čl. 30. t. 9. i 10. ZSP

¹⁷⁰ Čl. 71.a. st. 2. ZSP

¹⁷¹ Promjene povjerenika u ovom postupku moguće su uz primjenu pravila o razrješenju stečajnih upravitelja.

¹⁷² Povjerenik u razdoblju provjere ponašanja raspolaže s potrošačevim primanjima, unovčava imovinu koju potrošač stekne i vrši raspodjelu unovčene imovine vjerovnicima.

¹⁷³ Čl. 71 ZSP

Ako potrošač u razdoblju provjere ponašanja stekne imovinu koja ulazi u stečajnu masu, obveza je povjerenika imovinu unovčiti i ostvarena gotovinska sredstva raspodijeliti vjerovnicima.

Povjerenik raspodjelu ostvarenih gotovinskih sredstava, ako sud ne odluči drugačije, obavlja prema završnom diobenom popisu jednom godišnje.¹⁷⁴

Ako povjerenik do isteka razdoblja provjere ponašanja ne uspije unovčiti imovinu potrošača, ta imovina ostaje potrošaču jer se smatra neunovčenim predmetima stečajne mase.¹⁷⁵

Tijekom trajanja ustupa (razdoblja provjere ponašanja) nad imovinom potrošača kojom upravlja povjerenik u ime i za račun potrošača, nije dopuštena ovrha u korist pojedinih vjerovnika. Ako bi potrošač s drugom osobom ili vjerovnikom zaključio sporazum na temelju kojeg bi ta osoba stekla posebnu prednost u namirenju tražbine, takav sporazum bi se smatrao ništetnim.¹⁷⁶

3.3. Potrošač

Prava potrošača u odnosu na imovinu koja ulazi u stečajnu masu ograničena su tijekom razdoblja provjere ponašanja, a ako sud smatra potrebnim može uputiti potrošača u odgovarajuće savjetovalište radi poduke o financijski racionalnom ponašanju.¹⁷⁷

Za vrijeme razdoblja provjere ponašanja potrošač ne može sklapati ugovore i obavljati druge pravne poslove ili radnje koje se odnose na raspolaganje njegovom imovinom koja ulazi u stečajnu masu.¹⁷⁸ Izuzetak je potrošač koji obavlja samostalnu djelatnost, a sud je dopustio da on tu djelatnost obavlja u razdoblju provjere ponašanja. U tom slučaju primjenjuje se odredba članka 66. ZSP-a.

Pored navedenih ograničenja potrošač je dužan u razdoblju provjere ponašanja, sudu i povjereniku davati obavijesti o svom poslu ili svojim nastojanjima da nađe posao te prijaviti povjereniku svaku promjenu mjesta stanovanja ili mjesta zaposlenja.¹⁷⁹

Jedna od obveza potrošača koja može utjecati na ocjenu njegovog poštenja je da ne smije zatajiti nijedan iznos obuhvaćen izjavom o ustupu niti naslijeđenu imovinu te da mora sudu i povjereniku, na njihov zahtjev davati obavijesti o svojim

¹⁷⁴ Čl. 71.a ZSP

¹⁷⁵ Čl. 70. st. 2. ZSP

¹⁷⁶ Čl. 72. st. 2. ZSP

¹⁷⁷ Čl. 73. st. 6. ZSP

¹⁷⁸ Čl. 70. st. 3. ZSP

¹⁷⁹ Čl. 73. st. 1. i 3. ZSP

primanjima i imovini. Isto tako nije dopušteno da sam potrošač namiruje vjerovnike, već to za njega može obavljati samo povjerenik.¹⁸⁰

U stečajnu masu potrošača u razdoblju provjere ponašanja ulazi jedna polovina imovine koju on stekne nasljeđivanjem.¹⁸¹

3.4. Vjerovnici

Tijekom postupka oslobođenja od preostalih obveza do donošenja rješenja o oslobođenju od preostalih obveza, vjerovnici imaju pravo namiriti svoje utvrđene tražbine. Namirenje obavlja povjerenik jednom godišnje na osnovi završnog popisa.¹⁸²

Vjerovnicima je povjerenje praćenje ponašanja potrošača tako da oni imaju ovlaštenje najkasnije na ročištu na kojem se pribavlja mišljenje vjerovnika, povjerenika i potrošača o postojanju uvjeta za oslobođenje od preostalih obveza, predložiti sud da donese rješenje o uskrati oslobođenja od preostalih obveza ako sazna za postojanje razloga iz odredbe članka 75. ZSP-a (razlozi za uskratu oslobođenja od preostalih obveza).

Isto kao vjerovnici mogu u roku od godine dana od pravomoćnosti rješenja o oslobođenja od preostalih obveza, podnijeti prijedlog sudu za opoziv oslobođenja od preostalih obveza, ako učine vjerojatnim da je potrošač svoju dužnost namjerno povrijedio ili je time znatno onemogućio namirenje vjerovnika.¹⁸³

4. Stadiji postupka oslobođenja od preostalih obveza

Postupak oslobođenja od preostalih obveza mogli bismo podijeliti na (1) stadij donošenja rješenja o nakani oslobođenja od preostalih obveza (početni stadij postupka), (2) razdoblje provjere ponašanja potrošača (razdoblje kušnje) i (3) okončanje postupka (završni stadij postupka).

4.1. Početni stadij postupka

Sud je dužan prilikom donošenja rješenja o zaključenju postupka stečaja potrošača, odrediti i razdoblje provjere ponašanja. Time sud na početku ovog

¹⁸⁰ Čl. 73. st. 4. i 5. ZSP

¹⁸¹ Čl. 73. st. 2. ZSP. U postupku stečaja potrošača nasljedstvo ulazi u stečajnu masu ako se potrošač toga nasljedstva ne odrekne ili ga ne ustupi (čl. 62. ZSP).

¹⁸² Zakonom nije propisano je li povjerenik dužan sastaviti i objaviti diobu svake godine na temelju završnog popisa, ali ako se na diobu gotovinskih sredstava primjenjuju pravila diobe u stečajnom postupku, onda bi se moglo zaključiti da bi povjerenik bio dužan sastaviti popis tražbina za diobu, a sud taj popis objaviti na mrežnoj stranici e oglasna ploča sudova.

¹⁸³ Čl. 78. ZSP

postupka, u stvari najavljuje nakanu da će potrošača osloboditi od preostalih obveza kada za to nastupe zakonom određene pretpostavke: (1) da je proteklo razdoblje provjere ponašanja i (2) da je potrošač bio pošten.

Postoje dva slučaja u kojima sud donosi rješenje o zaključenju stečajnog postupka i određuje razdoblje provjere ponašanja. Prvi slučaj je kada se istovremeno donosi rješenje o otvaranju i zaključenju postupka stečaja potrošača, jer je utvrđeno da imovina potrošača koja bi ušla u stečajnu masu nije dovoljna ni za namirenje troškova toga postupka ili je neznatne vrijednosti. U tom slučaju sud određuje razdoblje provjere ponašanja od pet godina.¹⁸⁴ Drugi slučaj je kada sud nakon donošenja rješenja o otvaranju postupka stečaja potrošača, taj postupak i provede pa nakon što unovči imovinu koja je ušla u stečajnu masu i djelomično namiri vjerovnike, donese rješenje o zaključenju postupka stečaja potrošača. U tom slučaju sud određuje razdoblje provjere ponašanja od godine dana do pet godina.¹⁸⁵

Razdoblje provjere ponašanja prethodi oslobođenju od preostalih obveza. U tom razdoblju od ponašanja potrošača zavisi hoće li ga sud osloboditi od preostalih obveza ili neće. Zakon o stečaju potrošača pruža mogućnost samo poštenom potrošaču da se oslobodi od preostalih obveza (čl. 2. ZSP) pa su uređena pravila ponašanja potrošača, njegove obaveze i ograničenja u razdoblju koje prethodi odluci o oslobođenju od preostalih obveza. Tijekom tog razdoblja sud može uskratiti oslobođenje od preostalih obveza što dovodi do toga da potrošač svojim vjerovnicima odgovara do punog iznosa njihovih utvrđenih tražbina. Isto tako, predviđeno je da se opozove već određeno oslobođenje od preostalih obveza ako se za to steknu zakonom propisani uvjeti.

Zakonom nije propisano kada bi sud trebao odrediti kraće razdoblje provjera ponašanja, već je ta odluka prepuštena sudu. Uzme li se da je razdoblje provjere ponašanja od pet godina uvijek obvezno odrediti ako sud donese rješenje o istovremenom otvaranju i zaključenju postupka stečaja potrošača, a to rješenje se donosi ako potrošač nema imovine iz koje bi se namirili vjerovnici, za zaključiti bi bilo da bi na duljinu trajanja razdoblja provjere ponašanja u slučaju kada se ono određuje nakon provedenog postupka stečaja potrošača, trebala utjecati okolnost koliko je potrošač u postupku stečaja namirio vjerovnika pa ako bi ih namirio u većem postotku tada bi i razdoblje provjere ponašanja moglo biti kraće. Isto tako sud bi iz izjave o ustupu tražbina mogao ocijeniti je li ponašanje potrošača ukazuje na mogućnost većeg namirenja vjerovnika, jer je potrošač ustupio više tražbina u cilju namirenja vjerovnika.

Pravilima stečaja potrošača određeno je da svaki potrošač nad kojim je otvoren postupak stečaja potrošača (osim ako se radi o jednostavnom postupku

¹⁸⁴ Čl. 58. st. 2. ZSP

¹⁸⁵ Čl. 69. st. 1. ZSP

stečajna potrošača) mora proći kroz razdoblje provjere ponašanja. Iznimke od ovog pravila propisane su odredbom članka 69. st. 2. ZSP.

4.2. Razdoblje provjere ponašanja

Razdoblje provjere ponašanja potrošača počinje teći nakon pravomoćnosti rješenja o zaključenju postupka stečajna potrošača.¹⁸⁶

4.2.1. Izjava o ustupu tražbine

Da bi u razdoblju provjere ponašanja na povjerenika prešlo pravo raspolaganja imovinskim pravima potrošača koja ulaze u stečajnu masu, potrebno je da potrošač da izjavu na zapisnik pred sudom u kojoj je dužan navesti da je suglasan da se sva primanja, naknade i darovi koji nisu izuzeti iz ovrhe isplaćuju na posebni transakcijski račun. Ta imovinska prava navedena u izjavi ustupaju se povjereniku na vrijeme koje je odredio sud, a može biti od jedne do pet godina.

Sadržaj izjave može biti različit zavisno od toga na koji način odnosno kojim prihodom potrošač misli da bi mogao raspolagati u razdoblju provjere ponašanja, ali obvezni sadržaj mora biti primanje iz radnog odnosa koje će u određenom iznosu ponuditi za namirenje svojih vjerovnika, te nasljedstvo ili buduće pravo nasljeđivanja. Izjava ima karakteristike bezuvjetnosti i formalnosti. Bezuvjetnost izjave znači da bilo kakav sporazum kojim se prijenos uvjetuje ili onemogućava učinak izjave o ustupu, nema pravnog učinka. Formalnost izjave znači da potrošač mora u pisanom obliku izjaviti da sve svoje založive tražbine iz radnog odnosa ustupa na vrijeme određeno rješenjem suda nakon zaključenja stečajnog postupka. Ako je potrošač takve tražbine založio trećoj osobi u izjavi treba navesti ime treće osobe, tražbinu i njen iznos. Ako je potrošač svoje založive prihode već založio prije otvaranja postupka stečajna potrošača, prava založnih vjerovnika ostaju, ali ih je potrošač obavezan iskazati u izjavi o ustupu. Takva su prava bez učinka samo ako se po samom zakonu smatra da založno pravo prestaje ili ako je povjerenik ili koji od stečajnih vjerovnika uspješno pobio radnje potrošača temeljem kojih je zalog stečen pa su bez učinka u odnosu na stečajnu masu. Tijekom razdoblja provjere ponašanja potrošač može biti zaposlen kod treće osobe ili obavljati neku samostalnu djelatnost pa se u tom slučaju smatra da je u primjerenom radnom odnosu. Iz izjave mora biti jasno da se ustupaju radi naplate sve sadašnje zaplijenjene tražbine, ali i one buduće takve tražbine koje će potrošač steći u razdoblju provjere ponašanja¹⁸⁷

¹⁸⁶ Čl. 69. st. 3. ZSP

¹⁸⁷ U stečajnom predmetu Trgovačkog suda u Splitu poslovni broj St-118/02, dužnik pojedinac (zubar) dao je izjavu o ustupu tražbine u postupku oslobođenja od preostalih obveza prema SZ-a koju je sud prihvatio, slijedećeg sadržaja:

1. da će u roku od sedam godina isplatiti stečajnim vjerovnicima prvog i drugog višeg isplatnog reda 20% priznatih i utvrđenih tražbina,
2. da će na ime isplate 20% od utvrđenih tražbina svih stečajnih vjerovnika, uplaćivati mjesečno povjereniku na poseban račun iznos od 1.943,77 kn,

Dakle, prijenos tražbine u razdoblju provjere ponašanja je najbitniji element oslobođenja od preostalih obveza. Radi se o prijenosu radi naplate na koji se primjenjuju opća pravila obveznog prava o prijenosu radi naplate.¹⁸⁸ Stoga obveza dužnika nije ispunjena samim prijenosom tražbine, nego se ona gasi tek kada povjerenik kojemu je tražbina prenijeta, naplati potraživanje od potrošačevog dužnika (od poslodavca, obveznika na isplatu rente i sl.). Ustupom potraživanja potrošača prema njegovim dužnicima (poslodavcu) nije potraživanje potrošača prešlo u imovinu povjerenika. Povjerenik je dužan primiti ispunjenje i ta sredstva držati odvojeno od svoje imovine. Dakle, sredstva se smatraju dijelom imovine potrošača pa se potrošač oslobađa obveze kada njegov dužnik izvrši isplatu povjereniku. Ako povjerenik naplati od potrošačevog dužnika više od onoga što je potrebno za puno namirenje svih stečajnih vjerovnika u iznosima utvrđenih, a preostalih tražbina, dužan je višak vratiti potrošaču.

Zakon o stečaju potrošača ne predviđa mogućnost skraćivanja razdoblja provjere ponašanja roka oslobođenja od preostalih obveza u stečaju dužnika pojedinca, niti predviđa mogućnost da potrošač nakon proteka dvije godine od zaključenja stečajnog postupka primi od povjerenika određeni postotak sredstava namijenjenih za namirenje vjerovnika, što je slučaj u postupku oslobođenja od preostalih obveza dužnika pojedinca prema Stečajnom zakonu.¹⁸⁹

4.2.2. Načelo zaštite dostojanstva potrošača

Tijekom postupka stečaja potrošača, potrošač ima pravo na uzdržavanje iz stečajne mase.¹⁹⁰ Prilikom odlučivanja o nužnom uzdržavanju odnosno obujmu uzdržavanja, valjalo bi svakako ocijeniti koliko bi predmeti i gotov novac koji ne ulaze u stečajnu masu, jer su izuzeti po pravilima ovrhe, doprinosili uzdržavanju, budući da su troškovi uzdržavanja troškovi stečajnog postupka.

Načelo zaštite dostojanstva potrošača primjenjuje se u postupku stečaja potrošača pa je ostalo nejasno je li zaključenjem postupka stečaja prestaje uzdržavanje iz stečajne mase tijekom razdoblja provjere ponašanja ili bi se to načelo trebalo na odgovarajući način primijeniti i u postupku provjere ponašanja. Budući da

3. da će u roku od šest mjeseci isplatiti dosadašnji trošak stečajne upraviteljice na ime nagrade i naknade troškova u iznosu od 3.614,00 kn,

4. da će plaćati povjereniku mjesečnu nagradu u iznosu od 1.000,00 kn,

5. da će plaćanja vršiti do desetog u mjesecu za prethodni mjesec.

Izjavi nedostaju podaci o primanjima dužnika posebno ne o primanju iz radnog odnosa ili obavljanju samostalne djelatnosti, dok s druge strane sadrži obvezu prema stečajnom upravitelju koja obveza ne bi trebala biti sastavni dio izjave.

¹⁸⁸ čl. 88. Zakona o obveznim odnosima

¹⁸⁹ Čl. 378. SZ

¹⁹⁰ Čl. 63. st. 1. ZSP

potrošač i dalje ne može raspolagati imovinom koja ulazi u stečajnu masu, trebalo bi se navedeno načelo primjenjivati i u postupku oslobođenja od preostalih obveza.

4.2.3. Obavljanje samostalne djelatnosti

Potrošaču nije zabranjeno zahtijevati od suda dopuštenje za obavljanje samostalne djelatnosti. Sud bi mogao dopustiti obavljanje samostalne djelatnosti ako stekne uvjerenje da će potrošač obavljanjem djelatnosti ostvariti dobit ili dohodak i da će biti u mogućnosti plaćati iznos naknade za imovinu izuzetu iz stečajne mase za potrebu obavljanja samostalne djelatnosti.¹⁹¹ Zakonom nije riješeno je li prihod iz obavljanja samostalne djelatnosti predmetom ustupa. On bi to mogao biti samo utoliko ukoliko je potrošač iz tih prihoda dužan sam uplaćivati povjereniku odgovarajući iznos koji bi obzirom na okolnosti na tržištu rada prosječno zarađivao. Ti prihodi predstavljaju nadomjestak onoga što bi potrošač primao po ugovoru o radu, pa bi višak prihoda mogao zadržati za svoje potrebe.

4.2.4. Namirivanje vjerovnika

Za vrijeme razdoblja provjere ponašanja stečajni vjerovnici namiruju se iz sredstava prikupljenih od ustupljenih prihoda potrošača. Isplatu obavlja povjerenik jednom godišnje prema završnom popisu. Tijekom trajanja ustupa nije dozvoljena ovrha u korist pojedinih stečajnih vjerovnika¹⁹² Ništav je svaki sporazum između potrošača ili drugih osoba i pojedinih stečajnih vjerovnika na osnovi kojega bi pojedini od njih stekao neku posebnu prednost. Poslodavac ili druga obvezana osoba može svoju tražbinu prema potrošaču prebiti s tražbinom iznosa obuhvaćenih izjavama samo ako bi prijebio bio dopušten da je stečajni postupak nastavljen. Oni stečajni vjerovnici koji nisu prijavili tražbine nemaju pravo namirenja iz prikupljenih sredstava niti pravo pojedinačne ovrhe iz drugih dijelova potrošačeve imovine. Vjerovnici tražbina nastalih nakon zaključenja postupka stečaja potrošača mogu se namirivati samo iz one imovine potrošača koja nije predmetom ustupa.

4.3. Okončanje postupka

Postupak oslobođenja od preostalih obveza može se okončati (1) donošenjem rješenja o uskrati oslobođenja od preostalih obveza, (2) donošenjem rješenja o oslobođenju od preostalih obveza i (3) donošenjem rješenja o opozivu rješenja o oslobođenju od preostalih obveza.

4.3.1. Uskrata oslobođenja od preostalih obveza

¹⁹¹ Čl. 66. ZSP

¹⁹² Čl. 72. St. 1. ZSP

Tijekom razdoblja provjere ponašanja ili nakon isteka razdoblja provjere ponašanja, sud može donijeti odluku o uskrati oslobođenja od preostalih obveza i staviti potrošača u položaj da za tražbine vjerovnika odgovara neograničeno cjelokupnom svojom imovinom (osim one koja je izuzeta iz ovrhe).

Ako potrošač tijekom razdoblja provjere ponašanja povredi neku od svojih dužnosti¹⁹³ i time onemogući namirenje vjerovnika ili se steknu razlozi iz odredbe članka 75. ZSP-a,¹⁹⁴ na prijedlog stečajnog vjerovnika, sud može uskratiti potrošaču oslobođenje od preostalih obveza.

Vjerovnik takav prijedlog sudu može podnijeti (1) u roku od 30 dana od dana kada je saznao za povredu dužnosti i (2) ako taj prijedlog (razlog za uskratu) učini vjerojatnim.

Nakon primitka pravovremenog i obrazloženog prijedloga, sud je dužan zakazati ročište radi davanja obavijesti na koje poziva povjerenika, potrošača i stečajne vjerovnike. Potrošač je na tom ročištu dužan dati obavijesti i ispunjenju svoji dužnosti.

Ako do uskrate oslobođenja od preostalih obveza ne dođe tijekom razdoblja provjere ponašanja, istekom toga razdoblja, sud je dužan zakazati ročište radi pribavljanja mišljenja o oslobođenju od preostalih obveza. Na to ročište poziva vjerovnike, povjerenika i potrošača, a vjerovnik može na tom ročištu predložiti sudu da donese rješenje o uskrati oslobođenja od preostalih obveza zato što postoji neki od razloga iz odredbe članka 75. ZSP-a.

Nakon provedenog ročišta diskreciona je odluka suda je su li se stekli uvjeti za uskratu oslobođenja. Prijedlog može odbiti ili donijeti odluku o uskrati oslobođenja protiv koje odluke pravo na žalbu ima potrošač. Izuzetak od ovog pravila diskrecione

¹⁹³ Npr. neovlašteno sklapa ugovore kojim raspolaže imovinom koja ulazi u stečajnu masu, ne obavijesti sud i povjerenika o svom poslu, o promjeni mjesta stanovanja, zataji nasljedstvo ili druga primanja, sam namiruje vjerovnike.

¹⁹⁴ 1. pravomoćno osuđen zbog kaznenog djela protiv imovine, protiv gospodarstva ili drugog kaznenog djela koje bi upućivalo na njegovu nesavjesnost i nepoštenje pri ispunjavanju obveza i dužnosti, 2. u posljednje tri godine koje su prethodile podnošenju prijedloga za otvaranje postupka stečaja potrošača ili nakon toga namjerno ili iz krajnje nepažnje dao netočne ili nepotpune podatke o svojim imovinskim prilikama, kako bi dobio kredit, primio plaćanja iz javnih sredstava ili izbjegao plaćanje poreza ili drugih javnih obveza, 3. u posljednjoj godini prije podnošenja prijedloga za otvaranje postupka stečaja ili nakon toga namjerno ili iz krajnje nepažnje onemogućio namirenje vjerovnika time što je preuzimao neprimjerene obveze, nesavjesno i nepošteno umanjivao vrijednost svoje imovine ili bez izgleda za poboljšanje financijskog položaja odgađao otvaranje postupka stečaja, 4. tijekom postupka namjerno ili iz krajnje nepažnje povrijedio svoje dužnosti izvješćivanja i suradnje prema ovom Zakonu ili 5. namjerno ili krajnjom nepažnjom naveo nepotpune i netočne podatke u popisu imovine i obveza.

ocjene je vezano za ponašanje dužnika. Ako dužnik bez valjanog razloga ne pruži tražene obavijesti ili neopravdano izostane s ročišta na kojem je obavijesti bio dužan dati, sud donosi odluku o uskrati oslobođenja od preostalih obveza.¹⁹⁵

Pravo na žalbu protiv rješenja o uskrati oslobođenja od preostalih obveza ima potrošač.¹⁹⁶

4.3.2. Oslobođenje od preostalih obveza

Sud donosi rješenje o oslobođenju od preostalih obveza (1) kada protekne razdoblje provjere ponašanja i (2) ako potrošaču nije uskraćeno oslobođenje od preostalih obveza.

Prije donošenja rješenja o oslobođenju od preostalih obveza sud je dužan zakazati ročište na kojem je dužan pribaviti mišljenje vjerovnika, povjerenika i potrošača. Iz navedenog proizlazi da je sud dužan na ročište pozvati sve vjerovnike čije tražbine su sadržane u završnom diobenom popisu.

Ako je sud za vrijeme postupka stečaja odlučio da se nekretnina koja je jedino mjesto stanovanja potrošača ne prodaje, na ovom ročištu je dužan ocijeniti svrsishodnost prodaje te nekretnine, vodeći računa o opsegu namirenja svih vjerovnika koji bi se namirili iz prodajne cijene nekretnine. To bi moglo značiti da bi prodaja nekretnine koja je jedino mjesto stanovanja potrošača zavisila od toga koliko je potrošač u razdoblju provjere ponašanja uspio namiriti svoje vjerovnike. Ako nije uspio niti djelomično namiriti vjerovnike, bilo bi svrsishodno odlučiti da se ta nekretnina proda i barem djelomično namire vjerovnici.

Protiv rješenja o oslobođenju od preostalih obveza pravo na žalbu ima svaki vjerovnik koji je predložio sudu donijeti rješenje o uskrati oslobođenja od preostalih obveza.¹⁹⁷

Oslobođenje od preostalih obveza ima pravni učinak u odnosu na sve vjerovnike, uključujući i vjerovnike koji tražbinu nisu prijavili u postupku stečaja potrošača.¹⁹⁸ To znači da vjerovnici nakon pravomoćnosti rješenja o oslobođenju od preostalih obveza više ne mogu protiv potrošača ostvarivati tražbinu ili preostalu nenamirenu tražbinu nastalu prije otvaranja postupka stečaja potrošača.

Pravomoćnošću rješenja o oslobođenju od preostalih obveza prestaju važiti izjave o ustupu, služba povjerenika i ograničenja prava potrošača.¹⁹⁹ Potrošaču se nakon postupka stečaja i razdoblja provjere ponašanja omogućava novi financijski

¹⁹⁵ Čl. 73.a. ZSP

¹⁹⁶ Čl. 74. st. 3. ZSP

¹⁹⁷ Čl. 74. st. 3. ZSP

¹⁹⁸ Čl. 76. st. 2. ZSP

¹⁹⁹ Čl. 76. st. 5. ZSP

početak, ali je nakon toga dužan voditi računa o tome da ne može ponovo biti oslobođen od preostalih obveza dok ne protekne deset godine od podnošenja ranijeg prijedloga za otvaranje postupka stečaja potrošača, odnosno pet godina od podnošenja prijedloga za otvaranje jednostavnog postupka stečaja potrošača.²⁰⁰

Oslobođenje potrošača od preostalih obveza je bez utjecaja na prava stečajnih vjerovnika prema sudužnicima i jamcima dužnika,²⁰¹ a potrošač se oslobađa od svojih obveza prema sudužnicima, jamcima ili regresnim ovlaštenicima na isti način kao i od obveza prema stečajnim vjerovnicima. Ako potrošač namiri kojega od vjerovnika koji na temelju oslobođenja potrošača od preostalih obveza nema pravo tražiti namirenje, vjerovnik nije obvezan vratiti primljeno.

Zakonom je predviđeno da se potrošač nekih obveza ne može osloboditi unatoč donošenju rješenja o oslobođenju od preostalih obveza. Tako predmet oslobođenja ne mogu biti: 1. zakonske obveze na uzdržavanje djece, roditelja i drugih osoba koje je potrošač po zakonu dužan uzdržavati, 2. vraćanje imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom ili prekršajem, 3. naknade štete nastale kaznenim djelom ili prekršajem, 4. naknade štete zbog smrti ili teže tjelesne ozljede.²⁰² Za vrijeme trajanja stečajnog postupka i razdoblja provjere ponašanja ne teče zastara ovih tražbina, a ako je vjerovnik tražbinu prijavi u postupku stečaj potrošača, zastara se prekida.

4.3.3. Opoziv oslobođenja od preostalih obveza

Pravomoćno rješenje o oslobođenju od preostalih obveza može se ipak opozvati uz zakonom propisane pretpostavke. Tako se oslobođenje od preostalih obveza može opozvati (1) ako to predloži vjerovnik i (2) ako prijedlog podnese u roku od godine dana od pravomoćnosti odluke o oslobođenju potrošača od preostalih obveza.

Kao razlog za opoziv oslobođenja od preostalih obveza predviđeno je naknadno saznanje da je potrošač za vrijeme razdoblja provjere ponašanja namjerno povrijedio koju od svojih dužnosti ili povredom dužnosti znatno onemogućio namirenje vjerovnika. Ove razloge vjerovnik mora učiniti vjerojatnim s time da mora dokazati da je za te razloge saznao nakon pravomoćnosti rješenja o oslobođenju od preostalih obveza.²⁰³

²⁰⁰ Čl. 69. st. 2. ZSP

²⁰¹ Sudužnici i jamci potrošača odgovaraju do punog iznosa duga za koji su jamčili.

²⁰² Čl. 77. SZP

²⁰³ Čl. 78. ZSP

Prije donošenja odluke o prijedlogu za opoziv oslobođenja od preostalih obveza, sud je dužan saslušati potrošača i povjerenika. Protiv rješenja suda podnositelj prijedloga (vjerovnik) i potrošač imaju pravo žalbe.²⁰⁴

Vježba prema prilogu 4.1.

1. Vježbe za I. grupu

- 1.1. Koje su iznimke od automatskog određivanja razdoblja provjere ponašanja?
- 1.2. Što učiniti ako potrošač za vrijeme provjere ponašanja sam namiri nekog od vjerovnika?
- 1.3. Postupak stečaj potrošača zaključen je donošenjem rješenja o otvaranju i zaključenju postupka stečaja potrošača. U drugoj godini razdoblja provjere ponašanja, potrošač je naslijedio nekretninu. Kako namiriti potrošačeve vjerovnike?
- 1.4. Popunite Izjavu o ustupu tražbina
- 1.5. Izradite primjerak rješenja o uskrati oslobođenja od preostalih obveza

2. Vježbe za II. grupu

- 2.1. Nabrojte neka od ponašanja potrošača koja bi ukazivala na njegovo nepoštenje već prije donošenja odluke o nakani oslobođenja od preostalih obveza.
- 2.2. Može li se protiv potrošača u razdoblju provjere ponašanja pokrenuti parnični postupak radi namirenja tražbine nastale prije otvaranja postupka stečaja potrošača?
- 2.3. Je li slijedeći uvod rješenja općinskog suda u postupku stečaja potrošača jasan "Općinski sud u _____ po sucu toga suda _____, kao sucu pojedincu, u postupku stečaja potrošača, bez održavanja ročišta,

²⁰⁴ Čl. 79. ZSP

odlučujući o prijedlogu stečajnog povjerenika, dana 22. srpnja 2019"?. Ako nije što bi uvod rješenja trebao sadržavati?

- 2.4. Sastavite odluku o naknadi za rad povjerenika u razdoblju provjere ponašanja
- 2.5. Izradite primjerak rješenja o uskrati oslobođenja od preostalih obveza

CJELINA V.

Jednostavni postupak stečaja potrošača

1. Uvod

Jednostavni postupak stečaja potrošača uveden je u pravni sustav Republike Hrvatske Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o stečaju potrošača. Zakonodavac je navedenim zakonom želio riješiti prezaduženost velikog broja fizičkih osoba koje dio svojih primanja mogu ostvarivati putem tzv. zaštićenih računa, ali nisu kreditno sposobni zbog blokade računa.²⁰⁵ Svrha i cilj predloženoga Zakona bio je omogućiti dijelu insolventnih građana, koji su u tzv. „dugotrajnoj blokadi“ za relativno male iznose, da u ubrzanom i pojednostavljenom postupku namire vjerovnike iz imovine koja je za to podobna i da se oslobode od preostalog duga. Zbog navedenog su njegovim odredbama uređeni uvjeti, način i postupak provođenja jednostavnog postupka stečaja potrošača u kojem bi se većem broju osoba koji imaju blokirane račune, duže od tri godine i čiji iznos glavnice duga iznosi do 20.000,00 kuna, omogućilo oslobođenje obveza, te bi se na taj način smanjio broj insolventnih građana i ovršnih postupaka.²⁰⁶

Jednostavni postupak stečaja potrošača provodi se po odredbama Glave IX. ZSP-a. Prilikom primjene navedene glave zakona potrebno je imati u vidu svrhu i cilj donošenja ZIDZSP-a.

2. Potrošač i vjerovnici obuhvaćeni jednostavnim postupkom stečaja

Za razliku od postupka stečaja potrošača, jednostavni postupak stečaja potrošača ograničen je na određenu kategoriju potrošača (čiji računi su blokirani u neprekinutom razdoblju dužem od tri godine i čiji dug s osnove glavnica ne prelazi iznos od 20.000,00 kuna) i na dio potrošačevih vjerovnika²⁰⁷.

2.1. Potrošači na koje se primjenjuju odredbe o jednostavnom postupku stečaja

Odredbe koje se odnose na jednostavni postupak stečaja potrošača se ne primjenjuje na potrošače koji obavljaju registriranu djelatnost, odnosno na potrošače koji su obveznici poreza na dohodak od samostalne djelatnosti prema odredbama Zakona o porezu na dohodak ili obveznici poreza na dobit prema odredbama Zakona

²⁰⁵ Broj blokiranih građana u vrijeme izrade novele ZSP-a (31. ožujka 2018.) iznosio je 325.254, a dugovi blokiranih građana 43.374.019.657,98 kuna (što treba uvećati za zakonske zatezne kamate od oko 21.747.988.075,81 kuna. Broj građana koji su bili blokirani dulje od tri godine i čiji iznos glavnice duga je iznosio do 20.000,00 kuna bio je 81.046, a ukupni dug i 653.513.536,33 kuna (što treba uvećati za zakonske zatezne kamate koje su iznosile oko 347.822.640,61 kuna).

²⁰⁶ Iz obrazloženja Prijedloga zakona o izmjenama i dopunama Zakona o stečaju potrošača, s Konačnim prijedlogom zakona

²⁰⁷ iz članka 79.a stavka 2., 3. i 4. ZSP-a

o porezu na dobit. Dakle, jednostavni postupak stečaja potrošača može se provesti isključivo nad imovinom potrošača iz članka 4. stavaka 2. i 5. ZSP-a ako u Očevidniku redoslijeda osnova za plaćanje kojeg vodi Financijska agencija na dan otvaranja jednostavnog postupka stečaja potrošač ima jednu ili više evidentiranih neizvršenih osnova za plaćanje (blokada računa) radi prisilnog ostvarenja tražbina u iznosu do 20.000,00 kuna s osnova glavnice i ako je razdoblje blokade neprekinuto trajalo duže od tri godine.

2.2. Vjerovnici na koje se primjenjuju odredbe o jednostavnom postupku stečaja

Prva skupina vjerovnika na čija potraživanja se primjenjuju odredbe o jednostavnom postupku stečaja potrošača su oni koji imaju upisanu jednu ili više evidentiranih neizvršenih osnova za plaćanje, radi prisilnog ostvarenja tražbina u iznosu do 20.000,00 kuna s osnova glavnice (dalje u tekstu: aktivne osnove), u Očevidniku redoslijeda osnova za plaćanje koji vodi Financijska agencija na dan otvaranja jednostavnog postupka stečaja potrošača.

Drugu skupinu vjerovnika predstavljaju vjerovnici čije osnove za plaćanje na dan otvaranja jednostavnog postupka stečaja nisu evidentirane u Očevidniku redoslijeda osnova za plaćanje i to zato što ih je Financijska agencija brisala iz Očevidnika protekom roka prema posebnom zakonu (dalje u tekstu: brisane osnove). Dodatni uvjeti su da tražbine iz osnova za plaćanje koje su brisane iz Očevidnika i tražbine iz osnova za plaćanje koje su ostale upisane u Očevidniku s osnova glavnice ne prelaze iznos od 20.000,00 kuna.

Treću skupinu vjerovnika predstavljaju vjerovnici koji su povukli osnove za plaćanje iz Očevidnika redoslijeda osnova za plaćanje (dalje u tekstu: povučene osnove), pod uvjetom da to predloži potrošač. Dodati uvjeti je da se radi o tražbinama s osnove glavnice koja ne prelazi iznos od 20.000,00 kuna.

Za sve tri kategorije vjerovnika mora postojati neprekinuto trajanje razdoblje blokade računa duže od tri godine jer to je jedna od pretpostavki koja mora biti ispunjena da bi sud postupio po prijedlogu²⁰⁸.

Tražbine vjerovnika koje su radi osiguranja ili radi naplate novčane kazne upisane u Očevidnik redoslijeda osnova za plaćanje koji vodi Financijska agencija ne uzimaju se u obzir kod utvrđivanja uvjeta za otvaranje jednostavnog postupka stečaja potrošača niti se jednostavni postupak stečaja potrošača na njih primjenjuje.²⁰⁹ Međutim, iako se potrošač ne može osloboditi obaveza u odnosu na vjerovnike iz članka 77. ZSP-a (zakonske obveze na uzdržavanje djece, roditelja i drugih osoba

²⁰⁸ ako nije ispunjena sud donosi rješenje o odbijanju prijedloga a temeljem članka 79.e stavka 1. ZSP-a

²⁰⁹ Članak 79.a stavak 6. ZSP-a

koje je po zakonu dužan uzdržavati; vraćanja imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom ili prekršajem; naknade štete nastale kaznenim djelom ili prekršajem i naknade štete zbog smrti ili teže tjelesne ozljede) njihove tražbine uzimaju se u obzir kod utvrđivanja uvjeta za otvaranje jednostavnog postupka stečaja potrošača.

3. Pokretanje jednostavnog postupka stečaja potrošača

Jednostavni postupak stečaja potrošača pokreće Financijska agencija podnošenjem prijedlog za provedbu jednostavnog postupka stečaja potrošača, mjesno nadležnom općinskom sudu, u elektroničkom obliku. Preduvjet za podnošenje prijedloga da je Financijska agencija, nakon što su ispunjeni zakonom propisani preduvjeti (tri godine blokade računa i iznos duga do 20.000,00 kuna po osnovi glavnice) pozvala potrošača da se, u roku od 15 dana od dana dostave poziva, očituje je li suglasan da se provede jednostavni postupak stečaja potrošača nad njegovom imovinom. Ako se potrošač u ostavljenom roku ne očituje primjenjuje se presumpcija o postojanju njegove suglasnosti.

Osim što moraju biti ispunjene zakonom propisane pretpostavke za pozivanje potrošača iste moraju postojati i za podnošenje prijedloga²¹⁰ sudu.

Ako je Financijska agencija podnijela prijedlog unatoč činjenici da se potrošač očitovao da nije suglasan da se provede jednostavan postupak stečaja potrošača nad njegovom imovinom, sud će takav prijedlog odbaciti²¹¹.

Ako je Financijska agencija podnijela prijedlog unatoč činjenici da nisu bili ispunjeni uvjeti za otvaranje jednostavnog postupka stečaja potrošača²¹², sud će rješenjem odbiti prijedlog za otvaranje jednostavnog postupka stečaja potrošača i dostaviti ga potrošaču i Financijskoj agenciji.

Poseban razlog za donošenje rješenja o obustavu postupka postoji ako bi se jednostavni postupak stečaja potrošača provodio samo radi namirenja vjerovnika iz članka 77. ZSP-a.

4. Postupanje suda prije donošenja odluke o tome da li su ispunjene pretpostavke za otvaranje jednostavnog postupka stečaja potrošača

Ako se nije oglasio nenadležnim, odbacio odnosno odbio prijedlog za otvaranje jednostavnog postupka stečaja potrošača sud, na mrežnoj stranici e-

²¹⁰ propisane u članku 79.d ZSP-a

²¹¹ temeljem članka 79.e stavak 2. ZSP-a

²¹² iz članka 79.a stavka 2. ZSP-a

oglasna ploča sudova, objavljuje oglas čiji je sadržaj propisan člankom 79.f stavak 1. ZSP-a (koji sadržava: podatke za identifikaciju potrošača; popis imovine ako ga je potrošač dostavio te poziv svima vjerovnicima potrošača da u roku od 45 dana od objave oglasa ospore popis imovine koji je potrošač dostavio i/ili da obavijeste sud o imovini potrošača koja bi se mogla unovčiti kao stečajna masa u slučaju da jednostavni postupak stečaja potrošača bude otvoren te da dostave dokaze na kojima temelje svoje tvrdnje).

Osim objave oglasa sud je dužan i ovlašten po službenoj dužnosti utvrditi potrošačevu imovinu kao i raspolaganja imovinom koja je potrošač poduzeo unatrag tri godine prije otvaranja jednostavnog postupka stečaja potrošača. Provjeru potrošačeve imovine sud utvrđuje putem Financijske agencije²¹³ koja podatke pribavlja od Ministarstva financija, Porezne uprave i od drugih tijela i osoba koje vode evidencije o imovini potrošača.

5. Pretpostavke za donošenju odluke o provođenju jednostavnog postupka stečaja potrošača

Stečajni postupak je specifična vrsta postupka u kojemu vrijede drugačija pravila od pravila koja primjenjujemo u drugim postupcima koje vode općinski sudovi. U parničnom, kaznenom, prekršajnom, ovršnom i zemljišnoknjižnom postupku bitan je sadržaj akta kojim se pokreće postupak. U stečajnom postupku Financijska agencija podnosi prijedlog za provođenje postupka kada su ispunjene zakonom propisane pretpostavke. U prijedlogu navodi broj dana blokade računa i one vjerovnike koji su upisani u Očevidnik u trenutku podnošenja prijedloga. Međutim nakon podnošenja prijedloga stanje blokade računa i vjerovnici upisani u Očevidnik su promjenjive kategorije i mogu biti različite iz trenutka u trenutak. Zbog navedenog nakon što zaprimimo prijedlog sud ispituje:

1. da li je nadležan za postupanje po prijedlogu (ako nije oglašava se nenadležnim za postupanje i po pravomoćnosti rješenja ustupiti predmet mjesno nadležnom općinskom sudu),
2. da li su u trenutku podnošenja prijedloga bile ispunjene zakonom propisane pretpostavke za pokretanje postupka (ako nisu odbija ili odbacuje prijedlog ovisno o situaciji u predmetu).

Nakon što ispita sadržaj prijedloga na naprijed opisani način u daljnjem tijeku postupka više nije vezan sadržajem prijedloga nego podacima upisanim u Očevidnik (broj dana blokade računa potrošača i stanje duga na dan otvaranja jednostavnog postupka stečaja potrošača).

²¹³ Provjera se vrši putem ZIS-a i FINA-e elektroničkom komunikacijom navedenih sustava i sustava eSpis. Detalje o elektroničkoj komunikaciji moguće je pronaći u Priručnik za korištenje na sudovima „Korisnički priručnik za jednostavni postupak stečaja potrošača“.

Posebnu pažnju treba posvetiti činjenici da nije bitan broj dana blokade računa po pojedinoj osnovi nego ukupan broj dana blokade računa po svim osnovama (neke osnove zbog kojih je potrošač došao u blokadu su u međuvremenu plaćene, neke povučene,...). Financijska agencija je javnopravno tijelo koje sudu dostavlja podatke iz evidencije koju je ovlaštena voditi i za sud su relevantni podatci koje je ona dostavila. Broj dana blokade računa naveden je u prijedlogu koji podnosi Financijska agencija ali naveden je i u podacima koje dostavlja Financijska agencija tijekom postupka²¹⁴. Može se dogoditi da nakon zaprimanja prijedloga na sud račun potrošača bude deblokiran (ako se to dogodi više nisu ispunjene pretpostavke za vođenje postupka).

Isto kao što se broj dana blokade računa potrošača svakodnevno mijenja i vjerovnici upisani u očevidnik svakodnevno se mijenjaju. Vjerovnici navedeni u prijedlogu i vjerovnici upisani u Očevidnik, na dan kada sud donosi odluku o otvaranju postupka, gotovo nikada nisu isti. Po odredbama članka 79.h stavak 2. ZSP-a smatraju se utvrđenim tražbine samo onih vjerovnika koji su upisani u Očevidnik i to u onom iznosu u kojem su evidentirane na dan otvaranja postupka.

6. Utvrđivanje vrijednosti potrošačeve imovine i raspolaganja imovinom

Sud je dužan utvrditi vrijednost potrošačeve imovine, kao i raspolaganja imovinom koja je potrošač poduzeo u posljednje tri godine prije otvaranja jednostavnog postupka stečaja potrošača putem Financijske agencije, koja je ovlaštena podatke o potrošačevoj imovini pribavljati od Ministarstva financija, Porezne uprave i drugih tijela i osoba koje vode evidencije o imovini potrošača.

Sud ne utvrđuje vrijednost cjelokupne imovine potrošača nego isključivo vrijednost potrošačevih pokretnina odnosno prava. Nekretnine potrošača, ako ih potrošač ima izuzete su iz ove vrste postupka i nisu zapreka njegovu provođenju. Međutim nekretnine mogu biti relevantne u situaciji kada ih potrošač nije naveo u prokaznom popisu imovine a sud utvrdi da je vlasnik nekretnina provjerom u ZIS-u ili mu vjerovnici dostave dokaze iz kojih proizlazi da potrošač ima nekretninu u vlasništvu. Naime prešućivanje postojanja nekretnine može utjecati na procjenu poštenja potrošača.

Vrijednost potrošačevih pokretnina odnosno prava sud utvrđuje zaključkom po slobodnoj ocjeni. Sud može procjenu povjeriti sudskom ovršitelju odnosno sudskom procjenitelju ili posebnom vještaku ali pri tome treba voditi računa da je navedene procijene nužno namiriti iz unovčene stečajne mase, kao trošak stečajnog postupka. Sredstva za procjene nije moguće plaćati iz državnog proračuna jer ona nisu

²¹⁴ na zahtjev suda

osigurana u proračuna za razliku od sredstava za rad povjerenika u jednostavnom postupka stečaja potrošača koja su osigurana u proračunu Republike Hrvatske. Dakle procjena se povjerava sudskom izvršitelju odnosno sudskom procjenitelju ili posebnom vještaku samo ako se procjenjuje da potrošač ima dostatnu imovinu čijim će unovčenjem biti osigurana dostatna financijska sredstva za plaćanje troškova procjene.

Raspolaganja imovinom sud može utvrditi isključivo na način da mu vjerovnici dostave dokaze za takva raspolaganja jer iz dokumenata koje povuče iz ZIS-a i koje mu dostavi Financijska agencija to nije u mogućnosti, međutim ako mu vjerovnici dostave podatke o raspolaganju moći će izvršiti provjeru u ZIS-u (povijesni podatci) ili evidencijama tijela ili osoba nadležnih za vođenje evidencija.

Učestala je pojava da vjerovnici, nakon što ih sud oglasom pozove da dostave podatke o imovini potrošača, dostavljaju sudu podneske u kojima tvrde da potrošač ima imovinu i traže od suda da utvrdi istu. Postavlja se pitanje da li je sud dužan, u ovoj vrsti postupak utvrđivati imovinu potrošača na opisani način. Po mišljenju autorice u ovoj vrsti postupak zakonom je točno propisan način na koji sud utvrđuje imovinu i raspolaganja imovinom potrošača. Zakon propisuje dva načina i to: putem Financijske agencije i pozivanjem vjerovnika.

Postavlja se pitanje i da li bi sud trebao donositi posebne odluke o svakom podnesku vjerovnika kojim traži da sud po službenoj dužnosti utvrdi imovinu potrošača. Po mišljenju autorice ne bi trebao ali bi trebao sve podneske vjerovnika kojim od suda traže utvrđivanje imovine potrošača spomenuti u obrazloženju rješenja kojim donosi odluku o otvaranju i zaključenju/otvaranju jednostavnog postupka stečaja potrošača.

7. Odluke suda nakon utvrđivanja vrijednosti imovine potrošača

Odluka suda da li će otvoriti i istovremeno zaključiti jednostavni postupak stečaja potrošača ili će isti otvoriti ovisi o činjenici da li je vrijednost imovine potrošača koja bi se mogla unovčiti kao stečajna masa procijenio jednakom ili manjom od 10.000,00 kuna, ili većom od 10.000,00 kuna.

7.1. Otvaranje i zaključenje jednostavnog postupka stečaja potrošača

U situaciji kada je sud vrijednost imovine potrošača, koja bi se mogla unovčiti kao stečajna masa, procijenio jednakom ili manjom od 10.000,00 kuna po službenoj će dužnosti donijeti rješenje o otvaranju i zaključenju jednostavnog postupka stečaja potrošača.

U rješenju o otvaranju i zaključenju jednostavnog postupka stečaja potrošača sud neće imenovati povjerenika niti odrediti razdoblje provjere ponašanja već će osloboditi potrošača od preostalih obveza u odnosu na osnove za plaćanje i u odnosu na vjerovnike, koji na dan otvaranja stečajnog postupka imaju upisane u Očevidnik aktivne, brisane i povučene osnove za plaćanje, pod uvjetom da njihov zbroj po osnovi glavnice ne prelazi 20.000,00 kn i da je razdoblje blokade računa potrošača neprekinuto trajalo duže od tri godine.

7.1.2. Otvaranje jednostavnog postupka stečaja potrošača u situaciji kada je vrijednost imovine potrošača jednaka ili manja od 10.000,00 kuna

Ako utvrdi da neki od vjerovnika iz prijedloga za pokretanje jednostavnog postupka stečaja potrošača, osim ovršnog postupka na novčanoj tražbini po računu, protiv potrošača vodi drugi ovršni postupak radi naplate novčane tražbine pred sudom u Republici Hrvatskoj sud neće po službenoj dužnosti donijeti rješenje o otvaranju i zaključenju jednostavnog postupka stečaja potrošača već će donijeti rješenje o otvaranju jednostavnog postupka stečaja potrošača.²¹⁵

Za razliku kad odlučuje o tome da li su ispunjene pretpostavke za otvaranje postupka stečaja ili nisu kada su sudu relevantni vjerovnici upisani u Očevidnik u konkretnoj situaciji sudu su relevantni vjerovnici navedeni u prijedlogu za pokretanje jednostavnog postupka stečaja potrošača.

7.1.3. Postupanje sudova u situaciji kada je iznos aktivnih osnova manji od 20.000,00 kuna po osnovi glavnice

Zbog trenutnog sadržaja podataka upisanih u Očevidnik²¹⁶ sudovi na različite načine postupaju kada je iznos aktivnih osnova manji od 20.000,00 kuna po osnovi glavnice ali zajedno s brisanim/povučenim prelazi navedeni iznos. U opisanoj situaciji neki sudovi oslobađaju potrošača obaveza po svim aktivnim osnovama i dijelu brisanih/povučenih (do ukupnog zbroja od 20.000,00 kuna po osnovi glavnice), što se protivi osnovnim pravilima stečajnog postupka.

Naime osnovno pravilo stečajnog postupka je da svi vjerovnici (skupine vjerovnika - kod stečajnog plana) imaju isti tretman²¹⁷. U jednostavnom postupku

²¹⁵ Članak 79.g stavka 2. ZSP-a

²¹⁶ Do 22. srpnja 2019.

²¹⁷ Argument iz: članka 137. stavak 2. SZ koji propisuje da se stečajni vjerovnici prema svojim tražbinama razvrstavaju u isplatne redove. Vjerovnici kasnijega isplatnoga reda mogu se namiriti tek nakon što budu u cijelosti namireni vjerovnici prethodnoga isplatnog reda. Stečajni vjerovnici istoga isplatnog reda namiruju se razmjerno veličini svojih tražbina i članka 312. stavak 1. SZ-a koji propisuje da se svim sudionicima pojedine skupine stečajnim planom moraju se osigurati ista prava. Različito postupanje prema sudionicima iste skupine dopušteno je samo uz suglasnost svih sudionika koji su

stečaja potrošača postoje tri skupine vjerovnika (s aktivnim osnovama, brisanim osnovama i povučenim osnovama). Zbog navedenog kada bi samo dio vjerovnika neke skupine bio obuhvaćen odlukom suda ti vjerovnici bili bi dovedeni u različiti tretman u odnosu na ostale vjerovnike iste skupine. Dakle po mišljenju autorice zbroj tražbina svih vjerovnika po aktivnim, brisanim i povučenim osnovama, temeljem glavnice ne smije prelaziti iznos od 20.000,00 kuna po osnovi glavnice.

U situaciji kada je iznos aktivnih osnova manji od 20.000,00 kuna po osnovi glavnice ali zajedno s brisanim (ako nema brisanih onda s povučenim) prelazi iznos od 20.000,00 kuna sud će osloboditi potrošača obaveza u odnosu na aktivne osnove ali neće u odnosu na brisane osnove.

U situaciji kada je iznos aktivnih i brisanih osnova manji od 20.000,00 kuna po osnovi glavnice ali zajedno s povučenim (ako je potrošač predložio) prelazi iznos od 20.000,00 kuna sud će osloboditi potrošača obaveza u odnosu na aktivne i brisane osnove ali neće u odnosu na povučene osnove.

7.2. Otvaranje jednostavnog postupka stečaja potrošača

Sud po službenoj dužnosti donosi rješenje o otvaranju jednostavnog postupka stečaja potrošača ako vrijednost imovine potrošača, koja bi se mogla unovčiti kao stečajna masa, procijeni na iznos veći od 10.000,00 kuna. U navedenom rješenju kao povjerenika može imenovati odvjetnika s liste odvjetnika koju za potrebe vođenja jednostavnog postupka stečaja potrošača za taj sud odredi Hrvatska odvjetnička komora²¹⁸ ili stečajnog upravitelja koji je upisan na listi A ili listi B stečajnih upravitelja za područje trgovačkog suda na čijem području je sjedište općinskog suda koji vodi postupak stečaja potrošača.

7.2.1. Vjerovnici i utvrđivanje njihovih tražbina

Za razliku od redovnog postupka u jednostavnom postupku stečaja potrošača sud ne poziva vjerovnike da prijave svoje tražbine niti određuje održavanje ispitnog ročišta na kojemu bi ispitao prijavljene tražbine. U ovoj vrsti postupka prema odredbama ZSP-a²¹⁹ smatraju se utvrđenim tražbine vjerovnika koji na dan otvaranja jednostavnog postupka stečaja potrošača imaju evidentiranih jednu ili više neizvršenih osnova za plaćanje radi prisilnog ostvarenja tražbina.

time pogođeni. U tom je slučaju stečajnom planu potrebno priložiti izjave o suglasnosti dotičnih sudionika (stavak 2. članka 312. SZ-a).

²¹⁸ Kao povjerenik ne može biti imenovan odvjetnik koji: se mora izuzeti odgovarajućom primjenom članka 31. stavka 2. ZSP-a ili u Očevidniku ima jednu ili više evidentiranih neizvršenih osnova za plaćanje radi prisilnog ostvarenja.

²¹⁹ Članak 79.h stavak 2. ZSP-a

Tražbine naprijed navedenih vjerovnika smatraju se utvrđenim u iznosu u kojem su evidentirane²²⁰ u Očevidniku, a drugi vjerovnici i njihove tražbine se ne utvrđuju

7.2.2. Postupanje suda u situaciji kada utvrdi da potrošač ima stalna novčana primanja na kojima se ne provodi ovrha

Ako potrošač ima stalna novčana primanja na kojima se ne provodi ovrha, sud će naložiti potrošaču da u roku od dvanaest mjeseci od pravomoćnosti rješenja o otvaranju jednostavnog postupka stečaja potrošača uplaćuje na račun suda određeni iznos stalnog novčanog primanja. Iznos koji će potrošač uplaćivati na račun suda određuje se odgovarajućom primjenom pravila ovršnog prava o ograničenjima ovrhe na stalnim novčanim primanjima.

7.2.3. Posljedica otvaranja jednostavnog postupka stečaja potrošača na ovršne postupke

Ovršni postupci koji se na dan otvaranja jednostavnog postupka stečaja potrošača vode protiv potrošača ne prekidaju se, već ih nastavlja voditi sud pred kojim se vode. Međutim, ovršni postupci radi naplate novčane tražbine na potrošačevoj novčanoj tražbini po računu se prekidaju do okončanja jednostavnog postupka stečaja potrošača.

Vjerovnici iz jednostavnog postupka stečaja potrošača²²¹ stupaju u ovršni postupak koji je pokrenuo neki od tih vjerovnika radi namirenja novčane tražbine. Nakon što se vjerovnik koji je pokrenuo ovršni postupak namiri s osnove troškova koje je imao u postupku svi vjerovnici se namiruju se kao jedan vjerovnik, odgovarajućom primjenom pravila o razmjernom namirenju vjerovnika u stečaju. Navedeni vjerovnici nakon otvaranja jednostavnog postupka stečaja potrošača ne mogu tražiti promjenu sredstava i predmeta ovrhe u ovršnim postupcima radi namirenja novčane tražbine niti mogu pokretati nove ovršne postupke protiv potrošača. Jednostavni postupak stečaja potrošača može se zaključiti i ako ovršni postupci nisu dovršeni u kojem slučaju će sud osloboditi potrošača od preostalih obveza nakon obavijesti ovršnog suda da je rješenje o namirenju steklo svojstvo pravomoćnosti²²².

Otvaranje jednostavnog postupka stečaja potrošača bez utjecaja je na ovršne postupke:

²²⁰ Tražbine vjerovnika iz članka 79.a stavaka 3. i 4. ZSP-a smatraju se utvrđenim u iznosu u kojem su bile evidentirane u Očevidniku ili manjem, ako ih je potrošač u prijedlogu naznačio u manjem iznosu.

²²¹ Iz članka 79.a ZSP-a

²²² Ako se vodi više ovršnih postupka, sud će osloboditi potrošača od preostalih obveza nakon zadnje obavijesti ovršnog suda da je rješenje o namirenju steklo svojstvo pravomoćnosti.

- u kojima ovrhovoditelj nije vjerovnik u jednostavnom postupku stečaja (preostali iznos kupovnine ostvaren u tim postupcima, ako ga ima, neće vratiti ovršeniku, nego dostaviti na račun suda koji vodi jednostavni postupak stečaja potrošača radi namirenja vjerovnika iz tog postupka),
- koji se vode protiv potrošača radi namirenja nenovčanih tražbina.

7.2.4. Unovčenje imovine potrošača

Imovinu potrošača²²³ unovčava povjerenik²²⁴ neposrednom pogodbom, odgovarajućom primjenom pravila o prodajnoj cijeni koja se primjenjuje na pokretnine u ovršnom postupku. Imovinu koja je predmet unovčenja čine: pokretnine odnosno tražbine, dionice, poslovni udjeli, vrijednosni papiri te druga imovinska ili materijalna prava koja je potrošač naveo u popisu imovine ili čije je postojanje sud utvrdio.²²⁵ Rok za unovčenje imovine je dvanaest mjeseci a počinje teći od pravomoćnosti rješenja o otvaranju jednostavnog postupka stečaja potrošača. Pokretnine i prava koja se ne unovče u propisanom roku smatraju se neunovčivom imovinom i ostaju potrošaču.

Pokretnine koje su predmet unovčenja mogu se ostaviti u posjedu potrošača koji s njima ne smije raspolagati, opteretiti ih pravima u korist trećih osoba bez suglasnosti suda niti im umanjiti vrijednost njihovom redovitom uporabom. Ako potrošač postupi protivno naprijed navedenom neće se smatrati poštenim zbog čega će sud donijeti rješenje o obustavi jednostavnog postupka stečaja potrošača.

Ugovor o prodaji neposrednom pogodbom sklapaju u pisanom obliku kupac i povjerenik u ime i za račun potrošača. Potpis povjerenika potvrđuje sud ili ovjerava javni bilježnik, kada je to prema posebnom propisu potrebno radi upisa promjene vlasništva u javnoj knjizi.

Po isteku roka propisanog za unovčenje imovine povjerenik je dužan podnijeti sudu izvješće o svim poduzetim radnjama.

Prije donošenja rješenja o zaključenju jednostavnog postupka stečaja potrošača, sud je dužan provjeriti imovinsko stanje potrošača u razdoblju od otvaranja jednostavnog postupka stečaja potrošača do dana provjere.

7.3. Odluke suda nakon otvaranja jednostavnog postupka stečaja potrošača

²²³ Osim stalnih novčanih primanja iz članka 79.h stavka 5. ZSP-a

²²⁴ Stečajni upravitelj odnosno odvjetnik koji je imenovan kao povjerenik.

²²⁵ Radi namirenja vjerovnika u jednostavnom postupku stečaja potrošača ne mogu se unovčiti potrošačeve nekretnine, osim u slučaju kada vjerovnici iz članka 79.a ZSP-a stupaju u ovršni postupak koji je pokrenuo neki od tih vjerovnika radi namirenja novčane tražbine.

Nakon otvaranja jednostavnog postupka stečaja potrošača isti može završiti donošenjem rješenja o:

1. obustaviti jednostavni postupak stečaja potrošača,
2. zaključenja jednostavnog postupka stečaja potrošača.

7.3.1. Obustaviti jednostavni postupak stečaja potrošača

Situacije u kojima sud rješenjem obustavlja jednostavni postupak stečaja potrošača propisani su člankom 79.m ZSP-a. Navedeni članak predviđa da sud obustavlja postupak ako:

1. u roku od 60 dana od dana otvaranja postupka potrošač povuče očitovanje kojim je dao suglasnost da se jednostavni postupak stečaja potrošača može voditi na njegovoj imovini,
2. u roku od dvanaest mjeseci od pravomoćnosti rješenja o otvaranju postupka potrošač ne uplati na račun suda iznos koji mu je sud naložio uplatiti,
3. sud utvrdi da je u roku od dvanaest mjeseci od pravomoćnosti rješenja o otvaranju postupka potrošač stekao ili raspolagao imovinom koju nije prijavio sudu,
4. pokretine odnosno prava potrošača koja se trebaju unovčiti propadnu, bitno izgube vrijednost, odnosno ako se ne mogu pronaći ili ako se utvrdi da nisu postojale na dan otvaranja jednostavnog postupka stečaja potrošača,
5. je potrošač nepošten.

7.3.2. Zaključenje jednostavnog postupka stečaja potrošača i oslobođenje potrošača od preostalih obaveza

Ako nisu ispunjeni uvjeti za obustavu jednostavnog postupka stečaja potrošača a nakon unovčenja stvari i prava koja se moraju unovčiti odnosno nakon što potrošač uplati na račun suda iznos koji mu je sud naložio uplatiti, sud će rješenjem zaključiti jednostavni postupak stečaja potrošača bez određivanja razdoblja provjere ponašanja. U navedenom rješenju osloboditi će potrošača od preostalih obaveza u odnosu na osnove i vjerovnike čije se tražbine na temelju zakona smatraju utvrđenim. U izreci rješenja potrebno je označiti potrošača i vjerovnike na način propisan člankom 7. ZSP-a te točno naznačiti osnove na temelju kojih se potrošača oslobađa obaveza (broj osnove, tko ju je izdao, datum zaprimanja osnove u FINA-i)²²⁶.

8. Ukidanje rješenja kojim se potrošač oslobađa od preostalih obaveza

Nakon što je donio rješenje kojim se potrošač oslobađa od preostalih obaveza

²²⁶ Potrebno je navesti sadržaj vezan uz određenu osnovu točno onakav kako je upisan u Očevidnik

sud na prijedlog vjerovnika, ako su za to ispunjene zakonom propisane pretpostavke, isto može ukinuti.

Sud će ukinuti rješenje u dijelu u kojem je potrošač oslobođen od preostalih obveza u odnosu na vjerovnike čije su obveze izuzete od oslobođenja²²⁷ ako koji od vjerovnika navedenih obveza, u roku od pet godina od pravomoćnosti rješenja kojim se potrošač oslobađa od preostalih obveza, predloži sudu da rješenje u tom dijelu ukine.

9. Naknadna dioba

Ako se nakon zaključenja jednostavnog postupka stečaja potrošača pronađe imovina, koja se mogla unovčiti u jednostavnom postupku stečaja potrošača da se za nju znalo, sud će na prijedlog kojega od stečajnih vjerovnika iz jednostavnog postupka stečaja potrošača odrediti nastavljjanje postupka radi naknadne diobe. Na postupak naknadne diobe primjenjuju se pravila iz Stečajnog zakona.

Vježba na internetskoj stranici Quizziz – prema prilogu 5.1.

²²⁷ Iz članka 77. ZSP-a

CJELINA VI.

Stečaj potrošača s međunarodnim elementom

1. Uvod

Općenito govoreći stečaj s međunarodnim elementom pa tako i stečaj potrošača s međunarodnim elementom postoji kada stečajni dužnik ima imovinu u više država, odnosno kada u stečajnom postupku tražbine prijave vjerovnici iz druge države koja nije država otvaranja stečajnog postupka.

U Europskoj uniji pravni okvir u vezi s prekograničnim postupcima u slučaju insolventnosti je posebna uredba o insolventnosti. Prva obvezujuća Uredba Vijeća (EZ) broj 1346/2000 od 29. svibnja 2000. o insolventnim postupcima²²⁸ uredila je pravila za određivanje nadležnosti u stečajnom postupku dužnika i mjerodavno pravo koje će se koristiti u postupku te pravila za obvezno priznavanje postupka u drugim državama članicama Europske unije.

Reforma Uredbe Vijeća broj 1346/2000 provedena je donošenjem Uredbe (EU) broj 2015/848 Europskog parlamenta i Vijeća od 20. svibnja 2015. o postupku u slučaju insolventnosti²²⁹ kojom su proširena pravila područja primjene, preciznije određena međunarodna nadležnost, definiran način na koji se određuje sjedište glavnog interesa, ažurirana pravila o sekundarnom stečajnom postupku, dopunjena pravila o informiranju vjerovnika i prijavljivanju tražbina, uveden sustav registra insolventnosti te dan okvir za postupke insolventnosti koji se odnose na skupinu trgovačkih društava.²³⁰

Predmet ovog usavršavanja pa time i ovog Priručnika je Uredba (EU) broj 2015/848 Europskog parlamenta i Vijeća od 20. svibnja 2015.

2. Uredba (EU) 2015/848 Europskog parlamenta i Vijeća od 20. svibnja 2015. o postupku u slučaju insolventnosti

Uredba 2015/848 obvezujuća je i izravno se primjenjuje u državama članicama s ciljem poboljšavanja učinkovitosti i djelotvornosti postupaka insolventnosti koji imaju prekogranične učinke. Cilj uredbe nije usklađivanje nacionalnog prava o insolventnosti na razini cijele Europske unije, već davanje osnovnih pravila koja omogućuje vjerovnicima da predvide koji će nacionalni sudovi biti nadležni kod prekograničnih postupaka insolventnosti, koje će se materijalno pravo primjenjivati,

²²⁸ Stupila na snagu 31. svibnja 2002. Objavljena je u Službenom listu Europske unije 2000, broj L 160. Str. 1-18. Primjenjuje se u Republici Hrvatskoj na stečajne postupke s međunarodnim elementom pokrenute od 1. srpnja 2013. do 25. lipnja 2017.

²²⁹ U nastavku Uredba 2015/848

²³⁰ Objavljena u Službenom listu Europske unije L 141/19 od 5. lipnja 2015., a primjenjuje se na stečajne postupke s međunarodnim elementom pokrenute nakon 26. lipnja 2017.

kako će se prijavljivati tražbine te kako se koordiniraju prekogranični postupci u slučaju insolventnosti.

Radi provedbe Uredbe 2015/848 donesena je i Provedbena Uredba Komisije (EU) broj 2017/1105 od 12. lipnja 2017. o utvrđivanju obrazaca iz Uredbe (EU) 2015/848. Provedbena uredba sadrži četiri priloga koje čine standardni obrasci koje se koriste u prekograničnim insolventijskim postupcima kako bi se osigurali jednaki uvjeti za provedbu Uredbe 2015/848.²³¹

Sastavni dio Uredbe su i Prilog A, Prilog B, Prilog C i Prilog D u kojima se navode insolventijski i likvidacijski postupci kao i upravitelji u tim postupcima svake države članice na koje se primjenjuje Uredba.²³²

2.1. Područje primjene

Uredba 2015/848 primjenjuje se u svim državama članicama Europske unije, osim Danske (teritorijalno područje primjene) te na sve javne skupne postupke, uključujući privremene postupke, predstečajne postupke, takozvane „hibridne postupke“ koji pretpostavljaju insolventnost dužnika i koji imaju za posljedicu potpunu ili djelomičnu pljenidbu dužnikove imovine, kao i imenovanje upravitelja te postupke u vezi s osobnom insolventnošću (materijalno područje primjene).²³³

Uredba 2015/848 primjenjuje se kada se ispune propisani uvjeti bez obzira je li dužnik fizička ili pravna osoba, trgovac ili pojedinac. Na koje postupke će se Uredba primjenjivati određeno je navedeno u prilogu A Uredbe 2015/848. Uvodna odredba 10. Uredbe 2015/848 preporuča da se Uredba primjenjuje i na postupke kojima se osigurava otpust duga ili prilagodba duga u odnosu na potrošače i samozaposlene osobe.

2.2. Međunarodna nadležnost

Međunarodna nadležnost domaćih sudova odnosno organa za otvaranje insolventijskog postupka propisana je člankom 3. Uredbe 2015/848 prema kojoj je za otvaranje tzv. glavnog postupka u slučaju insolventnosti, koji obuhvaća svu imovinu

²³¹ Objavljena u Službenom listu Europske unije L 160/1 od 22. lipnja 2017. Standardni obrazac za obavijesti koje treba upotrebljavati za obavješćivanje poznatih stranih vjerovnika o pokretanju postupaka u slučaju insolventnosti (čl. 54. st. 3. Uredbe); standardni obrazac za prijavu tražbina koji strani vjerovnici moraju upotrijebiti za prijavu svoje tražbine (čl. 55. st. 1. Uredbe); standardni obrazac koji mogu upotrijebiti upravitelji u slučaju insolventnosti koji su imenovani za podnošenje prigovora članova skupina u postupku koordinacije skupine (čl. 64. st. 2. Uredbe) i standardni obrazac koji treba upotrebljavati za elektroničko podnošenje pojedinačnih zahtjeva za informacije putem europskog portala e-pravosuđe (čl. 27. st. 4. Uredbe).

²³² U Hrvatskoj se Uredba 2015/848 primjenjuje na stečajni postupak, odnosno na postupak u kojem se kao upravitelji pojavljuju stečajni upravitelji, privremeni stečajni upravitelji, stečajni povjerenici i povjerenici.

²³³ Čl. 1. Uredbe 2015/848

insolventnog dužnika, a ne samo onu u državi otvaranja, nadležan sud države članice, na čijem području dužnik ima središte svojih glavnih interesa.

Pod pojmom glavni postupak u slučaju insolventnosti razumijeva se insolventni postupak koji je otvoren na temelju primarne nadležnosti - kao npr. središta glavnih interesa dužnika, mjesto poslovanja, uobičajenog boravišta, a koji kao takav u pravilu želi obuhvatiti cjelokupnu imovinu dužnika i u tuzemstvu i u inozemstvu. Pod pojmom posebnog insolventnog postupka razumijeva se postupak koji je otvoren na temelju neke supsidijarne nadležnosti - kao npr. podružnice ili pak samo dužnikove imovine u tuzemstvu - a koji kao takav u pravilu želi obuhvatiti samo dužnikovu imovinu u državi otvaranja tog postupka. Posebni insolventni postupci mogu se podijeliti na partikularni i sekundarni. Pod pojmom partikularnog insolventnog postupka razumijeva se posebni insolventni postupak koji ne pretpostavlja otvaranje i priznanje stranog glavnog insolventnog postupka i koji je od takvog postupka sasvim neovisan. Partikularni insolventni postupak može se otvoriti kako prije, tako i poslije otvaranja stranog glavnog insolventnog postupka, ako posljednji u tuzemstvu nije priznat. Pod pojmom sekundarnog insolventnog postupka podrazumijeva se posebni insolventni postupak koji pretpostavlja otvaranje i priznanje stranog glavnog insolventnog postupka i barem je u tom smislu o njemu ovisan. No, u pravilu on je glavnom insolventnom postupku podređen i na temelju pravila o kooperaciji i koordinaciji tih dvaju postupaka. Sekundarni insolventni postupak moguće je otvoriti tek nakon priznanja stranog glavnog insolventnog postupka.

Sud države članice pred kojom je podnesen prijedlog za otvaranje glavnog stečajnog postupka, dužan je po službenoj dužnosti ispitati nalazi li se sjedište dužnikovih glavnih interesa ili poslovni nastan (kod sekundarnog postupka)²³⁴ na području njegove nadležnosti.

Središte glavnog interesa jest mjesto gdje dužnik (1) obavlja redovito poslovanje te (2) koje može biti provjereno od trećih strana.

Kada se radi o fizičkim osobama Uredba 2015/848 razlikuje dvije situacije. Prva određuje da je središte glavnog interesa glavno mjesto poslovanja pojedinca koji se bavi poslovnom ili profesionalnom djelatnošću, ako se ne dokaže suprotno. Ova se presumpcija primjenjuje samo ako glavno mjesto poslovanja pojedinca nije premješteno u drugu državu članicu u razdoblju od tri mjeseca prije podnošenja prijedloga za pokretanje postupka u slučaju insolventnosti.

Druga situacije odnosi se na svakog drugog pojedinca (fizičku osobu) pa tako i potrošača pa se presumira, ako se ne dokaže suprotno, da je sjedište glavnog

²³⁴ Poslovni nastan znači svako mjesto poslovanja gdje dužnik obavlja ili je obavljao u razdoblju od tri mjeseca prije prijedloga za otvaranje glavnog postupka u slučaju insolventnosti stalnu gospodarsku djelatnost koja uključuje ljudske resurse i imovinu.

interesa mjesto uobičajenog boravišta pojedinca. Ova se presumpcija primjenjuje samo ako uobičajeno boravište nije premješteno u drugu državu članicu u razdoblju od šest mjeseca prije podnošenja prijedloga za pokretanje postupka u slučaju insolventnosti.²³⁵

Preporuka je da ako postoje sumnje u vezi nadležnosti, sud traži dodatne podatke od dužnika koji podupiru njegove tvrdnje da je upravo sud pred kojim je podnesen prijedlog, nadležan za otvaranje stečajnog postupka.²³⁶

Mjesnu nadležnost suda države članice koji je međunarodno nadležan bilo za otvaranje glavnog bilo za otvaranje posebnog (sekundarnog) insolventijskog postupka, određuje pravo dotične države članice u kojoj se otvara insolventijski postupak

Sudovi države članice u kojoj se ne nalazi središte dužnikovog glavnog interesa, mogu biti nadležni za otvaranje insolventijskog postupka, samo ako dužnik ima poslovni nastan na državnom području te druge države članice. Ti postupci obuhvaćaju samo imovinu dužnika koja se nalazi na području države u kojoj se postupak otvara.²³⁷

2.3. Mjerodavno pravo

Ako Uredba 2015/848 ne određuje drugačije, vrijedi za insolventijski postupak i njegove učinke insolventijsko pravo one države članice u kojoj je postupak otvoren, a koja se naziva "država u kojoj je pokrenut postupak".²³⁸ Pravo države u kojoj je pokrenut postupak uređuje pod kojim se pretpostavkama insolventijski postupak otvara, kako se on ima provoditi i kako okončati.²³⁹ Ovo pravilo vrijedi i za glavne postupke insolventnosti i za sekundarne postupke insolventnosti.

²³⁵ Sudska praksa Suda Europske unije Case C-1/04 od 17. 1. 2006. Susanne Staubitz-Schreiber

²³⁶ Uvodna odredba 32. Uredbe 2015/848

²³⁷ Čl. 3. st. 2. Uredbe 2015/848.

²³⁸ Čl. 7. St. 1. Uredbe 2015/848

²³⁹ U čl. 7. st. 2. Uredbe 2015/848 taksativno su navedena pitanja koja uređuje mjerodavno pravo. a) u pogledu kojih vrsta dužnika je insolventijski postupak dopušten; b) koje imovinske vrijednosti pripadaju masi i kako se treba postupati s imovinskim vrijednostima koje je dužnik stekao nakon otvaranja postupka; c) ovlaštenja dužnika i upravitelja; d) pretpostavke za učinkovitost prijeloja; e) kako se insolventijski postupak odražava na "tekuće" ugovore (ugovore koje u potpunosti nije ispunila ni jedna strana); f) kako se otvaranje insolventijskog postupka odražava na mjere ostvarivanja prava pojedinih vjerovnika (zapravo na postupke koje su vjerovnici pokrenuli), pri čemu su izuzeti učinci na tekuće parnice; g) koje se tražbine mogu prijaviti kao insolventijske tražbine i kako treba postupati s tražbinama koje su nastale nakon otvaranja insolventijskog postupka; h) prijavljivanje i ispitivanje i utvrđivanje tražbina; i) podjelu utrška iz novčanja imovine, rang tražbina te prava vjerovnika koji su nakon otvaranja insolventijskog postupka temeljem nekog stvarnog prava ili po osnovi prijeloja djelomično namireni; j) pretpostavke i učinke okončanja insolventijskog postupka, posebno putem nagodbe; k) prava vjerovnika nakon okončanja insolventijskog postupka; l) tko mora snositi troškove

Uredba 2015/848 sadrži izuzetke od naprijed navedenog općeg pravila, a odnosi se na stvarna prava, kompenzacije, pridržaj prava vlasništva, ugovor o radu i dr.

U slučaju stvarnih prava, odstupilo se od prava države u kojoj je postupak pokrenut te vrijedi pravilo *lex situs*.²⁴⁰ Pokretanje postupka ne utječe na pravo pridržaja vlasništva koju ima ako se stvar u trenutku otvaranja postupka nalazila na području neke druge države članice, a ne one u kojoj se postupak otvorio.²⁴¹ Uredba 2015/848 određuje da otvaranje insolventnog postupka ne utječe na ovlaštenje vjerovnika da svoju tražbinu prebije s tražbinom dužnika, ako je takav prijeboj prema pravu mjerodavnom za tražbinu insolventnog dužnika dopušten.²⁴² Na ugovor o radu i radni odnos isključivo vrijedi pravo države članice koje se ima primijeniti na ugovor o radu.²⁴³

2.4. Priznavanje europskog postupka insolventnosti

Uredba 2015/848 uvela je načelo automatskog priznanja ne samo odluke o otvaranju insolventnog postupka, već i drugih odluka donesenih u izravnoj vezi s tim postupkom.²⁴⁴ Automatsko priznanje znači da se učinci odluke o otvaranju insolventnog postupka odnose na sve države članice sve dok u drugoj državi članici ne bude otvoren sekundarni insolventni postupak ako za to postoje uvjeti.²⁴⁵

Upravitelj u slučaju insolventnosti imenovan u odluci o otvaranju postupka radi insolventnosti, može u drugoj državi članici koristiti sve ovlasti koje su mu dodijeljene pravom države u kojoj je otvoren postupak insolventnosti, s time da je dužan kod poduzimanje radnji, postupiti u skladu s pravom države članice na čijem području namjerava poduzeti radnju.

Radi izbjegavanja otvaranja paralelnih postupaka od strane sudova europski zakonodavac je obvezao države članice da na svom području ustroje barem jedan

insolventnog postupka uključujući izdatke; m) koje su pravne radnje ništave, pobjodne ili relativno bez učinka, jer oštećuju ukupnost vjerovnika.

²⁴⁰ Čl. 8. Uredbe 2015/848

²⁴¹ Čl. 10. Uredbe 2015/848

²⁴² Čl. 9. Uredbe 2015/848

²⁴³ Čl. 13. Uredbe 2015/848

²⁴⁴ Neposredni predmet priznanja u međunarodnom insolventnom pravu mogu biti: a) odluka o otvaranju insolventnog postupka; b) odluke koje su donesene u okviru otvorenog insolventnog postupka, a u svrhu njegovog provođenja i okončanja; c) odluke koje su donesene izvan insolventnog postupka, ali u uskoj vezi s njim, dakle odluke iz postupaka koji su pokrenuti zbog otvorenog insolventnog postupka, a tiču se insolventne mase i namirenja vjerovnika insolventnog dužnika; d) odluke iz prethodnog postupka, dakle postupka koji slijedi povodom prijedloga za otvaranje insolventnog postupka i samom otvaranju insolventnog postupka prethodi.

²⁴⁵ Čl. 20. st. 1. Uredbe 2015/848

insolventni registar, u kojem će se objavljivati informacije o insolventnom postupku i to što je moguće prije po njegovom otvaranju²⁴⁶

Države članice nisu obvezne u registre insolventnosti informacije u vezi s pojedincima koji ne obavljaju poslovnu djelatnost (potrošači) niti informacije o njima javno objaviti, ali su dužne osigurati da se poznati vjerovnici u slučaju stečaja nad tim osobama valjano obavijeste.²⁴⁷

2.5. Pokretanje sekundarnog postupka u slučaju insolventnosti

Sekundarni postupak u slučaju insolventnosti može se otvoriti u jednoj državi članici, ako je u drugoj državi članici već otvoren glavni postupak radi insolventnosti. Učinci sekundarnog insolventnog postupka ograničavaju se na imovinu dužnika koja se nalazi u državi članici otvaranja tog postupka

Prema čl. 37. Uredbe 2015/848 otvaranje sekundarnog insolventnog postupka mogu predložiti: a) upravitelj glavnog insolventnog postupka; b) svaka druga osoba ili organ, koja/koji pravo podnošenja tog prijedloga ima prema pravu države članice, na čijem se području želi otvoriti sekundarni insolventni postupak.

Postoji obveza upravitelja glavnog insolventnog postupka i upravitelja sekundarnih insolventnih postupaka o međusobnom obavještanju, ali uz poštivanje propisa o ograničenju davanja informacija. Upravitelji su dužni jedan drugome neodgodivo dati sve obavijesti koje bi za odnosni postupak mogle biti od značenja, a osobito o stanju prijave i ispitivanju tražbina, kao i o svim mjerama za okončanje jednog insolventnog postupka.²⁴⁸

Pored suradnje upravitelja Uredbom 2015/848 je predviđena i suradnja i komunikacija među sudovima. Suradnja se može provoditi bilo kojim sredstvima, a osobito se može odnositi na koordinaciju prilikom imenovanja upravitelja, koordinaciju upravljanja i nadzora dužnikove imovine i poslova, komunikaciju o informacijama bitnim za suradnju i dr.²⁴⁹

2.6. Davanje informacija vjerovnicima i prijava tražbina

Čim je u jednoj državi članici otvoren neki insolventni postupak, nadležni sud te države ili upravitelj kojeg je taj sud imenovao bez odlaganja obavještava

²⁴⁶ Čl. 24. st. 1. Uredba 2015/848. Vidjeti: https://e-justice.europa.eu/content_insolvency_registers-110-de.do?init=true

²⁴⁷ Čl. 24. st. 4. Uredbe 2015/848

²⁴⁸ Čl. 41. Uredbe 2015/848

²⁴⁹ Čl. 42. Uredbe 2015/848

poznate vjerovnike.²⁵⁰ Obavještanje se obavlja putem slanja individualne obavijesti u kojoj se posebno navodi koji se rokovi moraju poštivati, koje su posljedice propuštanja, koji organ je nadležan za prijem prijave i koje su druge mjere predviđene. U obavijesti se također mora navesti da li privilegirani i stvarnopravno osigurani vjerovnici svoje tražbine moraju prijaviti. Obavijest također sadrži primjerak standardnog obrasca za prijavu tražbine.²⁵¹

Svaki strani vjerovnik radi prijave svoje tražbine može se koristiti svim komunikacijskim sredstvima koji su prema pravu države otvaranja postupka dozvoljeni i za samo podnošenje prijave tražbine nije potrebno zastupanje putem odvjetnika.

Uvedeno je dodatno pravilo za strane vjerovnike, prema kojem rok za prijavu njihovih tražbina iznosi najmanje 30 dana nakon objave otvaranja insolventnog postupka u insolventnom registru države članice koja ga je otvorila²⁵² odnosno najmanje 30 dana od obavještanja stranih vjerovnika o otvaranju insolventnog postupka u slučajevima kada se država članica koristi člankom 24. stavkom 4. Uredbe 2015/848 i obavijesti o insolventnim postupcima protiv fizičkih osoba koje ne obavljaju samostalnu gospodarsku (obrtničku) ili profesionalnu djelatnost ne unosi u svoj insolventni registar.

Tražbine se mogu prijaviti na bilo kojem službenom jeziku Unije, ali se može pozvati vjerovnika da prijavu prevede na službeni jezik države u kojoj je otvoren postupak radi insolventnosti. Svaka država navodi prihvatca li bilo koji službeni jezik institucija Unije koji nije njezin u svrhu prijave tražbina.

Člankom 86. Uredbe 2015/848 propisana je obveza državama članicama da u okviru Europske pravosudne mreže u građanskim i trgovačkim stvarima pružaju kratak opis svog nacionalnog zakonodavstva i postupaka koji se odnose na insolventnost. Od država se zahtijeva da redovito ažuriraju informacije.

Vježba prema prilogu 6.1.

1. Primjenjuje li se u Republici Hrvatskoj Uredba (EU) 2015/848 Europskog parlamenta i Vijeća od 20. svibnja 2015. i u slučaju stečaja potrošača. Koja odredba Uredba na to upućuje?

2. Ako se pred hrvatskim sudom podnese prijedlog za otvaranje postupaka stečaja potrošača nad imovinom potrošača kojemu je boravište u Republici Sloveniji, mora li sud po službenoj dužnosti ispitati postojanje svoje nadležnosti? Kada bi hrvatski sud u tom slučaju bio nadležan?

²⁵⁰ 54. st. 1. Uredbe 2015/848

²⁵¹ Obrazac se objavljuje na europskom portalu e-pravosuđe i nosi naslov „Obavijest o postupku u slučaju insolventnosti“

²⁵² Čl. 55. st. 6. Uredbe 2015/848

3. Koja je razlika između glavnog i sekundarnog insolventijskog (stečajnog postupka) prema Uredbi 2015/848?

4. Ako je potrošačevo sjedište u Republici Hrvatskoj, koji će sud biti nadležan za otvaranje glavnog stečajnog postupka s međunarodnim elementom?

5. Hrvatska državljanka gospođa A uzela je stambeni zajam od banke u Hrvatskoj. Zatim se preselila u Italiju i prestala plaćati mjesečne rate banci, a ubrzo potom obratila se sudu u Italiji s prijedlogom za pokretanje postupka u slučaju nesolventnosti. Je li sud u Italiji nadležan za pokretanje postupka u slučaju nesolventnosti? Što se događa sa stambenim zajmom u Hrvatskoj? Koje pravo treba biti mjerodavno tijekom postupka u slučaju nesolventnosti u vezi sa stambenim zajmom i založnim pravima hrvatske banke?

6. Vjerovnik NN ima boravište u Republici Austriji. Pred hrvatskom sudom je podnio prijedlog za otvaranje postupka stečaja potrošača nad osobom s prebivalištem u Republici Hrvatskoj zbog duga u iznosu od 5.000 eura. Treba li hrvatski sud otvoriti postupak stečaja potrošača? Objasnite.

7. Sudska praksa suda Europske unije
C-328/12

"Ralph Schmid je stečajni upravitelj u stečajnom postupku pokrenutom nad imovinom Alette Zimmermann u Njemačkoj. On je protiv Lilly Hertel s boravištem u Švicarskoj, pred njemačkim sudom podnio tužbu za pobijanje tražeći da vrati 8.015,08 eura bez kamata u imovinu stečajnog dužnika. Njemački sud je u prvom i drugom stupnju odbacio tužbu kao nedopuštenu zbog nepostojanja međunarodne nadležnosti njemačkih sudova. Ralph Schmid je podnio reviziju i Savezni sud Njemačke je postavio Sudu Europske unije prethodno pitanje " Jesu li sudovi države članice na čijem državnom području je pokrenut stečajni postupak koji se odnosi na dužnikovu stečajnu masu nadležni za odlučivanje o tužbi za pobijanje zbog insolventnosti protiv tuženika koji nema svoj domicil ili sjedište na državnom području države članice?" Koje je vaše mišljenje?"

LITERATURA

1. Priručnik Pravosudne akademije iz veljače 2016. „Europsko insolventno i ovršno pravo“ autorica prof.dr.sc. Jasnice Garašić, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu i Nevenke Marković, sutkinje Visokog trgovačkog suda Republike Hrvatske
2. Nevenka Baran: „Pravo Europske unije u svjetlu početnih hrvatskih iskustava u članstvu Unije“ rad objavljen na web stranicama Fondacije centra za javno pravo (CJP) u rujnu 2015.
https://www.google.hr/search?hl=hr&source=hp&biw=&bih=&q=2.%09Nevenka+Baran%3A%E2%80%9CPravo+Europske+unije+u+svjetlu+po%28C4%8Detnih+hrvatskih+iskustava+u+%28C4%8Dlanstvu+Unije%E2%80%9C+rad+objavljen+na+web+stranicama+Fondacije+centra+za+javno+pravo+%28CJP%29+u+rujnu+2015.&gbv=2&oq=2.%09Nevenka+Baran%3A%E2%80%9CPravo+Europske+unije+u+svjetlu+po%28C4%8Detnih+hrvatskih+iskustava+u+%28C4%8Dlanstvu+Unije%E2%80%9C+rad+objavljen+na+web+stranicama+Fondacije+centra+za+javno+pravo+%28CJP%29+u+rujnu+2015.&gs_l=heirloom-hp.12...1237130.1237130.0.1238937.1.1.0.0.0.0.0.0.0.0.0...0...1ac..34.heirloom-hp..1.0.0.C8tvurzejpl
3. Mr. sc. Ante Vuković, mr.sc. Dejan Bodul: Stečajno zakonodavstvo u tranziciji – komparativni osvrt ...Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, god. 49, 3/2012.
4. Ž. Bartulović, D. Bodul, A. Vuković, Pravnopovijesni... Zb. Prav. fak. Sveuč. Rij. (1991) v. 34, br. 2, 911-939 (2013)
5. mr. sc. Andrija Eraković, sudac Vrhovnog suda Republike Hrvatske „Učinci stečaja na parnični i ovršni postupak likvidacije trgovačkog društva“
6. D. Majstorović: Stečajna kaznena djela Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu (Zagreb), vol. 14, broj 2/2007, str. 643-671.
7. Obrazovni materijal „Stečajno pravo Europske unije“ Priručnik za voditelje, izv. prof. dr. Salvija Kavalne, Zagreb, 2017
8. Obrazovni materijal „Europsko insolventno i ovršno pravo“ prof. dr. sc. Jasnica Garašić i Nevenka Marković
9. Stečajni zakon „Narodne novine“ broj: 100/2015, 67/2018
10. Zakon o stečaju potrošača „Narodne novine“ broj: 100/2015, 67/2018
11. Uredba (EU) 2015/848 Europskog parlamenta i Vijeća od 20. svibnja 2015. o insolventnim postupcima (objavljena 5. lipnja 2015. u Službenom listu Europske
12. Provedbena uredba Komisije (EU) 2017/1105 od 12. lipnja 2017. o utvrđivanju obrazaca iz Uredbe (EU) 2015/848 Europskog parlamenta i Vijeća o postupku u slučaju nesolventnosti

13. Provedbena uredba Komisije (EU) 2019/917 od 4. lipnja 2019. o utvrđivanju tehničkih specifikacija, mjera i drugih zahtjeva potrebnih za sustav međusobne povezanosti registara nesolventnosti u skladu s člankom 25. Uredbe (EU) 2015/848 Europskog parlamenta i Vijeća .
14. Zakon o obveznim odnosima, Narodne novine, broj 35/05., 41/08. i 125/11.,
15. Jasnica Garašić: Završno ročište, Narodne novine, 2006.
16. Mihajlo Dika, „Pravne posljedice otvaranja stečajnog postupka“, Narodne novine, 2002.
17. Vilim Gorenc i dr., Komentar zakona o trgovačkim društvima, RRiF, Zagreb 2008.
18. M. Dika: Građansko ovršno pravo, I. knjiga, Narodne novine, 2007.,
19. A. Eraković: Položaj razlučnih vjerovnika nakon reforme stečajnoga prava, Pravo u gospodarstvu, 2001/4,
20. A. Eraković: Izlučna i razlučna prava u stečaju, Zbornik Pravnog fakulteta u Rijeci, br.1/2003, str.667-668.
21. Nikola Gavela i dr. Stvarno pravo, Svezak 2., Narodne novine 2007.,
22. Ljiljana Hrastinski Jurčec: Stečajni sud, skupština i odbor vjerovnika, Zbornik radova Treća novela Stečajnog zakona, Narodne novine, 2003.
23. Ljiljana Hrastinski Jurčec: Tijela stečajnog postupka-novela, Narodne novine, 2006.
24. Ante Galić: Završno ročište, Ing biro 2008.
25. Ljiljana Hrastinski Jurčec: -Tijela stečajnog postupka-novela, Narodne novine, 2006.
26. Ljiljana Hrastinski Jurčec: Pravni položaj stečajnog upravitelja u stečajnom postupku, Inženjerski biro, 2007.
27. Ljiljana Hrastinski Jurčec: Ostvarivanje razlučnih prava povodom stečaja, Inženjerski biro 2012.
28. Nevenka Marković: Prava i dužnosti stečajnog upravitelja – Inženjerski biro 2007.,
29. Nevenka Marković: Polaganje računa i završni račun stečajnog upravitelja, Narodne novine 2008.
30. Mihajlo Dika, Nevenka Marković, Bernardica Novak – „Pobijanje pravnih radnji stečajnog dužnika - 1. dio“, obrazovni materijal za IX. Savjetovanje sudaca i sudskih savjetnika trgovačkih sudova u RH, 2008.
31. Ljiljana Hrastinski Jurčec, Nevenka Marković - "Pobijanje pravnih radnji stečajnog dužnika - nastavak", priručnik , Pravosudna Akademija 2010,
32. Nevenka Marković, Željko Šimić - Pobijanje pravnih radnji stečajnog dužnika, priručnik Pravosudna Akademija 2015,